الخرائج والجرائح

مؤلف:

مرحوم علامه قطب الدین راوندی (ره)

مترجم:

غلامحسن محرمی

بسم الله الرحمن الرحیم

الخرائج و الجرائح (الامام المهدی عجل االه تعالی فرجه الشریف)

کاتب:

قطب الدین سعید بن هبۀ الله راوندی

نشرت فی الطباعۀ:

موسسه امام المهدی (عج)

رقمی الناشر:

مرکز القائمیۀ باصفهان للتحریات الکمبیوتریۀ

الفهرس

الخرائج و الجرائح (الامام المهدی عجل االه تعالی فرجه الشریف)

اشارة

سرشناسه : قطب راوندی، سعیدبن هبه‌الله، - ۵۷۳

عنوان و نام پدیدآور : الخرائج و الجرائح/ قطب‌الدین الراوندی

مشخصات نشر : قم: موسسه الامام المهدی(ع)، ۱۴۰۹ق. = ۱۳۶۸.

مشخصات ظاهری : ۳ ج.نمونه

فروست : (موسسه الامام المهدی۳۹)

شابک : ۷۰۰۰ریال(دوره کامل)

وضعیت فهرست نویسی : فهرستنویسی قبلی

یادداشت : کتابنامه

مندرجات : ج. ۱. فی معجزات النبی و الائمه علیهم‌السلام .-- ج. ۲. فی اعلام النبی و الائمه علیهم‌السلام .-- ج. ۳. فی ام‌المعجزات، و الفرق بینها و بین الحیل، و نوادرها .--

موضوع : چهارده معصوم -- معجزات

رده بندی کنگره : BP۳۶/ق۶خ۴

رده بندی دیویی : ۲۹۷/۹۵

شماره کتابشناسی ملی : م۶۸-۳۷۱۰

فی إعلام الامام محمد بن الحسن المهدی صاحب الزمان

فی إعلام الامام وارث الانبیاء و الاوصیاء، حجة الله علی خلقه، صاحب المرأی و المسمع م ح م د بن الحسن المهدی علیه، من الصلوات أفضلها و من التحیات أکملها صاحب الزمان علیه السلام۱ - عن أبی سعید الخراسانی، عن جعفر بن محمد، عن أبیه علیهما السلام [قال] : إذا قام القائم بمکة و أراد أن یتوجه إلی الکوفة، نادی مناد [۱] : ألا لا یحمل أحد منکم طعاما و لا شرابا.و یحمل معه حجر موسی بن عمران علیه السلام الذی انبجست [۲] منه اثنتا عشرة عینا فلا ینزل منزلا إلا نصبه، فانبعثت [۳] منه العیون، فمن کان جائعا شبع، و من کان ظمآنا روی [۴] ، فیکون زادهم حتی ینزلوا النجف من ظاهر الکوفة، فإذا نزلوا ظاهرها انبعث منه الماء و اللبن دائما، فمن کان جائعا شبع، و من کان عطشانا روی. [۵] . [صفحه ۶۹۱] ۲ - و منها: ما روی أبو بصیر، عن أبی عبد الله علیه السلام: قلت له: إنی أرید أن أمس صدرک.قال: افعل.فدنوت منه و مسست صدره و منکبیه، فقال: ما ترید بهذا؟ قلت: إنی سمعت أباک یقول: إن القائم منا واسع الصدر، مشرف المنکبین [۶] عریض ما بینهما.قال: إن أبی لبس درع رسول الله صلی الله علیه و آله، فکان یرفع ذیلها، و لبستها، فکان کذلک و هی علی صاحب هذا الامر مشمرة [۷] کما کانت علی رسول الله صلی الله علیه و آله. [۸] .۳ - و منها: ما روی عن أبی القاسم بن أبی حلیس [۹] قال: کتبت فی إنفاذ خمسین دینارا لقوم مؤمنین، منها عشرة دنانیر لابنة [۱۰] عم لی، لم تکن من الایمان علی شیء فجعلت اسمها آخر الرقعة و الفصول، التمس بذلک الدلالة فی ترک الدعاء لها.فخرج فی فصول المؤمنین: تقبل [الله] منهم و أحسن إلیهم و أثابک.و لم یدع لابنة عمی بشیء. [۱۱] .۴ - و منها: ما قال ابن أبی حلیس أیضا: و أنفذت أیضا دنانیر لقوم مؤمنین و أعطانی رجل یقال له: محمد بن سعید دنانیر.فأنفذتها بإسم أبیه متعمدا، و لم یکن من دین الله علی شیء، فخرج الوصول بإسم من غیرت اسمه محمد. [۱۲] .۵ - و منها: ما قال أیضا: و حملت فی هذه السنة - التی ظهرت لی فیها

الدلالهٔ - [صفحه ۶۹۲] ألف دینار، بعث بها أبو جعفر و معی أبو الحسین محمد بن محمد بن خلف، و إسحاق ابن الجنید، فحمل أبو الحسین الخرج إلی الدور، و اکترینا ثلاثهٔ أحمرهٔ، فلما بلغنا القاطول [۱۳] ، لم نجد حمیرا، فقلت لابی الحسین: احمل الخرج الذی فیه المال و اخرج مع القافلهٔ حتی أتخلف فی طلب حمار لاسحاق بن جنید یرکبه فانه شیخ.فاکتریت له حمارا و لحقت بأبی الحسین فی الحیر [۱۴] بسر من رأی و أنا اسایره و أقول: احمد الله علی ما أنت [علیه] .فقال: وددت أن هذا العمل دام لی.فوافیت سر من رأی و أوصلت ما معنا فأخذه الوکیل بحضرتی و وضعه فی مندیل و بعث به مع غلام أسود.فلما کان العصر جاءنی برزمهٔ خفیفهٔ، و لما أصبحنا خلا بی أبو القاسم، و تقدم أبو الحسین و إسحاق.فقال لی أبو القاسم: الغلام الذی حمل الرزمهٔ، جاءنی بهذه الدراهم فقال: ادفعها إلی الرسول (الذی حمل الرزیمهٔ، فأخذتها منه.فلما خرجت من باب الدار قال لی أبو الحسین - من قبل أن أنطق) [۱۵] أو یعلم أن معی شیئا -: لما کنت معک [۱۶] تمنیت أن تجیئنی منه دراهم أتبرک بها و کذلک عام أول حیث کنت معک بالعسکر.فقلت له: خذها قد أتاک بها. [۱۷] . [صفحه ۶۹۳] ۶ - و منها: ما روی مفضل عن أبی عبد الله علیه السلام قال: أ تدری ما کان قمیص یوسف؟ قلت له: لا.قال: إن إبراهیم علیه السلام لما أوقدت له النار، أتاه جبرئیل علیه السلام بثوب من الجنهٔ فألبسه [۱۸] إیاه، فلم یضره معه حر و لا برد، فلما حضر إبراهیم الموت، جعله فی تمیمهٔ و علقها علی إسحاق علیه السلام، و علقه إسحاق علی یعقوب علیه السلام، فلما ولد یوسف، علقه علیه، فکان فی عضده حتی کان من أمره ما کان.فلما أخرجه من التمیمهٔ یوسف بمصر، وجد یعقوب ریحه، و هو قوله تعالی حاکیا عنه: (إنی لاجد ریح یوسف، لو لا أن تفندون) [۱۹] فهو ذلک القمیص الذی أنزل من الجنهٔ.قلت: جعلت فداک فالی من صار ذلک القمیص؟ قال: إلی أهله، و هو [مع] قائمنا إذا خرج، یجد المؤمنون ریحه شرقا و غربا.ثم قال: کل نبی ورث علما أو غیره فقد انتهی إلی محمد صلی الله علیه و آله. [۲۰] .۷ - و منها: ما روی عن إبراهیم الکرخی: حدثنا نسیم خادم أبی محمد علیه السلام: [صفحه ۶۹۴] قال لی صاحب الزمان علیه السلام و قد دخلت علیه بعد عشرهٔ أیام من مولده، فعطست عنده.فقال: یرحمک الله.ففزعت، فقال لی: ألا أبشرک فی العطاس؟ فقلت: بلی.قال: هو أمان من الموت ثلاثهٔ أیام. [۲۱] .۸ - و منها: ما روی عن أبی أحمد [بن] [۲۲] راشد، عن بعض إخوانه من أهل المدائن، قال: کنت مع رفیق لی حاجا قبل الایام، فإذا شاب قاعد و علیه إزار و رداء فقومناهما مائهٔ و خمسین دینارا، و فی رجله نعل صفراء ما علیها غبار و لا أثر السفر فدنا منه سائل، فتناول من الارض شیئا فأعطاه، فأکثر له السائل الدعاء، و قام الشارب و ذهب و غاب.فدنونا من السائل فقلنا: ما أعطاک؟ فأرانا حصاهٔ من ذهب، قدرناها عشرین دینارا، فقلت لصاحبی: مولانا معنا و لا نعرفه؟! إذهب بنا فی طلبه.فطلبنا الموقف کله فلم نقدر علیه، ثم رجعنا فسألنا عنه من کان حوله. [صفحه ۶۹۵] فقالوا: شاب علوی من المدینهٔ یحج فی کل سنهٔ ماشیا. [۲۳] .۹ - و منها: ما روی نصر بن صباح [۲۴] البلخی، عن محمد بن یوسف الشاشی [۲۵] قال: خرج باسور [۲۶] علی مقعدی، فأریته الاطباء، و أنفقت علیه ما لا، فقالوا: لا نعرف له دواء، فکتبت رقعهٔ علی یدی إمرأهٔ تختلف إلی الدار، أسأله الدعاء.فوقع: ألبسک الله العافیهٔ، و جعلک معنا فی الدنیا و الآخرهٔ.فما أتت علی جمعهٔ حتی عوفیت و صارت مثل راحتی. [۲۷] .۱۰ - و منها: ما قال محمد بن یوسف الشاشی: إننی لما انصرفت من العراق کان عندنا رجل بمرو یقال له محمد بن الحصین الکاتب و قد جمع ما لا للغریم [۲۸] . [صفحه ۶۹۶] فسألنی عن أمر الغریم، فأخبرته بما رأیته من الدلائل، فقال: عندی مال للغریم فأیش تأمرنی؟ فقلت: وجهه إلی حاجز. [۲۹] .فقال لی: فوق حاجز أحد؟ فقلت: نعم، الشیخ. [۳۰] .فقال: إذا سألنی الله عن ذلک أقول إنک أمرتنی؟ قلت: نعم.قال: فخرجت من عنده، فلقیته بعد سنین فقال: هو ذا أخرج إلی العراق و معی مال الغریم، و أعلمک أنی وجهت بمائتی دینار علی ید العامر بن یعلی الفارسی، و أحمد ابن علی الکلثومی، و کتبت إلی الغریم بذلک، و سألته الدعاء، فخرج الجواب بما وجهت، و ذکر أنه کان له قبلی ألف دینار، وأنی وجهت إلیه بمائتی دینار لانی شککت، و إن الباقی له عندی، فکان کما وصف، و قال: إن أردت أن تعامل أحدا فعلیک بأبی الحسین الاسدی بالری.فقلت: أ فکان کما کتب إلیک؟ قال: نعم وجهت بمائتی دینار لانی شککت، فأزال الله عنی ذلک، فورد موت حاجز بعد یومین أو ثلاثهٔ، فصرت إلیه، فأخبرته بموت حاجز، فاغتم.فقلت: لا تغتم، فان ذلک دلالهٔ لک فی توقیعه إلیک، و إعلامه أن المال ألف

دینار.و الثانیة: أمره بمعاملة الاسدی لعلمه بموت حاجز. [۳۱] .۱۱ – و منها: ما قال محمد بن الحسین: إن التمیمی حدثنی عن رجل من أهل أسد أباد [۳۲] قال: صرت إلی العسکر و معی ثلاثون دینارا فی خرقة، منها دینار شامی [صفحه ۶۹۷] فوافیت الباب و إنی لقاعد، إذ خرج إلی جاریة أو غلام [الشک منی] قال: هات ما معک.قلت: ما معی شیء.فدخل ثم خرج فقال: معک ثلاثون دینارا فی خرقة لونها أخضر [۳۳] ، منها دینار شامی و معه خاتم کنت تمنیته [۳۴] ، فأوصلته ما کان معی، و أخذت الخاتم. [۳۵] .۱۲ – و منها: ما قاله: إن مسرورا الطباخ قال: کتبت إلی الحسن بن راشد لضیقة أصابتنی، فلم أجده فی البیت، فانصرفت، فدخلت مدینة أبی جعفر، فلما صرت فی الرحبة، حاذانی رجل لم أر وجهه، و قبض علی یدی و دس فیها صرة بیضاء، فنظرت فإذا علیها کتابة فیها اثنا عشرة دینارا و علی الصرة مکتوب: مسرور الطباخ. [۳۶] .۱۳ – و منها: ما روی عن جعفر بن حمدان، عن حسن بن حسین الاسترابادی [۳۷] قال: کنت فی الطواف، فشککت فیما بینی و بین نفسی فی الطواف، فإذا شاب قد استقبلنی، حسن الوجه، قال: طف أسبوعا آخر. [۳۸] .۱۴ – و منها: ما قال: و حدثنا محمد بن شاذان بالتنعیم [۳۹] قال: اجتمعت عندی خمسمأة درهم تنقص عشرون درهما، فأتممتها من عندی، و بعثت بها إلی محمد بن [صفحه ۶۹۸] أحمد [۴۰] القمی، و لم أکتب کم لی فیها، فأنفذ إلی کتابه: وصلت خمسمأة درهم لک فیها عشرون درهما. [۴۱] .۱۵ – و منها: ما روی عن أبی سلیمان، عن المحمودی، قال: ولینا الدینور [۴۲] مع جعفر بن عبد الغفار، فجائنی الشیخ قبل خروجنا فقال: إذا وردت الری فافعل کذا و کذا.فلما وافینا الدینور، وردت علیه ولایة الری بعد شهر، فخرجت إلی الری فعلمت ما قال لی. [۴۳] .۱۶ – و منها: ما قال: و حدثنا علان الکلینی [۴۴] : حدثنا الاعلم المصری، عن [صفحه ۶۹۹] أبی الرجاء المصری – و کان أحد الصالحین – قال: خرجت فی الطلب [۴۵] بعد مضی أبی محمد علیه السلام، فقلت فی نفسی: لو کان شیء لظهر بعد ثلاث سنین.فسمعت صوتا و لم أر شخصا: یا نصر بن عبد ربه، قل لاهل مصر: هل رأیتم رسول الله صلی الله علیه و آله فآمنتم به؟!.قال أبو الرجاء: و لم أعلم أن اسم أبی عبد ربه و ذلک أنی ولدت بالمدائن فحملنی أبو عبد الله النوفلی إلی مصر، فنشأت بها، فلما سمعت الصوت لم اعرج علی شیء و خرجت. [۴۶] .۱۷ – و منها: ما روی عن أحمد بن أبی روح قال: وجهت إلی إمرأة من أهل دینور، فأتیتها فقالت: یا ابن أبی روح أنت أوثق من فی ناحیتنا دینار و ورعا، و إنی أرید أن أودعک أمانة اجعلها فی رقبتک تؤدیها و تقوم بها.فقلت: أفعل إن شاء الله تعالی فقالت: هذه دراهم فی هذا الکیس المختوم، لا تحله و لا تنظر فیه حتی تؤدیه إلی من یخبرک بما فیه، و هذا قرطی [۴۷] یساوی عشرة دنانیر، و فیه ثلاث حبات لؤلؤ تساوی عشرة دنانیر، ولی إلی [۴۸] صاحب الزمان حاجة أرید أن یخبرنی بها قبل أن أسأله عنها. [صفحه ۷۰۰] فقلت: و ما الحاجة؟ قالت: عشرة دنانیر استقرضتها أمی فی عرسی [۴۹] لا أدری ممن استقرضتها، و لا أدری إلی من أدفعها، فان أخبرک بها، فادفعها إلی من یأمرک بها.قال: و کنت أقول بجعفر [۵۰] بن علی، فقلت هذه المحبة [۵۱] بینی و بین جعفر فحملت المال و خرجت حتی دخلت بغداد، فأتیت حاجز بن یزید الوشاء، فسلمت علیه و جلست، فقال: ألک الحاجة؟ قلت: هذا مال دفع إلی، لا أدفعه [۵۲] إلیک [حتی] تخبرنی کم هو، و من دفعه إلی؟ فان أخبرتنی دفعته إلیک.قال: (لم أومر بأخذه، و هذه رقعة جاءتنی بأمرک.فإذا فیها: لا تقبل من) [۵۳] أحمد بن أبی روح، توجه به إلینا إلی سامراء. [۵۴] .فقلت: لا إله إلا الله هذا أجل شیء أردته. [۵۵] .فخرجت و وافیت سامراء، فقلت: أبدأ بجعفر، ثم تفکرت فقلت: أبدأ بهم فان کانت المحبة [۵۶] من عندهم و إلا مضیت إلی جعفر.فدنوت من دار [۵۷] أبی محمد علیه السلام فخرج إلی خادم فقال: أنت أحمد بن أبی روح؟ قلت: نعم.قال: هذه الرقعة أقرأها.فقرأتها فإذا فیها: بسم الله الرحمن الرحیم یا ابن أبی روح أودعتک عاتکة بنت الدیرانی کیسا فیه ألف درهم بزعمک، و هو خلاف ما تظن، و قد أدیت فیه الامانة، و لم تفتح الکیس و لم تدر ما فیه، و فیه ألف درهم و خمسون دینارا صحاح، و معک قرط [۵۸] زعمت المرأة [صفحه ۷۰۱] أنه یساوی عشرة دنانیر، صدقت، مع الفصین اللذین فیه، و فیه [۵۹] ثلاث حبات لؤلؤ شراؤها بعشرة دنانیر، و هی تساوی أکثر، فادفع ذلک [۶۰] إلی جاریتنا [۶۱] فلانة فانا قد وهبناه لها، و صر إلی بغداد و أدفع المال إلی حاجز، و خذ منه ما یعطیک لنفقتک إلی منزلک.و أما العشرة الدنانیر التی زعمت أن أمها استقرضتها فی عرسها، و هی لا تدری من صاحبها، بل هی تعلم لمن، هی [۶۲] لکلثوم بنت أحمد، و هی ناصبیة، فتحیرت [۶۳]

أن تعطيها إياها، و أوجبت [۶۴] أن تقسمها فى إخوانها [۶۵] ، فاستأذنتنا فى ذلك، فلتفرقها فى ضعفاء إخوانها.و لا تعودن يا ابن أبى روح إلى القول بجعفر و المحبة [۶۶] له، و أرجع إلى منزلك فان عدوك [۶۷] قد مات، و قد ورثك [۶۸] الله أهله و ماله.فرجعت إلى بغداد، و ناولت الكيس حاجزا فوزنه [۶۹] فإذا فيه ألف درهم و خمسون دينارا، فناولنى ثلاثين دينارا، و قال: أمرت [۷۰] بدفعها إليك لنفقتك.فأخذتها و انصرفت إلى الموضع الذى نزلت فيه (فإذا أنا بفيج [۷۱] و قد جاءنى من منزلى يخبرنى بأن حموى) [۷۲] قد مات و أهلى يأمرونى بالانصراف إليهم. [صفحه ۷۰۲] فرجعت فإذا هو قد مات، و ورثت منه ثلاثة آلاف دينار، و مائة ألف درهم. [۷۳] .۱۸ - و منها: ما روى عن أحمد بن أبى روح، قال: خرجت إلى بغداد فى مال لابى الحسن الخضر بن محمد لاوصله، و أمرنى أن أدفعه [۷۴] إلى أبى جعفر محمد بن عثمان [۷۵] العمرى، و أمرنى أن [لا-] أدفعه إلى غيره [۷۶] ، و أمرنى أن أسأله الدعاء للعلة التى هو فيها، و أسأله عن الوبر، يحل لبسه؟ فدخلت بغداد، و صرت [۷۷] إلى العمرى، فأبى أن يأخذ المال، و قال: صر إلى أبى جعفر محمد بن أحمد و أدفع إليه، فانه أمره بأخذه [۷۸] ، و قد خرج الذى طلبت فجئت إلى أبى جعفر، فأوصلته إليه، فأخرج إلى رقعة، فإذا فيها: بسم الله الرحمن الرحيم سألت الدعاء من العلة التى تجدها، وهب الله لك العافية، و دفع عنك الآفات، و صرف عنك بعض ما تجده من الحرارة، و عافاك و صح لك جسمك.و سألت ما يحل [۷۹] أن يصلى فيه من الوبر و السمور و السنجاب [صفحه ۷۰۳] و الفنك و الدلق و الحواصل [۸۰] ؟ فأما السمور و الثعالب فحرام عليك و على غيرك الصلاة فيه، و يحل لك [۸۱] جلود المأكول من اللحم إذا لم يكن [لك] [۸۲] غيره، فان لم يكن لك بد فصل فيه و الحواصل جائز لك أن تصلى فيه، و الفراء متاع الغنم، ما لم تذبح بأرمينية، تذبحه النصارى على الصليب، فجائز لك أن تلبسه إذا ذبحه أخ لك، أو مخالف تثق به. [۸۳] [۸۴] .۱۹ - و منها: ما روى سعد بن عبد الله، نا على [بن] محمد الرازى المعروف بعلان الكلينى قال: سمعت الشيخ العمرى يقول: صحبت رجلا من أهل السواد و معه مال للغريم عليه السلام فأنفذه، فرد عليه و قال: أخرج حق ولد عمك منه، و هى أربعمائة! فبقى الرجل باهتا متعجبا، فنظر فى حساب المال فإذا الذى نص عليه [صفحه ۷۰۴] من ذلك المال كما قال عليه السلام. [۸۵] .۲۰ - و منها: ما قال الكلينى هذا: حدثنا جماعة من أصحابنا أنه بعث إلى أبى عبد الله بن الجنيد - و هو بواسط - غلاما و أمر ببيعه، فباعه و قبض ثمنه، فلما عبر الدنانير نقصت ثمانية عشر قيراطا و حبة، فوزن من عنده ثمانية عشر قيراطا و حبة، و أنفذ المال، فرد عليه دينارا وزنه ثمانية عشر قيراطا و حبة. [۸۶] .۲۱ - و منها: ما قالوا: حدثنا أبو جعفر: ولد لى مولود كتبت أستأذن فى تطهيره [۸۷] يوم السابع.فورد: لا-فمات الولد يوم السابع.ثم قال: كتبت بموته، فكتب [۸۸] : سيخلف عليك غيره، فسمه: أحمد، و من بعده جعفرا.فجاء كما قال.و كتبت فى معنيين و أردت أن أكتب فى معنى ثالث فقلت فى نفسى: لعله يكره ذلك. [صفحه ۷۰۵] فخرج الجواب فى المعنيين و المعنى الثالث الذى طويته و لم أكتبه. [۸۹] . [صفحه ۷۰۶]

فى الدلالات و البراهين على صحة امامة الاثنى عشر

فى الدلالات و البراهين على صحة امامة الاثنى عشر [اماما] [۹۰] عليهم الصلاة و السلام۱ - [منها: ما روى] عن عمر بن على بن عمر بن يزيد [۹۱] ، عن الثمالى [۹۲] [عن بعض من حدثه] [۹۳] ، عن على عليه السلام أنه كان قاعدا فى مسجد الكوفة و حوله أصحابه فقال له رجل: إنى لاعجب [۹۴] من هذه الدنيا التى فى أيدى هؤلاء القوم و ليست عندكم! فقال: أ ترى [۹۵] أنا نريد الدنيا و لا نعطاها؟ ثم قبض قبضة من حصى المسجد [فضمها فى كفه] ثم [۹۶] فتح كفه عنها، فإذا هى جواهر تلمع و تزهر.فقال: ما هذه؟ فنظرنا (فقلنا: من) [۹۷] أجود الجواهر. [۹۸] .فقال: لو أردنا الدنيا لكانت لنا، و لكن لا نريدها. [صفحه ۷۰۷] ثم رمى بالجواهر من كفه، فعادت كما كانت حصى. [۹۹] .۲ - و منها: ما روى سعد بن طريف [۱۰۰] عن الاصبغ بن نباتة قال: كان أمير المؤمنين عليه السلام إذا وقف الرجل بين يديه قال له: يا فلان استعد وأعد لنفسك ما تريد فانك تمرض فى يوم كذا، فى شهر كذا، فى ساعة كذا.فيكون كما قال.قال سعد: فقلت هذا الكلام لابى جعفر عليه السلام.فقال: قد كان ذلك. [۱۰۱] .فقلت: لم لم تخبرنا [۱۰۲] أنت أيضا فنستعد له؟

قال: هذا باب أغلق فيه الجواب على بن الحسين عليهما السلام حتى يقوم قائمنا. [۱۰۳] . [صفحه ۷۰۸] ۳ – و منها: ما روى أن رجلا دخل على على بن الحسين عليهما السلام و شكا إليه الفقر فبكى عليه السلام.فلما خرج القوم و كان فيهم مخالف.فقال: أنتم تدعون أن إمامكم مستجاب الدعاء [۱۰۴] و قد بكى لعجزه.فانصرف الرجل إليه و قال يا ابن رسول الله: ازعجنى كلام المخالف أشد من فقرى.فقال له: الله يسهل [عليك] ، ثم نادى إلى جاريته [فقال] : هات فطورى فأتت بقرصين من الشعير عليهما النخالة، و قال: خذهما.قال: [فأخذتهما] و خرجت و قلت: أشترى بهما شيئا، ثم كنت أنظر فى الطريق يمينا و شمالا و لا أرى [۱۰۵] شيئا يشترى [۱۰۶] بهما، حتى وصلت إلى محلتى و كان بها حانوتان متصلان [۱۰۷] و قد نهض من بابهما الرجلان اللذان يبيعان فيهما إلى الظل، فنظرت فإذا كان على باب حانوت أحدهما سمك قد انتن.فقلت: معى قرص أريد به السمك [۱۰۸] ، فقال: ضع القرص [۱۰۹] و خذ السمك. [۱۱۰] .و قلت للاخر: أريد الملح بقرص آخر.فقال: ضع قرصك و خذ ما تشتهى [۱۱۱] من الملح.فأخذتهما و مضيت [۱۱۲] إلى البيت و أغلقت الباب و اشتغلت بإصلاح السمك، فإذا فى جوفه لؤلؤة – أو جوهرة [۱۱۳] – كأكبر ما يكون، فإذا أنا بمن يقرع الباب، ففتحته فإذا الرجلان [۱۱۴] دخلا معهما القرصان، و قالا: أنت أخونا و قد صار حالك هكذا حتى [صفحه ۷۰۹] نأكل منك هذا [۱۱۵] ثم خرجا، فإذا أنا بقارع للباب [۱۱۶] فقال لى: إن على بن الحسين عليهما السلام يقول لك: إن الله قد يسر لك الامر [۱۱۷] [و إن قرصنا لا يصله سوانا] فأحمد الله. [۱۱۸] .۴ – و منها: ما روى أن رجلا دخل على الصادق عليه السلام و شكا إليه فاقته.فقال له: طب نفسا فان الله يسهل الامر.فخرج الرجل، فرأى [۱۱۹] فى طريقه هميانا [۱۲۰] فيه سبعمأة دينار [۱۲۱] فأخذها و انصرف إلى أبى عبد الله عليه السلام و حدثه بما وجد.فقال له: أخرج و ناد عليه سنة، لعلك تظفر بصاحبه، فخرج الرجل و قال: لا أنادى فى الاسواق، و فى مجمع الناس، و خرج إلى سكة [۱۲۲] فى آخر البلد، و قال: من ضاع له شىء؟ فإذا رجل كأنه ميت فى جانب، قال له: ذهب منى سبعمأة دينار فى شىء كذا و كذا.قال: معى ذلك.فلما رآه، و كان معه ميزان، فقال: لا تخرج، فوزنها فكان كما كان لم تنقص، فأخذ منها سبعين دينارا و أعطاها الرجل.فأخذها و خرج إلى أبى عبد الله عليه السلام، فلما رآه تبسم و قال: يا هذه هاتى الصرة فأتت بها [۱۲۳] ، فقال: هذه ثلاثون، و قد أخذت سبعين من الرجل، و سبعون حلالا [صفحه ۷۱۰] خير من سبعمأة حرام. [۱۲۴] .۵ – و منها: أن ابن أبى العوجاء و ثلاثة نفر من الدهرية [۱۲۵] اتفقوا على أن يعارض كل واحد منهم ربع القرآن، و كانوا بمكة و عاهدوا على أن يجيؤا بمعارضته فى العام القابل، فلما حال الحول و اجتمعوا فى مقام إبراهيم عليه السلام [ايضا] ، قال أحدهم: إنى لما رأيت قوله: (و قيل يا أرض ابلعى ماءك و يا سماء أقلعى و غيض الماء و قضى الامر) [۱۲۶] كففت عن المعارضة.و قال الآخر: و كذلك أنا لما وجدت [۱۲۷] قوله: (فلما استيئسوا منه خلصوا نجيا) [۱۲۸] أيست من المعارضة.و كانوا يسرون بذلك، إذ مر عليهم الصادق عليه السلام فالتفت إليهم و قرأ [عليهم] : (قل لئن اجتمعت الانس و الجن على أن يأتوا بمثل هذا القرآن لا يأتون بمثله و لو كان بعضهم لبعض ظهيرا) [۱۲۹] فبهتوا. [۱۳۰] .۶ – و منها: ما روى عن سدير أن كثير النوا دخل على أبى جعفر عليه السلام و قال: زعم المغيرة بن سعيد أن معك ملكا يعرفك الكافر من المؤمن – فى كلام طويل قد مضى – [۱۳۱] . [صفحه ۷۱۱] فلما خرج، قال عليه السلام: ما هو إلا خبيث الولادة.و سمع هذا الكلام جماعة من [أهل] الكوفة، قالوا: لو ذهبنا حتى نسأل عن كثير فله خبر سوء.قالوا: فمضينا إلى الحى الذى هو فيه، فدللنا على [۱۳۲] عجوز صالحة، فقلنا [لها] : نسألك عن أبى إسماعيل.قالت: كثير؟ قلنا: نعم.قالت: تريدون أن تزوجوه؟ قلنا: نعم.قالت: لا [۱۳۳] تفعلوا فان امه [۱۳۴] قد وضعته فى ذلك البيت رابع أربعة من الزنا و أشارت إلى بيت من بيوت الدار. [۱۳۵] .۷ – و منها: ما روى عن هشام بن سالم قال: لما كانت الليلة التى قبض فيها أبو جعفر قال: يا بنى هذه الليلة التى وعدتها، و قد كان وضوءه قريبا.فقال: أريقوه أريقوه.فظننا أنه يقول من الحمى، فقال: يا بنى أرقه.فأرقناه فإذا فيه فأرة. [۱۳۶] .۸ – و منها: ما روى عن أبى بصير قال: دخلت على أبى جعفر.فقلت له: أنتم ورثة رسول الله صلى الله عليه و آله؟ قال: نعم.قلت: رسول الله صلى الله عليه و آله وارث الانبياء علم كلما علموا؟ فقال: نعم.قلت: و أنتم تقدرون أن تحيوا الموتى؟ و تبرؤا الاكمه و الابرص؟ [۱۳۷] . [صفحه ۷۱۲] فقال: نعم، باذن الله.ثم قال: ادن منى يا أبا محمد، فمسح يده على وجهى و عينى، فأبصرت

الشمس و السماء و الارض و البیوت و کل شیء فی الدار.قال لی: فتحب أن تکون هکذا و لک ما للناس، و علیک ما علیهم یوم القیامهٔ، أو تعود کما کنت و لک الجنهٔ خالصا؟ قلت: أعود کما کانت.فمسح یده علی وجهی و علی عینی فعدت کما کنت. [۱۳۸] .۹ – و منها: ما قال إسحاق بن عمار: کنت عند موسی بن جعفر علیهما السلام و دخل [۱۳۹] علیه رجل فقال له: یا فلان إنک تموت إلی شهر، فأضمرت فی نفسی کأنه یعرف آجال [۱۴۰] شیعته! [صفحه ۷۱۳] فقال لی: یا إسحاق و ما تنکرون من ذلک؟! قد کان رشید الهجری مستضعفا و کان یعرف علم المنایا، و الامام أولی بذلک منه.ثم قال: یا إسحاق تموت إلی سنتین، و یتشتت أهلک و عیالک و أهل بیتک و یفلسون [۱۴۱] إفلاسا شدیدا. [۱۴۲] . [صفحه ۷۱۴] ۱۰ – و منها: ما روی عن زید الشحام قال: قال لی أبو عبد الله علیه السلام: کم أتی علیک من سنهٔ؟ قلت کذا و کذا.قال: جدد عبادهٔ ربک، و أحدث توبهٔ.فبکیت.قال: ما یبکیک؟ قلت: نعیت إلی نفسی.قال: ابشر فانک من شیعتنا، و معنا فی الجنهٔ، إلینا الصراط و المیزان، و حساب شیعتنا، و الله إنا أرحم بکم منکم بأنفسکم، و إنی أنظر إلیک، و إلی رفیقک الحارث بن المغیرهٔ النضری فی درجتک فی الجنهٔ. [۱۴۳] .۱۱ – و منها: ما روی عن میسر: قال لی الصادق جعفر بن محمد علیهما السلام: لقد زید فی عمرک، فأی شیء کنت تعمل؟ قال: کنت أجیرا و أنا غلام بخمسهٔ دراهم، فکنت اجریها علی خالتی. [۱۴۴] .۱۲ – و منها: ما روی عن خالد بن نجیح قال: دخلت علی أبی إبراهیم علیه السلام سنهٔ الموت [۱۴۵] بمکهٔ و هی سنهٔ أربع و سبعین و مائهٔ، فقال: من ههنا من أصحابک مریض؟ قلت: عثمان بن عیسی من أوجع الناس.فقال: قل له یخرج.ثم قال لی: من ههنا؟ فعددت علیه ثمانیهٔ.فأمر بإخراج أربعهٔ، وکف عن أربعهٔ فما أمسینا من الغد حتی دفنا الاربعهٔ الذین کف عن إخراجهم. [صفحه ۷۱۵] قال عثمان بن عیسی: و خرجت أنا فصرت إلی بطن مر [۱۴۶] معافی. [۱۴۷] .۱۳ – و منها: ما قال خالد بن نجیح: قلت لموسی علیه السلام: إن أصحابنا قد قدموا من الکوفهٔ فذکروا أن المفضل شدید الوجع فادع الله له.قال: قد استراح.و کان هذا الکلام بعد [۱۴۸] موته بثلاثهٔ أیام. [۱۴۹] .۱۴ – و منها: ما قال خالد بن نجیح: قال لی موسی علیه السلام: أفرغ فیما بینک و بین من کان معک له عمل، حتی یجیئک کتابی، و أبعث ما عندک إلی، و لا تقبل من أحد شیئا.و خرج علیه السلام إلی المدینهٔ، فلبث خالد بعده بمکهٔ خمسهٔ عشر یوما ثم مات. [۱۵۰] . [صفحه ۷۱۶] ۱۵ – و منها: ما روی عن عبد الرحمن بن الحجاج قال: استقرض أبو الحسن الاول علیه السلام من شهاب بن عبد ربه ما لا، و کتب کتابا و وضعه علی یدی، و قال: إن حدث حدث فخرقه.قال عبد الرحمن: فخرجت إلی مکهٔ فلقینی أبو الحسن علیه السلام و لم یقل لی شیئا ثم أرسل إلی بمنی فقال: خرق الکتاب.ففعلت، و قدمت الکوفهٔ فسألت عن شهاب فإذا هو قد مات فی الوقت الذی أرسل إلی أن خرق الکتاب. [۱۵۱] .۱۶ – و منها: ما قال هشام [۱۵۲] : أردت شراء جاریهٔ بمنی، فاستشرت أبا الحسن الاول علیه السلام فی ذلک، فلم یجبنی، فرآها جالسهٔ عند جوار، فنظر إلیها، ثم قال: لا بأس إن لم یکن فی عمرها قلهٔ.فأمسکت عن شرائها، فلم أخرج من مکهٔ حتی ماتت. [۱۵۳] . [صفحه ۷۱۷] ۱۷ – و منها: ما روی عن الحسن بن موسی قال: اشتکی عمی محمد بن جعفر حتی أشرف علی الموت، فکنا عنده مجتمعین، فدخل أبو الحسن علیه السلام، فقعد فی ناحیهٔ، و إسحاق عمی عند رأسه یبکی.فلبث أبو الحسن قلیلا ـ ثم قام، فتبعته و قلت: یلومک أهل بیتک یقولون: خرجت و هو فی الموت! فقال: أ رأیت هذا الباکی؟ سیموت و یبکی ذلک علیه! فبرأ محمد بن جعفر، و اشتکی إسحاق فمات، و بکی علیه محمد بن جعفر. [۱۵۴] .۱۸ – و منها: ما قال إبراهیم بن محمد بن یحیی الهمدانی: کتب أبو جعفر الثانی علیه السلام إلی کتابا، و أمرنی أن لا أفکه حتی یموت یحیی بن أبی عمران.فمکث الکتاب عندی سنتین، فلما کان الیوم الذی مات فیه یحیی [بن أبی عمران] فککته فإذا فیه: قم بما کان یقوم به، و نحو هذا من الامر.فقال إبراهیم: کنت لا أخاف الموت ما دام یحیی حیا. [۱۵۵] .۱۹ – و منها: ما روی عن أبی بصیر [قال] : قال لی أبو عبد الله علیه السلام: ما فعل أبو حمزهٔ؟ قلت: خلفته صالحا.قال: إذا رجعت إلیه فاقرأه السلام، و أعلمه أنه یموت یوم کذا، من شهر کذا.فقلت: کان فیه انس، و کان من شیعتکم! [صفحه ۷۱۸] فقال: نعم إن الرجل من شیعتنا إذا خاف الله و راقبه، و توقی الذنوب، فإذا فعل ذلک کان معنا فی درجتنا.قال أبو بصیر: فرجعت، فما لبث أبو حمزهٔ أن مات فی تلک الساعهٔ، فی ذلک الیوم. [۱۵۶] .۲۰ – و منها: ما روی عن سلیمان بن خالد [قال] : خرجنا مع الصادق علیه السلام و کان أبو عبد الله البلخی معنا،

فانتهینا إلی نخلة خاویة. [۱۵۷] .فقال علیه السلام: أیتها النخلة السامعة المطیعة لربها أطعمینا.فتساقط علینا رطب مختلف ألوانه، فأکلنا حتی تضلعنا. [۱۵۸] .فقال البلخی: سنة فیکم کسنة مریم؟ قال: نعم. [۱۵۹] .۲۱ – و منها: ما قال الحارث الاعور: خرجنا مع أمیر المؤمنین علیه السلام حتی انتهینا إلی العاقول، فإذا هو بأصل شجرة قد وقع عنها لحاؤها، فضربها بیده ثم قال: [صفحه ۷۱۹] ارجعی باذن الله خضراء مثمرة.فإذا هی تهتز بأغصانها علیها الثمر، فأکلنا، و حملنا معنا. [۱۶۰] .۲۲ – و منها: ما قال أبو بصیر: قدم علینا رجل من أهل الشام، فعرضت علیه هذا الامر فقبله، ثم دخلت علیه یوما، و هو فی سکرات الموت، فقال: یا أبا بصیر قد قبلت ما قلت لی، فکیف [۱۶۱] لی بالجنة؟ فقلت: أنا ضامن لک علی أبی عبد الله علیه السلام فمات، فدخلت علی أبی عبد الله علیه السلام فابتدأنی فقال لی: یا أبا محمد [۱۶۲] قد و فی لصاحبک بالجنة. [۱۶۳] .۲۳ – و منها: ما روی عن البزنطی قال: استقبلت الرضا علیه السلام إلی القادسیة [۱۶۴] فسلمت علیه، فقال لی: یا أحمد اکتر لی حجرة لها بابان، فانه أستر لک و علیک.و بعث إلی بزنفیلجة [۱۶۵] فیها دنانیر صالحة، و مصحف، فکان یأتینی رسوله فی حوائجه فأشتریها له، و کنت یوما وحدی، ففتحت المصحف لاقرأ فیه. [صفحه ۷۲۰] فلما نشرته، نظرت فی لم یکن [۱۶۶] فإذا هی أکثر [۱۶۷] مما فی أیدینا أضعافا.فرمت قراءتها فلم أعرف منها شیئا، فأخذت الدواة و القرطاس فأردت أن أکتبها لکی أسأل عنها.فأتانی مسافر قبل أن أکتب منها شیئا معه مندیل و خیطه و خاتمه، فقال: مولای یأمرک أن تضع المصحف فی المندیل و تختمه و تبعث إلیه بالخاتم.ففعلت ذلک. [۱۶۸] .۲۴ – و منها: ما قال أبو علی بن راشد: قدم علی أحمال فأتانی رسول [الرضا علیه السلام] [۱۶۹] قبل أن أنظر فی الاحمال و اوجه بها إلیه، یقول [الرضا علیه السلام] : سرح إلی بدفتر. [۱۷۰] .و لم یکن عندی فی منزلی دفتر أصلا، فقمت أطلب ما لا أعرف بالتصدیق له، فلم أجد شیئا، فلما ولی الرسول، قلت: مکانک.فحللت بعض الاحمال فتلقانی دفتر لم أکن علمت به إلا أنی علمت أنه لا یطلب إلا الحق، فوجهت به إلیه. [۱۷۱] .۲۵ – و منها: ما روی عن صفوان بن یحیی [قال:] قال لی جعفر بن محمد بن الاشعث: أ تدری ما کان سبب دخولنا فی هذا الامر، و معرفتنا به، و ما کان عندنا منه ذکر، و لا معرفة بشیء مما عند الناس؟! قلت: و کیف کان ذلک؟ [صفحه ۷۲۱] فقال: إن أبا جعفر – یعنی أبا الدوانیق – قال لوالدی محمد بن الاشعث: ابغنی رجلا له عقل [۱۷۲] یؤدی عنی.فقال: قد أصبته لک، هذا خالی.قال: فآتنی به.فأتاه بخاله فقال له أبو الدوانیق: خذ هذا المال و ائت المدینة و ائت عبد الله بن الحسن وعدة من أهل بیته فیهم [۱۷۳] جعفر بن محمد، فقل: إنی رجل غریب من أهل خراسان، و بها شیعة من شیعتکم و قد وجهوا إلیکم بهذا المال، فادفع إلی کل واحد منهم علی هذا الشرط، کذا و کذا، فإذا قبضوا المال، فقل: إنی رسول و أحب أن تکون معی خطوطکم بقبض ما قبضتم منی.فأخذ المال و أتی المدینة، ثم رجع إلی أبی الدوانیق.فقال: أتیت القوم و هذه خطوطهم بقبضهم، خلا جعفر بن محمد، فانی أتیته و هو یصلی فی مسجد الرسول صلی الله علیه و آله [۱۷۴] ، فجلست خلفه و قلت ینصرف فأذکر له ما ذکرت لاصحابه، فعجل و انصرف، فالتفت إلی فقال: یا هذا اتق الله و لا تغرن أهل بیت محمد صلی الله علیه و آله [۱۷۵] و قل لصاحبک: إنهم قریبوا العهد بدولة بنی مروان، فکلهم محتاج.فقلت: و ما ذاک أصلحک الله؟ فقال: ادن منی.فدنوت فأخبرتی بجمیع ما جری بینی و بینک، حتی کأنه کان ثالثنا.فقال أبو الدوانیق: إعلم إنه لیس من أهل بیت نبوة [۱۷۶] إلا و فیهم محدث، و إن جعفر بن محمد محدثنا الیوم، فکانت هذه الدلالة. [۱۷۷] . [صفحه ۷۲۲] ۲۶ – و منها: ما قال عمار السجستانی: إن عبد الله بن النجاشی [۱۷۸] کان منقطعا إلی [عبد الله بن] [۱۷۹] [الحسن بن] الحسن یقول بالزیدیة، فقضی إنا خرجنا معه [۱۸۰] إلی مکة، فذهب هو إلی [عبد الله بن] الحسن وجئت أنا إلی الصادق علیه السلام، فلقینی بعد [ذلک] فقال لی: استأذن لی علی صاحبک.فقلت لابی عبد الله علیه السلام: إنه سألنی الاذن علیک.فقال: ائذن له.فدخل فسأله فقال له أبو عبد الله علیه السلام: ما دعاک إلی ما صنعت؟ أتذکر یوم مررت علی باب قوم فسال [علیک] میزاب من الدار، فقلت: إنه قذر، فطرحت [۱۸۱] نفسک فی النهر بثیابک (و علیک الصدرة من فراء) [۱۸۲] ، و اجتمعت علیک الصبیان یضحکون منک! قال عمار: فالتفت إلی، و قال: ما دعاک إلی أن تخبره بهذا؟ فقلت: لا و الله ما أخبرته، و ها هوذا قدامی یسمع کلامی. [صفحه ۷۲۳] فلما خرجنا قال: یا عمار هذا صاحبی دون غیره. [۱۸۳] .۲۷ – و منها: ما قال الحارث بن حصیرة الازدی: إن رجلا من أهل

الکوفة قدم إلی خراسان فدعا الناس إلی ولایة جعفر بن محمد علیهما السلام، ففرقة أطاعت و أجابت، و فرقه جحدت و أنکرت، و فرقة تورعت و وقفت.فخرج من کل فرقة رجل فدخلوا علی أبی عبد الله علیه السلام، فکان المتکلم الذی ذکر أنه تورع و وقف، و قد کان مع بعض القوم جاریة فخلا بها الرجل و وقع علیها فلما دخلوا علی أبی عبد الله علیه السلام کان هو المتکلم، فقال له: أصلحک الله، قدم علینا رجل من أهل الکوفة و قد دعا الناس إلی ولایتک و طاعتک، فأجاب قوم، و أنکر قوم، و ورع قوم.فقال: فمن أی الثلاثة أنت؟ قال: من الفرقة التی تورعت.قال: أین ورعک یوم کذا مع الجاریة. [۱۸۴] . [صفحه ۷۲۴] ۲۸ - و منها: ما روی عن علی بن النعمان و محمد بن سنان، عن أبی عبد الله علیه السلام قال: إن عائشة قالت: التمسوا لی رجلا شدید العداوة لهذا الرجل - یعنی علیا علیه السلام -.فاتیت برجل، فمثل بین یدیها، فرفعت رأسها، فقالت: ما بلغ من عداوتک لهذا الرجل؟ فقال کثیرا ما أتمنی علی ربی أنه و أصحابه [فی] وسطی، فضربت [۱۸۵] ضربة [بالسیف] فسبق السیف الدم. [۱۸۶] .قالت: فأنت لها، فذهب بکتابی هذا إلیه، فادفعه إلیه ظاعنا رأیته أو مقیما، أما أنک إن رأیته راکبا [۱۸۷] ، رأیته علی بغلة رسول الله متنکبا قوسه، معلقا کنانته بقربوس [۱۸۸] سرجه، و أصحابه خلفه کأنهم طیر [۱۸۹] صواف [و إن عرض علیک طعامه و شرابه فلا تنالن منه، فان فیه السحر] .فمضی و استقبله راکبا، فناوله الکتاب، ففض خاتمه [۱۹۰] ثم قال علیه السلام: تبلغ إلی منزلنا، فتصیب من طعامنا و شرابنا، و نکتب جواب کتابک.فقال: هذا - و الله - ما لا یکون.فثنی رجله، فنزل، و أحدق به أصحابه. [صفحه ۷۲۵] ثم قال له: أسألک؟ قال: نعم.قال: و تجیبنی [۱۹۱] ؟ قال: نعم.قال: انشدک الله أ قالت التمسوا لی رجلا شدید العداوة لهذا الرجل. [۱۹۲] .فاوتیت بک، فقالت لک: ما مبلغ [۱۹۳] عداوتک لذلک الرجل؟ فقلت: کثیرا ما أتمنی علی ربی أنه هو و أصحابه فی وسطی، وأنی ضربت ضربة بالسیف، سبق السیف الدم؟ قال: أللهم نعم.قال: فانشدک الله، أ قالت [لک] : اذهب بکتابی هذا، فادفعه إلیه ظاعنا کان أو مقیما، أما أنک إن رأیته ظاعنا، رأیته راکبا [علی] بغلة رسول الله، متنکبا قوسه معلقا کنانته بقربوس سرجه، و أصحابه خلفه کأنهم طیر صواف؟ قال: أللهم نعم.قال: فانشدک بالله، هل قالت لک: إن عرض علیک طعامه و شرابه، فلا تنالن منه فان فیه السحر؟ قال: أللهم نعم.قال: فمبلغ أنت عنی؟ قال: أللهم نعم، فانی [۱۹۴] أتیتک و ما فی الارض خلق أبغض إلی منک.و أما الساعة [۱۹۵] ما فی الارض خلق أحب إلی منک، فمرنی بما شئت.فقال: ادفع [۱۹۶] إلیها کتابی هذا، و قل لها: ما أطعت الله و لا رسوله حیث أمرک الله بلزوم بیتک، فخرجت ترددین فی العساکر.و قل لهما - یعنی طلحة و الزبیر -: ما أنصفتما الله و رسوله حیث خلفتما حلائلکما فی بیوتکما و أخرجتما حلیلة رسول الله صلی الله علیه و آله.فجاء بکتابه إلیها حتی طرحه لدیها، و أبلغها مقالته، و إلیهما کلامه، ثم رجع إلی أمیر المؤمنین علیه السلام، فأصیب بصفین. [صفحه ۷۲۶] فقالت: ما نبعث إلیه [و الله] بأحد إلا أفسده علینا. [۱۹۷] .۲۹ - و منها: ما قال أبو بصیر: إن بعض أصحاب أبی جعفر علیه السلام قدم علینا، فقال: و الله لا تری أبا جعفر أبدا! قال: فکتبت صکا، و أشهدت شهودا فی الکتاب فی إبان [۱۹۸] الحج.ثم إنی خرجت إلی المدینة، فأستأذنت علی أبی جعفر علیه السلام، فلما نظر إلی قال: ما فعل الصک؟ فقلت: إن فلانا قال کذا. [۱۹۹] .۳۰ - و منها: ما روی عن بکار بن کردم [قال:] قال أبو عبد الله علیه السلام: إن جویریة بن مسهر [۲۰۰] العبدی خاصمه رجل فی فرس أنثی، فادعیا جمیعا الفرس. [۲۰۱] .فقال أمیر المؤمنین علیه السلام: لواحد منکما البینة؟ فقالا: لا.فقال لجویریة: أعطه الفرس.فقال: یا أمیر المؤمنین بلا بینة؟ فقال له: و الله لانا أعلم بک منک بنفسک، أ تنسی صنیعک فی الجاهلیة الجهلاء؟ [صفحه ۷۲۷] فأخبره بذلک فأقر به. [۲۰۲] .۳۱ - و منها: ما روی عن سلیمان بن جعفر الجعفری قال: کنت عند الرضا علیه السلام بالحمراء [۲۰۳] فی مشرفة [۲۰۴] علی البر، و المائدة بین أیدینا إذ رفع رأسه، فرأی رجلا مسرعا، فرفع یده عن الطعام، فما لبث أن جاء، فصعد إلیه فقال: البشری مات الزبیری.فأطرق إلی الارض، و تغیر لونه فقال: إنی أحسبه قد ارتکب فی لیلته هذه ذنبا لیس بأکبر ذنوبه [۲۰۵] ، قال [الله] تعالی: (مما خطیئاتهم اغرقوا فادخلوا نارا). [۲۰۶] .ثم مد یده فأکل، فلم یلبث أن جاء مولی له، فقال: مات [۲۰۷] الزبیری.قال: فما سبب موته؟ قال: شرب الخمر البارحة، فغرق فیها [۲۰۸] فمات. [۲۰۹] . [صفحه ۷۲۸] ۳۲ - و منها: ما قال أبو کهمس [۲۱۰] : کنت بالمدینة نازلا فی دار کان فیها وصیفة کانت تعجبنی، فانصرفت لیلة ممسیا، فاستفتحت الباب، ففتحت لی،

فمددت یدی فقبضت علی یدها، فلما کان من الغد دخلت علی أبی عبد الله علیه السلام، فقال: تب إلی الله مما صنعت البارحهٔ. [۲۱۱] .۳۳ – و منها: ما روی عن مهزم الاسدی قال: کنا نزولا بالمدینهٔ، و کانت جاریهٔ لصاحب الدار تعجبنی، و إنی أتیت الباب فاستفتحت، ففتحت الجاریهٔ، فغمزت ثدیها، فلما کان من الغد دخلت علی أبی عبد الله علیه السلام، قال: أین أقصی أثرک؟ قلت: ما برحت المسجد، فقال: أما تعلم أن أمرنا هذا لا ینال إلا بالورع. [۲۱۲] . [صفحه ۷۲۹] ۳۴ – و منها: ما روی إبراهیم بن مهزم، عن أبیه أنه قال: خرجت من عند أبی عبد الله علیه السلام ممسیا، فأتیت منزلی بالمدینهٔ، و کانت أمی معی، فوقع بینی و بینها کلام، فأغلظت لها. [۲۱۳] .فلما کان من الغد صلیت الغداهٔ و أتیت أبا عبد الله علیه السلام فدخلت علیه، فقال لی مبتدئا: یا مهزم مالک و لخالدهٔ أغلظت لها البارحهٔ؟! أ فما علمت أن بطنها لک منزل قد سکنته، و أن حجرها مهد قد عمرته، و أن ثدیها سقاء قد شربته؟! قلت: بلی.قال: فلا تغلظ لها. [۲۱۴] .۳۵ – ما روی عن مرازم قال: دخلت المدینهٔ فرأیت جاریهٔ فی الدار التی نزلتها، فأعجبتنی، فأردت أن أتمتع بها، فأبت أن تزوجنی نفسها، فجئت بعد العتمهٔ فدققت الباب، و کانت هی التی فتحت الباب لی، فوضعت یدی علی صدرها فبادرتنی حتی دخلت، فلما أصحبت دخلت علی أبی الحسن علیه السلام فقال: یا مرازم لیس من شیعتنا من خلا فلم یرع قلبه. [۲۱۵] .۳۶ – و منها: ما روی عن أبی بصیر [قال] : حدثنی علی بن دراج عند الموت [صفحه ۷۳۰] أنه دخل علی أبی جعفر علیه السلام و قال: إن المختار استعملنی علی بعض أعماله [۲۱۶] و أصبت ما لا فذهب بعضه، و أکلت و أعطیت بعضا، فأنا احب أن تجعلنی فی حل من ذلک.قال: أنت منه فی حل.فقلت: إن فلانا حدثنی إنه سأل الحسن بن علی علیهما السلام أن یقطعنا [۲۱۷] أرضا فی الرجعهٔ.فقال له الحسن علیه السلام: أنا أصنع بک ما هو خیر لک من ذلک: أضمن لک الجنهٔ علی و علی آبائی، فهل کان هذا؟ قال: نعم.فقلت لابی جعفر علیه السلام عند ذلک: إضمن لی الجنهٔ علیک و علی آبائک علیهم السلام کما ضمن الحسن علیه السلام لفلان.قال: نعم.قال أبو بصیر: حدثنی هو بهذا ثم مات و ما حدثت بهذا أحدا، ثم خرجت و دخلت [۲۱۸] المدینهٔ فدخلت علی أبی جعفر علیه السلام، فلما نظر إلی قال: مات علی؟ قلت: نعم و رحمه الله.قال: حدثک بکذا و کذا، فلم یدع شیئا مما حدثنی به علیا إلا حدثنی به.فقلت: و الله ما کان عندی حین حدثنی هو بهذا أحد، و لا خرج منی إلی أحد فمن أین علمت هذا؟! فغمز فخذی بیده، فقال: هیه هیه، أسکت الآن. [۲۱۹] .۳۷ – و منها: ما روی عن هشام بن سالم قال: دخلت علی عبد الله بن الصادق علیه السلام فجری ذکر الزکاهٔ فقال: من کان عنده أربعون درهما ففیها درهم. [صفحه ۷۳۱] فتعجبت و استصغرته، فقمت مستغیثا برسول الله صلی الله علیه و آله، فأتیت القبر فقلت: إلی من؟ فانی لکذلک إذا أتی غلام صغیر فجذب ثوبی، فقال: أجب.قلت: من؟ قال: سیدی موسی بن جعفر علیهما السلام.فدخلت علیه، فلما صرت إلی صحن الدار، إذا هو فی بیت و علیه کلهٔ [۲۲۰] فصاح: یا هشام.قلت: لبیک.قال: إلی إلی، لا إلی الحروریهٔ، و لا إلی القدریهٔ و لکن إلینا.فدخلت علیه فسألته، فأجابنی عن کل ما أردت. [۲۲۱] .۳۸ – و منها: ما روی عن الحسین بن موسی الخیاط قال: خرجت أنا و جمیل ابن دراج و عائذ بن الاحمسی حاجین، و کان عائذ یقول لنا: إن لی حاجهٔ إلی أبی عبد الله علیه السلام أرید أن أسأله عنها.فدخلنا علیه، فلما جلسنا قال مبتدئا: من أتی الله بما افترض علیه لم یسأله عما [۲۲۲] سوی ذلک فغمزنا عائذ. [صفحه ۷۳۲] فلما قمنا قلنا: ما کانت حاجتک؟ قال: الذی سمعتم منه، أنا رجل لا أطیق القیام باللیل، فخفت أن أکون مأثوما مأخوذا به، فأهلک. [۲۲۳] .۳۹ – و منها: ما روی عن محمد بن عبید الله الاشعری قال: کنت عند الرضا علیه السلام فعطشت، فکرهت أن أستسقی، فدعا بماء، فذاقه، ثم قال: یا محمد اشرب فانه بارد.فشربت. [۲۲۴] .۴۰ – و منها: ما روی عن عمر بن یزید قال: کنت لیلهٔ عند الصادق علیه السلام و لم یکن عنده أحد غیری، فمد رجله فی حجری فقال: اغمزها، فغمزت رجله، و نظرت إلی اضطراب فی عضله ساقه، و أردت أن أسأله: إلی من الامر بعده.فابتدأنی فقال: لا تسألنی عن شیء فانی لست اجیبک. [۲۲۵] . [صفحه ۷۳۳] ۴۱ – و منها: ما روی عن محمد بن مسلم، عنه [۲۲۶] قال: دخلت علی أبی عبد الله علیه السلام و هو مضطجع، و وجهه إلی الحائط [و هو موعوک] فغمزت رجله، و قلت فی نفسی: أسأله الساعهٔ [۲۲۷] عن عبد الله و موسی أیهما الامام؟ فحول [۲۲۸] وجهه إلی و قال: إذا و الله لا ـ اجیبک.قلت: و ما ندری ما یصیبه فی مرضه! فأنا افکر، إذ قال: إن الامر لیس کما تظن لیس علی من وجعی هذا بأس. [۲۲۹]

.۴۲ – و منها: ما روى عن زياد بن أبى الحلال [قال]: إن الناس اختلفوا فى جابر بن يزيد و أحاديثه و أعاجيبه.فدخلت على أبى عبد الله عليه السلام و أنا أريد أن أسأله عنه، فابتدأنى من أن أسأله فقال: رحم الله جابر بن يزيد الجعفى فانه كان يصدق علينا، و لعن الله المغيرة بن سعيد [۲۳۰] فانه يكذب علينا. [۲۳۱] . [صفحه ۷۳۴] ۴۳ – و منها: ما روى عن زرارة قال أبو جعفر عليه السلام: حدث عن بنى إسرائيل و لا حرج.قلت: إن فى حديث الشيعة ما هو أعجب من أحاديثهم.قال: وأى شيء هو؟! فكأنه اختلس [۲۳۲] قلبى، فكنت افكر ساعة لا ادرك [۲۳۳] ما أريد فقال: لعلك تريد التقية [۲۳۴] ؟! قلت: نعم.قال: صدق بها فانها حق. [۲۳۵] .۴۴ – و منها: ما روى عن جعفر بن هارون الزيات قال: كنت أطوف بالبيت فرأيت أبا عبد الله عليه السلام فقلت فى نفسى: هذا هو الذى يتبع! هذا هو الامام! و الذى هو كذا و كذا، فما علمت به إلا على منكبى و أقبل على فقال: (أبشرا منا واحدا نتبعه إنا إذا لفى ضلال و سعر). [۲۳۶] [۲۳۷] . [صفحه ۷۳۵] ۴۵ – و منها: [ما روى] عن إسماعيل بن عبد العزيز قال: قال لى أبو عبد الله عليه السلام: ضع لى ماءا فى المتوضأ، فقمت فوضعت له، فقلت فى نفسى: أنا أقول فيه كذا و كذا، و هو يدخل المتوضأ! فلما [۲۳۸] خرج قال: يا إسماعيل لا ترفعوا البناء فوق طاقته فيهدم، إجعلونا عبيدا مخلوقين، و قولوا فينا ما شئتم إلا النبوة. [۲۳۹] .۴۶ – و منها: ما قال خالد بن نجيح: دخلت على أبى عبد الله عليه السلام و عنده خلق فقنعت رأسى و جلست فى ناحية، و قلت فى نفسى: ويحهم ما أغفلهم عند من يتكلمون؟! فنادانى: أنا و الله عبد مخلوق، لى رب أعبده، إن لم أعبده عذبنى بالنار.فقلت: لا أقول فيك إلا قولك فى نفسك. [۲۴۰] .۴۷ – و منها: ما روى عن عبد الله بن النجاشى [قال]: أصاب جبة لى – فروا – [صفحه ۷۳۶] ماء ميزاب [۲۴۱] فغمستها فى الماء فى وقت بارد، فلما دخلت على أبى عبد الله عليه السلام، إبتدأنى فقال: إن الفراء إذا غسلته بالماء فسد. [۲۴۲] .۴۸ – و منها: ما قال هشام بن أحمر: دخلت على أبى عبد الله عليه السلام و أنا أريد أن أسأله عن المفضل بن عمر، فابتدأنى و قال: نعم – و الله – الرجل: المفضل بن عمر، إنما هو والد بعد الوالد. [۲۴۳] .۴۹ – و منها: ما قال عمر بن يزيد: كنت عند الرضا عليه السلام، فذكر محمدا [۲۴۴] فقلت فى نفسى: هو يأمرنا بالبر و الصلة و يقول [هذا] فى عمه فنظر إلى فقال: هذا من البر و الصلة، إنه متى ما يأتنى و يدخل على، يصدق الناس فى قوله و إذا لم يدخل على، و لم أدخل عليه، لم يقبل قوله فى إذا قال.و فى رواية: إن لم أقل هذا صدقوا قوله فى. [۲۴۵] . [صفحه ۷۳۷] ۵۰ – و منها: ما قال أبو هاشم الجعفرى: كنت مع أبى محمد العسكرى عليه السلام إذا أتى رجل، فقال أبو محمد عليه السلام: هذا الواقف ليس من إخوانك.قلت: كيف عرفته؟ قال: إن المؤمن نعرفه بسيماه، و نعرف المنافق بميسمه. [۲۴۶] [۲۴۷] .۵۱ – و منها: ما قال زرارة: كنت أنا، و عبد الواحد بن المختار، و سعيد بن لقمان و عمر بن شجرة الكندى عند أبى عبد الله عليه السلام، فقام عمر فخرج، فأثنوا عليه خيرا و ذكروا ورعه، و بذل ماله على الناس، فقال عليه السلام: ما أرى لكم علما بالناس، إنى لاكتفى من الرجل بلحظة، إن هذا من أخبث الناس.قال: فكان عمر بن شجرة بعد ذلك من أحرص الناس على ارتكاب محارم الله. [۲۴۸] .۵۲ – و منها: ما قال جماعة: كنا عند أبى عبد الله عليه السلام، منهم يونس بن ظبيان و المفضل بن عمر، و أبو سلمة السراج، و الحسين بن أبى فاختة.فقال لنا فيما جرى: عندنا خزائن الارض و مفاتيحها، و لو أشاء أن أقول بإحدى رجلى أخرجى ما فيك من الذهب و الفضة لكان.ثم خط بإحدى رجليه فى الارض خطا، فانفجرت الارض عن كنز فيه سبائك فقال بيده هكذا، فأخرج سبيكة ذهب قدر شبر فتناولها، ثم قال: أنظروا فيها حسنا حتى لا تشكوا.فنظرنا [فإذا هى ذهب يتلالا] .ثم قال: أنظروا فى الارض.فنظرنا فإذا سبائك كثيرة بعضها على بعض تتلالا فقال بعضنا: جعلت فداك أعطيتم ما نرى [۲۴۹] و شيعتكم محتاجون؟! فقال: إن الله سيجمع لنا و لشيعتنا الدنيا و الآخرة، و ندخلهم جنات النعيم [صفحه ۷۳۸] و ندخل عدونا نار الجحيم. [۲۵۰] .۵۳ – و منها: ما روى سعد بن عبد الله، عن محمد بن الحسن بن شمون [۲۵۱] عن داود بن القاسم الجعفرى قال: سأل أبا محمد عليه السلام عن قوله تعالى: (إن يسرق فقد سرق أخ له من قبل) [۲۵۲] رجل [۲۵۳] من أهل قم، و أنا عنده حاضر.فقال أبو محمد العسكرى عليه السلام: ما سرق يوسف، إنما كان ليعقوب عليه السلام منطقة ورثها من إبراهيم عليه السلام، و كانت تلك المنطقة لا يسرقها أحد إلا استعبد، و كانت إذا سرقها إنسان نزل جبرئيل عليه السلام و أخبره بذلك، فاخذت منه، واخذ [۲۵۴] عبدا. [صفحه ۷۳۹] و إن المنطقة كانت عند سارة بنت إسحاق بن إبراهيم، و كانت سمية ام

إسحاق و إن سارة هذه أحبت يوسف و أرادت أن تتخذه ولدا لنفسها، و إنها أخذت المنطقة فربطتها على وسطه، ثم سدلت عليه سرباله [۲۵۵] ثم قالت ليعقوب: إن المنطقة قد سرقت.فأتاه جبرئيل عليه السلام فقال: يا يعقوب إن المنطقة مع يوسف، و لم يخبره بخبر ما صنعت سارة لما أراد الله، فقام يعقوب إلى يوسف ففتشه – و هو يومئذ غلام يافع – و استخرج المنطقة، فقالت سارة ابنة إسحاق: منى سرقها يوسف فأنا أحق به.فقال لها يعقوب: فانه عبدك على أن لا تبيعيه و لا تهبيه.قالت: فأنا أقبله على ألا تأخذه منى و اعتقه الساعة.فأعطاها إياه فأعتقته.فلذلك قال إخوة يوسف: (إن يسرق فقد سرق أخ له من قبل).قال أبو هاشم: فجعلت أجيل [۲۵۶] هذا فى نفسى، و افكر فيه، و أتعجب من هذا الامر مع قرب يعقوب من يوسف، و حزن يعقوب عليه حتى ابيضت عيناه من الحزن و المسافة قريبة! فأقبل على أبو محمد عليه السلام فقال: يا أبا هاشم تعوذ بالله مما جرى فى نفسك من ذلك، فان الله تعالى لو شاء أن يرفع الستائر بين يعقوب و يوسف حتى كانا يتراءيان فعل، و لكن له أجل هو بالغة و معلوم ينتهى إليه كل ما [۲۵۷] كان من ذلك، فالخيار من الله لاوليائه. [۲۵۸] .۵۴ – و منها: ما روى سعد بن عبد الله، عن محمد بن الحسن بن شمون [۲۵۹] قال: كتبت إليه عليه السلام أشكو الفقر، ثم قلت فى نفسى: أ ليس قال أبو عبد الله عليه السلام: الفقر معنا خير من الغنى مع غيرنا، و القتل معنا خير من الحياة مع غيرنا!. [صفحه ۷۴۰] فرجع الجواب: إن الله يمحص [۲۶۰] أولياءنا إذا تكاثفت ذنوبهم بالفقر، و قد يعفو عن كثير، و هو مما حدثتك [۲۶۱] نفسك: الفقر معنا خير من الغنى مع غيرنا [۲۶۲] و نحن كهف لمن التجأ إلينا، و نور لمن استضاء بنا، و عصمة لمن اعتصم بنا من أحبنا كان معنا فى السنام الاعلى، و من انحرف عنا فالى النار.و قال أبو عبد الله عليه السلام: تشهدون على عدوكم بالنار، و لا تشهدون لوليكم بالجنة ما يمنعكم من ذلك إلا الضعف. [۲۶۳] .۵۵ – و منها: ما روى أن رجلا- من موالى أبى محمد العسكرى عليه السلام دخل [يوما] عليه – و كان حكاك الفصوص – فقال: يا ابن رسول الله إن الخليفة دفع إلى فيروزجا كأكبر ما يكون، و أحسن ما يكون، و قال: انقش عليه كذا و كذا.فلما وضعت عليه الحديد صار نصفين، و فيه هلاكى، فادع الله لى.فقال: لا خوف عليك إن شاء الله.فخرجت إلى بيتى، فلما كان الغد دعانى الخليفة، و قال لى: [إن] لى حظيتين اختصمتا فى ذلك الفص، و لم ترضيا إلا بأن يجعل نصفين بينهما، فاجعله اثنين فانصرفت و أخذت ذلك و قد صار قطعتين [۲۶۴] فأخذتهما و رجعت بهما إلى دار الخلافة فرضيتا بذلك، و أحسن الخليفة إلى بسبب ذلك، فحمدت الله تعالى. [۲۶۵] .۵۶ – و منها: أن الصحابة اجتمعوا يوما و قالوا: ليس من حروف المعجم حرف أكثر دورانا من الالف، فنهض على عليه السلام و خطب على البديهة خطبة طويلة تشتمل على [صفحه ۷۴۱] الثناء على الله تعالى و الصلاة على النبى صلى الله عليه و آله و فيها الوعد و الوعيد، و المواعظ و الزواجر، و ذكر الجنة و النار، و النصيحة للخلق و غير ذلك، و ليس فيها ألف واحدة و هى معروفة. [۲۶۶] .۵۷ – و منها: أن أبا طالب قال لفاطمة بنت أسد – و كان على صبيا –: رأيته يكسر الاصنام فخفت أن تعلم كفار قريش ذلك.فقالت: يا عجبا أخبرك بأعجب من هذا و هو أنى اجتزت بموضع كانت أصنامهم فيه منصوبة، و على فى بطنى، فوضع رجليه فى جوفى شديدا لا- يتركنى أقرب منها، و أن أمر فى ذلك الموضع و إن [۲۶۷] كنت لم أعبدها قط، و إنما كنت أطول بالبيت لعبادة الله، لا الاصنام. [۲۶۸] .۵۸ – و منها: ما روى عن سعد الخفاف، عن أبى جعفر عليه السلام قال: بينا أمير المؤمنين عليه السلام فى المسجد و حوله أصحابه، فأتاه رجل من شيعته.فقال: يا أمير المؤمنين قد علم الله أنى ادين بحبك.فقال: صدقت.فقام رجل من الخوارج – بعد مواطاة أصحابه على أن يمتحنوا ما عند على عليه السلام ليرد [۲۶۹] عليه كما رد على الاول الذى من شيعته – فقال: إنى احبك فى السر و العلانية. [صفحه ۷۴۲] فنظر إليه و قال: كذبت، لا- و الله ما تحبنى و لا أحببتنى قط.فبكى الرجل فقال: تستقبلنى بهذا و قد علم الله خلافه.أبسط يدك أبايعك.فقال له عليه السلام: على ماذا؟ قال: على ما عمل عليه أبو بكر و عمر.و مد يده نحوه فقال عليه السلام: اقبض يدك و الله لكأنى بك قد قتلت على ضلالك، و وطى وجهك دواب أهل العراق، فلا يعرفك قومك.فكان الرجل ممن خرج بالنهروان فقتل. [۲۷۰] .۵۹ – و منها: ما روى عن معتب مولى أبى عبد الله قال: إن موسى بن جعفر لم يكن يرى له ولد، فأتاه يوما أخواه إسحاق الزاهد، و محمد الديباج – ابنا جعفر عليه السلام – و سمعاه يتكلم بلسان ليس بعربى، فجاءه غلام صقلبى فكلمه بلسانه، فمضى الغلام و جاءه بعلى ابنه، فقال موسى

لاخوته: هذا علی ابنی.فضماه إلی صدورهما واحد بعد واحد [۲۷۱] و قبلاه، و کلم الغلام بلسانه، فحمله ورده.ثم تکلم مع غلام أسود بالحبشیة، فجاء بغلام آخر، ثم رده، ثم تکلم مع غلام آخر بلسان آخر غیره، فجاء بغلام [۲۷۲] حتی أحضر خمسة أولاد مع خمسة غلمان مختلفین. [۲۷۳] .۶۰ – و منها: ما قال محمد بن راشد، عن جده، قال: قصدت إلی جعفر بن محمد علیه السلام أسأله عن مسألة فقالوا: مات السید الحمیری الشاعر، و هو فی جنازته. [صفحه ۷۴۳] فمضیت إلی المقابر فاستفتیته، فأفتانی، فلما أن قمت أخذ بثوبی فجذبه إلیه ثم قال: إنکم معاشر الاحداث ترکتم العلم.فقلت: أنت إمام هذا الزمان؟ قال: نعم.قلت: فدلیل أو علامة؟ قال: سلنی عما شئت أخبرک به إن شاء الله.قلت: إنی اصبت بأخ لی و دفنته فی هذه المقابر، فأحیه لی باذن الله.قال: ما أنت بأهل لذلک، و لکن أخاک کان مؤمنا و اسمه عندنا أحمد.ودنا من القبر و دعا، قال: فانشق عنه قبره، و خرج إلی – و الله – و هو یقول: یا أخی اتبعه و لا تفارقه، ثم عاد إلی قبره، و استحلفنی علی أن لا أخبر به أحدا. [۲۷۴] .۶۱ – و منها: ما قال أبو بصیر: قلت لابی عبد الله علیه السلام: من لنا أن یحدثنا کما کان علی علیه السلام یحدث أصحابه بتلک المعضلات؟! فقال علیه السلام: أما إن فیکم لمثله و لکن أولئک کانت علی أفواههم أوکیة [۲۷۵] هات حدیثا واحدا حدثتک به فکتمته. [۲۷۶] .۶۲ – و منها: ما روی عن علی بن حسان، عن عبد الرحمن بن کثیر، عن أبی عبد الله علیه السلام قال: خرج علی علیه السلام [۲۷۷] یرید صفین، فلما عبر الفرات و قرب من الجبل، و حضر وقت صلاة العصر، أمعن بعیدا، ثم توضأ و أذن، فلما فرغ من الاذان انفلق الجبل [صفحه ۷۴۴] عن هامة بیضاء، و لحیة بیضاء، و وجه أبیض.فقال: السلام علیک یا أمیر المؤمنین و رحمة الله و برکاته، مرحبا بوصی خاتم النبیین، و قائد الغر المحجلین، و سید الوصیین.فقال علی علیه السلام: و علیک السلام یا أخی شمعون بن حنون الصفا وصی روح القدس عیسی بن مریم، و کیف حالک؟ قال: بخیر یرحمک الله، أنا منتظر نزول روح القدس، فاصبر یا أخی علی ما أنت علیه من الاذی حتی تلقی الحبیب غدا، فلم أعلم أحدا أحسن بلاء فی الله منکم و لا أعظم ثوابا، و لا أرفع مکانا، و قد رأیت [۲۷۸] ما لقی أصحابک بالامس من بنی إسرائیل، و أنهم نشروا بالمناشیر، و صلبوا علی الخشب.فلو تعلم تلک الوجوه المارقة، المفارقة لک، ما أعد الله لها من عذاب النار و السخط و النکال لافصرت [۲۷۹] و لو تعلم هذه الوجوه الملتئمة بک مالها من الثواب فی طاعتک لتمنت أن تقرض بالمقاریض.و علیک السلام یا أمیر المؤمنین و رحمة الله و برکاته.قال: و التأم علیه الجبل، و خرج أمیر المؤمنین علیه السلام إلی القتال، فسأله عمار بن یاسر، و مالک الاشتر، و هاشم بن عتبة بن أبی وقاص، و أبو أیوب الانصاری، و قیس بن سعید الانصاری، و عمرو بن الحمق الخزاعی، و عبادة بن الصامت، عن الرجل فأخبرهم أنه شمعون بن حنون الصفا وصی عیسی، و کانوا سمعوا کلامهما، فازدادوا بصیرة فی المجاهدة معه.و قال له عبادة بن الصامت، و أبو أیوب الانصاری: بامهاتنا و آبائنا نفدیک یا أمیر المؤمنین، فو الله لننصرنک کما نصرنا أخاک رسول الله صلی الله علیه و آله، و الله ما تأخر عنک [صفحه ۷۴۵] من المهاجرین و الانصار إلا شقی، فدعا لهما بخیر. [۲۸۰] .۶۳ – و منها: ما روی عن سوید [۲۸۱] بن غفلة قال: کنت عند علی علیه السلام فأتاه رجل، فقال له: جئتک من وادی القری و قد مات خالد بن عرفطة.فقال علی علیه السلام: لم یمت.فأعاد علیه الرجل القول.فقال: لم یمت.فقال الثالثة: مات! فقال له: لم یمت، و أعرض بوجهه عنه.فقال الرجل: أخبرک بموته صحیحا.فقال علیه السلام: و الذی نفسی بیده إنه لم یمت، و لا یموت حتی یقود جیش ضلالة [۲۸۲] یحمل رأیته حبیب بن جماز. [۲۸۳] .فقال إلیه حبیب فقال: انشدک الله فی یا أمیر المؤمنین، فأنی بن شیعة.فقال علی علیه السلام: و من أنت؟ فقال: أنا حبیب بن جماز.فقال علیه السلام: إن کنت ابن جماز لتحملنها.فقال أبو حمزة الثمالی [۲۸۴] : ما مات خالد بن عرفطة حتی بعث – عمر بن سعد بن أبی [صفحه ۷۴۶] وقاص و معه خالد بن عرفطة – فجعل خالد علی مقدمته و حبیب بن جماز [۲۸۵] صاحب رأیته. [۲۸۶] .۶۴ – و منها: ما روی عن الاصبغ بن نباتة أنه قال: أمرنا أمیر المؤمنین علیه السلام بالمسیر إلی المدائن من الکوفة، فسرنا یوم الاحد، و تخلف عنا عمرو بن حریث فی سبعة نفر، فخرجوا إلی مکان بالحیرة یدعی الخورنق، و قالوا: إذا کان یوم الاربعاء خرجنا و لحقنا العسکر، فخرج علیهم فیما هم فیه من حدیثهم ضب فاصطادوه، فأخذه عمرو بن حریث فنصب کفه و قال لاصحابه: بایعوه، هذا أمیر المؤمنین.فبایعوه مستهزئین، ثم خرجوا و قدموا المدائن یوم الجمعة و أمیر المؤمنین علیه السلام علی المنبر

يخطب، فنزلوا بأجمعهم على باب المسجد، ثم دخلوا مستخفين، فرآهم على عليه السلام فقال: يا أيها الناس إن رسول الله أسر فيما أسر إلى من العلم حديثا، فيه ألف باب، و كل باب يفتح منه ألف باب، و إنى سمعت الله يقول: (يوم ندعوا [صفحه ۷۴۷] كل أناس بامامهم) [۲۸۷] و إنى أقسم بالله قسما حقا ليبعثن يوم القيامة ثمانية نفر من عسكرى [هذا] يدعون أنهم أصحابى لحقوا بنا آنفا، إمامهم ضب اصطادوا فى طريقهم و بايعوه، و لو شئت أن اسميهم لفعلت.قال: فرأينا عمرو بن حريث ينتفض مثل السعفة جبنا [۲۸۸] و نفاقا. [۲۸۹] .۶۵ - و منها: ما روى عن جابر [بن عبد الله] ، عن أبى جعفر عليه السلام قال: بينا على عليه السلام فى مسجد الكوفة إذ جاءت إمرأة تستعدى إليه على زوجها.فقضى لزوجها عليها، فقالت: و الله ما حكمت بالعدل.فقال: كذبت يا جرية، يا بذية، يا سلفع - و هى التى لا- تحبل من حيث تحبل النساء، و لا تحيض من حيث تحيض النساء - فولت المرأة تولول و تقول: يا ويلها و أعولها، لقد هتكت منى ما ماشية.فقال لها عمرو بن حريث: استقبلتى عليا بكلام سررتينى فيه، ثم إنه أصابك بكلمة فوليت هاربة عنه! [صفحه ۷۴۸] فقالت: أخبرنى بما لم يعلمه زوجى و لا- أبواى، و كنت أكتمهم إياه.فرجع عمرو إلى على عليه السلام فأخبره بما قالت، ثم قال: ما علمناك و لا عرفناك بالكهانة! فقال على عليه السلام: ويلك يا عمرو إنه ليس بكهانة، و لكن الله كتب بين أعينهم: مؤمن أو كافر، و ما هم به مبتلون، و ما هم عليه من شر [۲۹۰] أعمالهم و حسناتهم، أنزل بذلك قرآنا عربيا على نبيه فقال: (إن فى ذلك لا يأت للمتوسمين) [۲۹۱] فكان رسول الله صلى الله عليه و آله المتوسم، و أنا من بعده، و الائمة من ذريتى المتوسمون [۲۹۲] من بعدى، و إن هذه المرأة كما حكمت عليها بالحق. [۲۹۳] .۶۶ - و منها: ما روى عن الصادق عليه السلام أنه قال: جاءت إمرأة متنقبة [۲۹۴] إلى [صفحه ۷۴۹] على عليه السلام و هو يخطب، و قد كان قتل أخاها و أ بها بالنهروان، فقالت: يا قاتل الاحبة، و مؤتم الصبية.فقال لها: يا سلفع، يا جرية، يا مذكرة، يا سلقلق - و هى التى تحيض من دبرها - يا صاحبة الشىء المدلى.فمضت صارخة، و تبعها عمرو بن حريث - و كان مروانيا [۲۹۵] - و قالت: لقد إطلع على ما لم يعرفه [۲۹۶] أحد من خلق الله إلا- أمى.فنظرت نساؤه إليها فإذا شىء مدلى على ركبها [۲۹۷] فرأو عظيما.و فى رواية أن إمرأة جاءته فقالت: أعطيت العطاء جميع الاحياء و تركت هذا الحى من مراد؟! فقال: اسكتى يا سلفع، يا سلقلقية [۲۹۸] يا مهيع، يا قردع [۲۹۹] .و ترفق بها عمرو حتى أقرت له و قالت: أما قوله يا سلقع فانى صاحبة نساء، و أما قوله يا قردع فانى اخرب بيت زوجى فما ابقى له شيئا.و أما قوله يا مهيع فانى عقيم.و أما قوله يا سلقلقية فانى لا تحرم على الصلاة من حيث تحرم على النساء.قال: ما علمه بهذا أ تراه ساحرا؟! قالت: ما أدرى إلا أنه قال ما أعرفه من نفسى. [۳۰۰] . [صفحه ۷۵۰] ۶۷ - و منها: ما روى عن جابر، عن أبى جعفر عليه السلام قال: لما قدموا ببنت يزدجرد بنت شهريار - آخر ملوك الفرس و خاتمهم [۳۰۱] - على عمر و أدخلت المدينة، استشرفت لها عذارى المدينة، و أشرق المجلس بضوء وجهها، و رأت عمر فقالت: أ فيروزان [۳۰۲] فغضب عمر فقال: شتمتنى هذه العلجة. [۳۰۳] .و هم بها.فقال له على عليه السلام: ليس لك إنكار ما لا تعلمه.فأمر أن ينادى عليها.فقال أمير المؤمنين عليه السلام: لا يجوز بيع بنات الملوك، و إن كانوا كافرين، و لكن أعرض عليها أن تختار رجلا من المسلمين حتى تزوج منه، و يحسب صداقها عليه من عطائه من بيت المال، يقوم مقام الثمن.فقال عمر: أفعل.و عرض عليها أن تختار.فجاءت فوضعت يدها على منكب الحسين عليه السلام فقال لها عليه السلام: شه نامى [دارى] إى كنيزك؟ أى: أيش اسمك يا صبية؟ قالت: جهان شاه بارخذاه.فقال عليه السلام: شهر بانويه؟ قالت: خواهرم شهر بانويه.أى: تلك اختى.قال عليه السلام: راست كفتى.أى: صدقت. [صفحه ۷۵۱] ثم التفت إلى الحسين عليه السلام فقال له: احتفظ بها، و أحسن إليها، فستلد لك خير أهل الارض فى زمانه بعدك، و هى ام الاوصياء، الذرية الطيبة.فولدت على بن الحسين زين العابدين عليه السلام.و يروى أنها ماتت فى نفاسها به، و إنما اختارت الحسين عليه السلام لانها رأت فاطمة بنت محمد عليهما السلام فى النوم، و أسلمت قبل أن يأخذها عسكر المسلمين.و لها قصة عجيبة و هى أنها قالت: رأيت فى النوم قبل ورود عسكر المسلمين [۳۰۴] علينا، كأن محمدا رسول الله صلى الله عليه و آله دخل دارنا، و قعد، و معه الحسين عليه السلام، و خطبنى له و زوجنى أبى منه.فلما أصبحت كان ذلك يؤثر فى قلبى، و ما كان لى خاطب هذا.فلما كان فى الليلة الثانية رأيت فاطمة بنت محمد صلى الله عليه و عليها، و قد أتتنى و عرضت على الاسلام و أسلمت.ثم

قالت: إن الغلبهٔ تکون للمسلمین، وإنک تصلین عن قریب إلی ابنی الحسین علیه السلام سالمهٔ، لا یصیبک بسوء أحد.قالت: و کان من الحال أن أخرجت إلی المدینهٔ. [۳۰۵] [۳۰۶] . [صفحه ۷۵۲] ۶۸ – و منها: ما روی عن إسماعیل بن مهران قال: کنت عند أبی عبد الله علیه السلام أودعه، و کنت حاجا فی تلک السنهٔ فخرجت، ثم ذکرت شیئا أردت أن أسأله عنه فرجعت إلیه، و مجلسه غاص بالناس، و کان ما أسأله عنه بیض طیور الماء.فقال لی: من سؤالی: الاصلح أن لا تأکل. [۳۰۷] [۳۰۸] .۶۹ – و منها: ما قال البزنطی: حدثنی رجل من أهل جسر بابل، قال: کان فی القریهٔ رجل جزیر [۳۰۹] یؤذینی، و یقول لی: یا رافضی؟! و یسمعنی و یشنع علی، و کان یلقب بقرد القریـهٔ، بالنبطیـهٔ.قال: حججت فی بعض السـنین، فلقیت أبا عبد الله علیه السـلام و سـلمت علیه، و سألنی عن حالی؟ ثم قال لی بالنبطیهٔ إبتداءا منه: قریهٔ ما نامت [۳۱۰] ؟ قلت: متی؟ قال: الساعهٔ.فخرجت و أثبت الیوم و الساعهٔ، فلما قدمت الکوفهٔ، تلقانی أخی فسألته عمن مات من قریتنا؟ فکان ما قال لی: قریـهٔ ما نامت و هو قرد القریـهٔ.فقلت: متی؟ فقال: یوم کـذا، و ساعهٔ کذا، الذی أخبرنی به مولای أبو عبد الله علیه السلام. [۳۱۱] . [صفحه ۷۵۳] ۷۰ – و منها: ما روی أحمد بن قابوس [۳۱۲] ، عن أبیه، عن أبی عبد الله علیه السلام قال: دخل علیه قوم من أهل خراسان، فقال – ابتـدءا قبل أن یسأل –: من جمع ما لا یحرسه عذبه الله علی مقداره.فقالوا له – بالفارسـیهٔ –: لا نفهم بالعربیـهٔ.فقال لهم: هر که درم اندوزد جزایش دوزخ بأشد. [۳۱۳] .و قال: إن لله مدینتین احداهما بالمشرق، و الاخری بالمغرب، علی کـل مدینـهٔ سور من حدیـد، فیهـا ألف ألف بـاب من ذهب، کل باب بمصـراعین، و فی کل مدینـهٔ سـبعون ألف لسان مختلفات اللغات.و أنا أعرف جمیع تلک اللغات، و ما فیهما و ما بینهما حجـهٔ غیری و غیر آبائی، و [غیر] [۳۱۴] أبنائی بعدی. [۳۱۵] [۳۱۶] .۷۱ – و منها: ما روی عن عمران بن علی الحلبی [قال] : سمعت أبا عبد الله علیه السلام یقول: لما اتی بعلی بن الحسین علیهما السلام و من معه إلی یزید بن معاویهٔ – علیهما لعائن الله – جعلوهم فی بیت خراب واهی [۳۱۷] الحیطان.فقال بعضهم: إنما جعلنا فی هذا البیت لیقع علینا.فقال الموکلون بهم من الحرس بالقبطیـهٔ [۳۱۸] : أنظروا إلی هؤلاء یخافون أن [صـفحه ۷۵۴] یقع علیهم هذا البیت، و هو أصـلح لهم من أن یخرجوا غدا، فتضرب أعناقهم واحدا بعد واحد صبرا.فقال علی بن الحسین بالقبطیهٔ: لا یکونان جمیعا باذن الله.فقال: و کان کذلک [۳۱۹] [۳۲۰] .۷۲ – منها: ما روی عن داود بن فرقد قال: ذکر عند أبی عبد الله علیه السـلام قتل الحسین و أمر علی ابنه علیهما السـلام فی حمله [۳۲۱] إلی الشـام.فقال: إنه لما رد إلی السـجن، قال بعض أصـحابه لبعض: ما أحسن بنیان هـذا الجـدار! و علیه کتابهٔ بالرومیهٔ.فقرأها علی بن الحسـین علیهما السلام فتراطن [۳۲۲] الروم بینهم، و قالوا: ما فی هؤلاء من هو أولی بـدم المقتول – ابن [۳۲۳] نبیهم – من هذا.یعنون علی بن الحسین علیهما السـلام. [۳۲۴] .۷۳ – و منهـا: مـا روی جابر الجعفی، عن الباقر علیه السـلام قال: خرج علی علیه السـلام بأصـحابه إلی ظهر الکوفهٔ، فقال: أ رأیتم إن قلت لکم: لا تذهب الایام حتی یحفر هاهنا نهر یجری فیه الماء و السـفن مـا قلتم؟ أ کنتم مصـدقی فیمـا قلت؟ قـالوا: یـا أمیر المؤمنین و یکون هـذا؟ قال: إی و الله، لکأنی أنظر إلی نهر فی هـذا الموضع، و قد جری فیه الماء [صـفحه ۷۵۵] و جرت فیه السـفن، تکون عـذابا علی أهل هـذه القریهٔ أولا، و رحمهٔ علیهم آخرا.قال: فلم تذهب الایام حتی حفر نهر الکوفـهٔ، فکان عذابا علی أهل الکوفهٔ أولا و رحمهٔ علیهم آخرا، فکان فیه الماء، و انتفع به، و کان کما قال علیه السـلام. [۳۲۵] .۷۴ – و منها: ما روی عن جندب بن زهیر الازدی قال: لما فارقت الخوارج علیا علیه السلام، خرج إلیهم و خرجنا معه، فانتهیت إلی عسکرهم [۳۲۶] فإذا لهم دوی کدوی النحل فی قراءهٔ القرآن، و فیهم أصـحاب البرانس، و ذووا الثفنات.فلما رأیت ذلک دخلنی شک، فتنحیت و نزلت عن فرسـی، و رکزت رمحی و وضـعت ترسـی، و نثرت علیه درعی، و قمت أصلی و أنا أقول فی دعائی: أللهم إن کان قتال هؤلاء [القوم] رضا لک، فأرنی من ذلک ما أعرف به أنه الحق، و إن کان لک سـخطا [۳۲۷] فاصرف عنی.إذا أقبل علی علیه السـلام فنزل عن بغلـهٔ رسـول الله، و قـام یصـلی، إذ جـاء رجـل و قـال: قطعوا النهر.ثم [جـاء] آخر تشـتد به دابته، و قـال: قطعوه و ذهبوا.فقال أمیر المؤمنین علیه السـلام: ما قطعوه و لا یقطعونه، و لیقتلن دونه، عهـد من الله و رسوله.و قال: یا جنـدب، تری التل؟ قلت: نعم.قال: فان رسول الله صـلی الله علیه و آله حدثنی أنهم یقتلون عنده.ثم قال: أما إنا نبعث إلیهم رسولا، یدعوهم إلی کتاب الله و سنهٔ نبیه، فیرشـقون وجهه بالنبـل، و هو مقتول.قـال: فانتهینا إلیهم [۳۲۸] فـإذا هم فی معسـکرهم لم یبرحوا، و لم یرتحلوا.فنـادی فی النـاس

فضمهم، ثم أتی الصف، و هو یقول: [صفحه ۷۵۶] من یأخذ هذا المصحف فیمشی [۳۲۹] إلی هؤلاء القوم فیدعوهم إلی کتاب الله و سنهٔ نبیه، و هو مقتول و له الجنهٔ.فما أجابه أحد إلا شاب من [بنی] عامر بن صعصعهٔ.فلما رأی حداثهٔ سنه، قال: ارجع إلی موقفک. [۳۳۰] .ثم عاد القول فما أجابه أحد، إلا ذلک الشاب.فقال: خذه أما إنک مقتول.فمشی [۳۳۱] به حتی إذا دنا من القوم حیث یسمعهم ناداهم فرموا وجهه بالنبل، فأقبل علینا و وجهه کالقنفذ.(فقال علی علیه السلام: دونکم القوم.فحملنا علیهم.قال جندب: ذهب الشک عنی، و قتلت بکفی ثمانیهٔ.و لما قتل الحروریهٔ) [۳۳۲] قال علیه السلام: التمسوا فی قتلاهم رجلا مخدجا [۳۳۳] – إحدی ثدییه عضده مثل ثدی المرأهٔ –.فطلبوه فلم یجدوه، فقام فأمر بهم، فقلب بعضهم علی بعض، فإذا حبشی إحدی عضدیه [۳۳۴] مثل ثدی المرأهٔ، علیه شعرات مثل سبلات السنور [۳۳۵] و کبر، و کبر الناس معه [صفحه ۷۵۷] و قال: هذا شیطان. [۳۳۶] .لو لا أن تتکلموا، لحدثتکم بما أعد الله علی لسان نبیکم لمن قتل [۳۳۷] هؤلاء. [۳۳۸] .۷۵ – و منها: أن علیا علیه السلام (لما امتنع من البیعهٔ علی) [۳۳۹] أبی بکر، أمر خالد بن الولید أن یقتل علیا إذا ما سلم من صلاهٔ الفجر [۳۴۰] بالناس، فأتی خالد، و جلس إلی جنب علی علیه السلام و معه السیف.فکان أبو بکر یتفکر [۳۴۱] فی صلاته فی عاقبهٔ ذلک، فخطر بباله أن علیا إن قتله خالد ثأرت الفتنهٔ، و إن بنی هاشم یقتلوننی. [۳۴۲] .فلما فرغ من التشهد، التفت إلی خالد قبل أن یسلم و قال: لا تفعل ما أمرتک به.ثم قال السلام علیکم.فقال علی علیه السلام لخالد: أ کنت ترید أن تفعل ذلک؟! قال: نعم.فمد یده إلی عنقه و خنقه باصبعین کادت عیناه تسقطان [من رأسه] و ناشده بالله أن یترکه، و شفع إلیه الناس فی تخلیته، فخلاه. [صفحه ۷۵۸] فکان خالد [۳۴۳] یرصد الفرصهٔ و الفجأهٔ، لعله یقتل علیا غرهٔ. [۳۴۴] .و قد بعث أبو بکر ذات یوم عسکرا مع خالد إلی موضع فلما خرجوا من المدینهٔ، و کان علی خالد السلاح التام [۳۴۵] و حوالیه شجعان قد امرو أن یفعلوا کلما یأمرهم خالد، و أنه رأی علیا یجئ من ضیعهٔ له منفردا بلا سلاح فقال خالد فی نفسه: الآن وقت ذلک.فلما دنا من علی علیه السلام و کان فی ید خالد عمود حدید، رفعه لیضربه علی رأس علی، فوثب علیه السلام إلیه، فانتزعه من یده، و جعله فی عنقه کالقلادهٔ و قتله.فرجع خالد إلی أبی بکر، و احتال القوم فی کسره، فلم یتهیأ لهم شیء، فاستحضروا جماعهٔ من الحدادین فقالوا: هذا لا یمکن انتزاعه إلا بالنار [۳۴۶] ، و إن ذلک یؤدی إلی هلاکه.و لما علم القوم بکیفیهٔ الحال قال بعضهم: إن علیا هو الذی یخلصه من ذلک کما جعله فی رقبته [۳۴۷] ، و قد ألان الله له الحدید کما ألانه لداود.فشفع أبو بکر إلی علی، فأخذ العمود [۳۴۸] ، و فک بعضه من بعض باصبعین. [۳۴۹] [۳۵۰] .۷۶ – و منها: أن قصابا باع لحما من جاریهٔ إنسان، و کان حاف [۳۵۱] علیها، فبکت [صفحه ۷۵۹] و خرجت، و رأت علیا، فشکته إلیه، فمشی معها إلیه [۳۵۲] و دعاه إلی الانصاف فی حقها، و کان یعضه و یقول له: ینبغی أن یکون الضعیف عندک بمنزلهٔ القوی فلا تظلم الجاریهٔ. [۳۵۳] .و لم یکن القصاب یعرف علیا، فرفع یده فقال: أخرج أیها الرجل.فخرج [۳۵۴] علیه السلام و لم یتکلم بشیء، فقیل له [۳۵۵] : هذا علی بن أبی طالب علیه السلام.فقطع یده [۳۵۶] و أخذها، و خرج بها إلی أمیر المؤمنین معتذرا، فدعا علیه السلام له، فصلحت یده [۳۵۷] .۷۷ – و منها: ما قال ابن فرقد: کنت عند أبی عبد الله علیه السلام و جاءه غلام أعجمی برسالهٔ، فلم یزل یهذی [۳۵۸] و لا یعبر [۳۵۹] حتی ظننت أنه یضجره.فقال له تکلم بأی لسان شئت تحسنه سوی العربیهٔ، فانک لا تحسنها، فانی أفهم.فکلمه بالترکیهٔ، فرد علیه الجواب بمثل لغته، و مضی الغلام متعجبا. [۳۶۰] .۷۸ – و منها: ما روی إسحاق بن عبد الله العلوی العریضی قال: اختلف أبی و عمومتی فی الاربعهٔ الایام التی تصام فی السنهٔ، فرکبوا إلی أبی الحسن علی بن محمد علیهما السلام و هو مقیم ب صریا [۳۶۱] قبل مسیره إلی سر من رأی.فقال لهم: جئتم تسألوننی عن الایام التی تصام فی السنهٔ؟ [صفحه ۷۶۰] فقالوا: ما جئناک إلا لهذا.فقال: الیوم السابع عشر من شهر ربیع الاول، و هو الیوم الذی ولد فیه رسول الله صلی الله علیه و آله.و الیوم السابع و العشرون من رجب، [و] هو الیوم الذی بعث [۳۶۲] فیه رسول الله صلی الله علیه و آله و الیوم الخامس و العشرین من ذی القعدهٔ، و هو الیوم الذی دحیت [۳۶۳] فیه الارض [من تحت الکعبهٔ] ، و الیوم الثامن عشر من ذی الحجهٔ، و هو یوم الغدیر [۳۶۴] .۷۹ – و منها: ما روی عن داود بن القاسم [۳۶۵] [قال] : دخلت علی أبی الحسن صاحب العسکر علیه السلام فقال لی: کلم هذا الخادم بالفارسیهٔ، فانه زعم أنه یحسنها فقلت للخادم: زانوی تو شیست؟ فلم یجبنی الخادم. [۳۶۶] .فقال علیه السلام

له: إنه يسألک و يقول: رکبتک ما هی؟ [۳۶۷] .۸۰ – و منها: ما روی عن أبی سيار مسمع بن عبد الملک کردين، عن أبی عبد الله عليه السلام [صفحه ۷۶۱] قال: سمعته يذکر رجلا أو رجلين بخير من أهل الکوفة، فأخبرتهما بما قال، و کانا يتواليانه.فقال أحدهما: سمعت و صدقت، و أطعت، و أحمد الله.و قال الآخر – و أهوی بيده إلی جيبه فشقه – و قال: – و الله – لا رضيت حتی أسمعه منه.و خرج متوجها نحوه و تبعته، فلما صرنا بالباب استأذنا، [فأذن لنا] فدخلنا.فلما رآه قال: يا فلان أ يريد کل امرئ منکم أن يؤتی صحفا منشرة [۳۶۸] ؟ إن الذی أخبرک مسمع به لحق.فقال: جعلت فداک إنی أحببت أن يزول الشک منی [۳۶۹] و لا أتصوره بصورة من يقول ما لم يسمعه.قال: فالتفت إلی رجل عنده – من سواد الکوفة صاحب قبالات [۳۷۰] – فقال لی: درفه. [۳۷۱] .ثم قال عليه السلام: إن درفه – بالنبطية – (خذها، أجل، فخذها.فخرجنا) [۳۷۲] من عنده. [۳۷۳] .۸۱ – و منها: ما روی عن علی بن أبی حمزة قال: دخلت علی أبی عبد الله عليه السلام مع أبی بصير، فبينا نحن قعود إذ تکلم أبو عبد الله عليه السلام بحرف، فقلت فی نفسی: [صفحه ۷۶۲] هذا و الله مما أحمله إلی الشيعة، هذا حديث [۳۷۴] لم أسمع – و الله – بمثله قط.قال: فنظر فی وجهی، ثم قال لی: إنی أتکلم بالحرف الواحد لی فيه سبعون وجها، إن شئت أحدث کذا، و إن شئت أحدث کذا. [۳۷۵] .۸۲ – و منها: ما روی عن أبی أراکة [۳۷۶] [قال] : کنا مع علی عليه السلام بمسکن فتحدثنا أن عليا عليه السلام ورث من رسول الله صلی الله عليه و آله السيف، و قال بعضنا: البغلة، و الصحيفة فی حمايل السيف، إذ خرج علينا، و نحن فی حديثنا فقال ابتداءا: و أيم الله [۳۷۷] لو نشطت [۳۷۸] لحديثکم حتی يحول الحول، لا اعيد حرفا بما ورثت و حويت من رسول الله، و أيم الله إن عندی صحفا کثيرة، و إن فيها لصحيفة يقال لا القبيط [۳۷۹] ما علی العرب أشد منها، و إن فيها لتميز [۳۸۰] القبائل المبهرجة من العرب، ما لهم فی دين الله من نصيب. [۳۸۱] .۸۳ – و منها: ما روی عن منصور الصيقل [قال] : حججت فمررت بالمدينة، فأتيت [قبر] رسول الله صلی الله عليه و آله فسلمت عليه، ثم التفت، فإذا أنا بأبی عبد الله عليه السلام ساجدا فجلست حتی مللت، ثم قلت: لاسبحن ما دام [۳۸۲] ساجدا.فقلت: [صفحه ۷۶۳] سبحان ربی و بحمده، أستغفر ربی و أتوب إليه، ثلاثمائة مرة و نيفا و ستين مرة.فرفع رأسه، ثم نهض، فاتبعته و أنا أقول فی نفسی: إن أذن لی، فدخلت عليه ثم قلت له: جعلت فداک أنتم تصنعون هکذا!! فکيف ينبغی لنا أن نصنع؟ فلما وقفت علی الباب خرج إلی مصادف [۳۸۳] ، فقال لی: ادخل يا منصور.فدخلت فقال [لی] مبتدئا: يا منصور إنکم إن أکثرتم أو أقللتم، فو الله لا يقبل إلا منکم. [۳۸۴] .۸۴ – و منها: ما روی عن الرضا، عن أبيه عليهما السلام قال: جاء رجل إلی جعفر بن محمد عليهما السلام فقال: أنج بنفسک، فهذا فلان بن فلان قد وشی [۳۸۵] بک إلی المنصور و ذکر [۳۸۶] أنک تأخذ البيعة لنفسک علی الناس، لتخرج عليهم.فتبسم و قال: يا أبا عبد الله لا ترع، فان الله إذا أراد إظهار فضيلة کتمت أو جحدت أثار عليها حاسدا باغيا يحرکها حتی يبينها [۳۸۷] ، أقعد معی حتی يأتی [۳۸۸] الطلب فتمضی معی إلی هناک [۳۸۹] ، حتی تشاهد ما يجری من قدرة الله التی لا معدل [۳۹۰] لها عن مؤمن.فجاء الرسول و قال [۳۹۱] : أجب أمير المؤمنين.فخرج الصادق عليه السلام و دخل، و قد امتلا المنصور غيظا و غضبا، فقال له: أنت الذی تأخذ البيعة لنفسک علی المسلمين تريد أن تفرق جماعتهم، و تسعی فی هلکتهم، و تفسد ذات بينهم؟ [صفحه ۷۶۴] فقال الصادق عليه السلام: ما فعلت شيئا من هذا [۳۹۲] قال المنصور: فهذا فلان يذکر أنک فعلت کذا [۳۹۳] ، و أنه أحد من دعوته إليک.فقال: إنه لکاذب.قال المنصور: إنی أحلفه، فان حلف کفيت نفسی مؤنتک.فقال الصادق عليه السلام: إنه إذا حلف کاذبا باء بإثم.فقال المنصور [لحاجبه] : حلف هذا الرجل علی ما حکاه عن هذا – يعنی الصادق عليه السلام –.فقال له الحاجب: قل: و الله الذی لا إله إلا هو، و جعل يغلظ عليه اليمين.فقال الصادق عليه السلام لا تحلفه هکذا، فانی سمعت أبی يذکر عن جدی رسول الله صلی الله عليه و آله أنه قال: إن من الناس من يحلف کاذبا فيعظم الله فی يمينه، و يصفه بصفاته الحسنی، فيأتی تعظيمه لله علی إثم کذبه و يمينه [فيؤخر عنه البلاء] ، و لکن دعنی [۳۹۴] أحلفه باليمين التی حدثنی بها أبی، عن جدی، عن رسول الله صلی الله عليه و آله أنه لا يحلف بها حالف إلا باء بإثمه.فقال المنصور: فحلفه إذا يا جعفر. [۳۹۵] .فقال الصادق عليه السلام للرجل: قل إن کنت کاذبا عليک فقد برئت من حول الله و قوته ولجأت إلی حولی و قوتی.فقالها الرجل.فقال الصادق عليه السلام: أللهم إن کان کاذبا فأمته.فما استتم کلامه حتی سقط الرجل ميتا، و احتمل، و مضی به،

و سری [۳۹۶] عن المنصور، و سأله [۳۹۷] عن حوائجه.فقال علیه السلام: لیس لی [۳۹۸] حاجة إلا [إلی الله، و] الاسراع إلی أهلی، فان قلوبهم [صفحه ۷۶۵] بی متعلقـة.فقال [المنصور] : ذلک إلیک، فافعل منه ما بـدا لک.فخرج من عنده مکرما، قد تحیر فیه المنصور و من یلیه.فقـال قوم: ماذا؟ رجل فاجأه الموت، ما أکثر ما یکون هـذا! و جعل الناس یصـیرون إلی [۳۹۹] ذلک المیت ینظرون إلیه، فلما استوی علی سریره، جعل الناس یخوضون فی أمره [۴۰۰] فمن ذام له و حامد [۴۰۱] إذ قعد علی سریره، و کشف عن وجهه و قال: یا أیها النـاس إنی لقیت ربی بعـدکم، فلقانی السـخط و اللعنـة، و اشـتد غضب زبانیته علی للـذی [۴۰۲] کـان منی إلی جعفر بـن محمد الصادق، فاتقوا الله، و لا تهلکوا فیه کما هلکت.ثم أعاد کفنه علی وجهه، و عاد فی موته، فرأوه لا حراک به [۴۰۳] و هو میت، فدفنوه [و بقوا حائرین فی ذلک] . [۴۰۴] .۸۵ - و منها: ما روی أن جماعـة من بنی هاشم اجتمعوا بالابواء [۴۰۵] منهم: إبراهیم ابن محمد بن علی بن عبـد الله بن عباس، و أبو جعفر المنصور، و عبـد الله بن الحسن، و ابناه محمـد و إبراهیم، و أرادوا أن یعقدوا لرجل منهم، فقال عبد الله: هذا [ابنی] و هو المهدی.و أرسلوا إلی جعفر علیه السلام، فجاء فقال: [صفحه ۷۶۶] لماذا اجتمعتم؟ قالوا: نبایع محمد بن عبد الله، فهو المهـدی.قـال جعفر علیه السـلام: لا تفعلوا فان هـذا الامر لم یأت بعـد، و هو لیس بالمهـدی.فقال عبـد الله: یحملک علی هـذا الحسد لابنی.فقال: و الله لا یحملنی ذلک، و لکن هذا و إخوته و أبناءهم دونکم.و ضـرب بیده علی ظهر أبی العباس، ثم قال لعبد الله: ما هی إلیک و لا إلی ابنیک و لکنها لبنی العباس، و إن ابنیک لمقتولان.ثم نهض و قال: إن صاحب الرداء الاصفر - یعنی أبا جعفر - یقتله.فقـال عبـد العزیز بن علی: و الله مـا خرجت من الـدنیا حـتی رأیته قتله. [۴۰۶] و انفض [۴۰۷] القـوم، فقـال أبو جعفر لجعفر علیه السلام: تتم [۴۰۸] الخلافة [لی] ؟ فقال: نعم أقوله [حقا] . [۴۰۹] .۸۶ - و منها: ما روی عن محمد بن زید [۴۱۰] الرزامی [قال] : کنت فی خدمة الرضا علیه السلام لما جعله المأمون ولی عهده.فأتاه رجل من الخوارج، و فی کمه مدیة [۴۱۱] مسمومة، و قد قال لاصحابه: و الله [صـفحه ۷۶۷] لآتین [۴۱۲] هـذا [الـذی] زعم أنه ابن رسول الله - و قـد دخـل لهـذا الطاغیـة فیما دخل - فأسأله عن حجته، فان کانت له حجة، و إلا أرحت الناس منه، فأتاه، و استأذن علیه، فأذن له.فقال له أبو الحسن علیه السلام: اجیبک عن [۴۱۳] مسألتک علی شریطـة تفی لی بها.فقال له: و ما هذه الشـریطة؟ فقال: إن أجبتک بجواب یقنعک [۴۱۴] و ترضاه تکسـر التی فی کمک و ترمی بها؟ فبقی الخارجی متحیرا، و أخرج المدیة، و کسرها.ثم قال له: أخبرنی عن دخولک لهذا الطاغیة، فیما دخلت له، و هم عندک کفار؟! و أنت ابن رسول الله ما حملک علی هذا؟ فقال له أبو الحسن علیه السـلام: أ رأیت هؤلاء أکفر عندک، أم عزیز مصـر و أهل مملکته؟ أ لیس هؤلاء علی حال یزعمون أنهم موحدون [۴۱۵] و اولئک لم یوحـدوا الله و لم یعرفوه؟ و یوسف بن یعقوب نبی ابن نبی، ابن نبی یسأل العزیز [۴۱۶] و هو کـافر فقال: (اجعلنی علی خزائن الارض إنی حفیظ علیم) [۴۱۷] و کان یجلس مجالس [۴۱۸] الفراعنة.و إنما أنا رجل من ولـد رسول الله صـلی الله علیه و آله أجبرنی علی هذا الامر، و أکرهنی علیه، ما الذی أنکرت و نقمت علی؟ فقال: لا عتب علیک، [إنی] أشهد أنک ابن نبی الله وأنک صادق. [۴۱۹] .۸۶ - و منها: ما روی عن الوشاء [قال:] کنت کتبت مسائل (قبل أن أقطع) [۴۲۰] . [صفحه ۷۶۸] علی الرضا علیه السلام و أحببت أن اختبره.فحملت الکتاب فی کمی، و صرت إلی منزله، و أنا متفکر فی طلب الاذن [علیه] إذا أنا بغلام خرج من الـدار [۴۲۱] ینـادی: أیکم الحسن بن علی الوشـاء؟ فقلت: أنا.فقال: هـذا الکتاب أمرنی الرضا علیه السـلام بدفعه إلیک.فأخذته، فإذا - و الله - جواب مسألة مسألة، فترکت الوقف، و قطعت علیه. [۴۲۲] .۸۸ - و منها: ما روی عن الریان بن الصلـت [۴۲۳] قـال: دخلت علی الرضـا علیه السـلام بخراسـان، و قلت [۴۲۴] فی نفسـی أسأله عن هـذه الـدراهم [۴۲۵] المضروبة باسـمه.فلمـا دخلت علیه قال لغلامه: إن أبا محمـد یشـتهی من هـذه الـدنانیر التی علیها اسـمی فهلم بثلاثین درهما منها.فجاء بها الغلام فأخذتها. [صفحه ۷۶۹] ثم قلت فی نفسـی: لیته کسـانی من بعض ما علیه.فالتفت إلی غلامه فقال: و قل لهم لا یغسـلون ثیابی، و تأتی بهـا کما هی.فاتیت [۴۲۶] بقمیص و سـروال [۴۲۷] و نعل. [۴۲۸] .۸۹ - و [منها:] لما أنشـد دعبل الخزاعی قصـیدته فی [۴۲۹] الرضا علیه السـلام بعث إلیه بدراهم رضویة، وردها، فقال: خذها فانک تحتاج إلیها.قال: فلما رجعت إلی بیتی سرق جمیع ما کان لی. [۴۳۰] . [صفحه ۷۷۰] فکان الناس یأخذون منی درهما علیه اسم الرضا، و یعطونی [۴۳۱] دنانیر، فغنیت بها. [۴۳۲] .۹۰ - و منها: ما روی عن

ظریف بن ناصح قال: لما کانت اللیلة التی خرج فیها محمد بن عبد الله بن الحسن بن الحسن [۴۳۳] دعا أبو عبد الله علیه السلام بسفط، و أخذ منه صرة و قال: هذه مائتا دینار عزلها علی بن الحسین من ثمن شیء باعه لهذا [۴۳۴] الحدث الذی حدث [۴۳۵] اللیلة فی المدینة.فأخذها و مضی من وقته إلی طیبة. [۴۳۶] .و قال: هذه حادثة ینجو منها من کان منها علی مسیرة ثلاث لیال، و کانت تلک الدنانیر نفقته بطیبة إلی أن قتل محمد بن عبد الله. [۴۳۷] .۹۱ – و منها: ما روی عن عبد الرحمن بن کثیر: أن رجلا منا دخل یسأل عن الامام بالمدینة، فاستقبله رجل من ولد الحسن، فدله علی محمد بن عبد الله، فصار إلیه و ساء له هنیهة [۴۳۸] فلم یجد عنده طائلا.فاستقبله فتی من [ولد] [۴۳۹] الحسین فقال له: یا هذا إنی أراک تسأل عن الامام؟ قال: نعم.قال: فأصبته؟ قال: لا. [صفحه ۷۷۱] قال: فان أحببت أن تلقی جعفر بن محمد علیهما السلام فافعل.فاستدله، فأرشده إلیه.فلما دخل علیه، قال له: هذا [۴۴۰] إنک دخلت مدینتنا هذه تسأل عن الامام فاستقبلک فتی من ولد الحسن، فأرشدک إلی محمد بن عبد الله، فسألته و خرجت فان شئت أخبرتک بما سألته عنه، و ما رده علیک و ذکر، ثم استقبلک فتی من ولد الحسین و قال لک: إن أحببت أن تلقی جعفر بن محمد فافعل.قال: صدقت، قد کان کل ما ذکرت و وصفت. [۴۴۱] .۹۲ – و منها: ما روی عن أبی بصیر [قال] : سمعت الصادق علیه السلام یقول: إن أبی مرض مرضا شدیدا حتی خفنا علیه، فبکی بعض أصحابه عند رأسه.فنظر إلیه و قال: إنی لست بمیت من وجعی هذا.قال: فبرأ و مکث ما شاء الله من السنین.فبینا هو صحیح لیس به بأس، فقال: یا بنی إنی میت یوم کذا.فمات فی ذلک الیوم. [۴۴۲] .۹۳ – و منها: ما روی أن علیا دخل الحمام، فسمع صوت الحسن و الحسین فخرج إلیهما فقال: ما لکما؟ قالا: اتبعک هذا الفاجر – ابن ملجم – فظننا أنه یغتالک. [۴۴۳] .فقال لهما: دعاه لا بأس.و أن الحسین لما توجه إلی الکوفة، دعا بقرطاس، فکتب فیه: من الحسین بن علی إلی بنی هاشم، أما بعد: فانه من لحق بی استشهد، و من [صفحه ۷۷۲] تأخر عنی لم یبلغ الفتح [۴۴۴] و السلام. [۴۴۵] . [صفحه ۷۷۳] ۹۴ – و منها: ما روی عن ابن [۴۴۶] مسافر، عن أبی جعفر الثانی علیه السلام أنه قال – فی العشیة التی توفی فی لیلتها -: إنی میت اللیلة.ثم قال: نحن معشر إذا لم یرض الله لاحدنا الدنیا نقلنا إلیه. [۴۴۷] .۹۵ – و منها: ما روی عن الباقر علیه السلام: أن أباه علی بن الحسین علیهما السلام اتی – فی اللیلة التی توفی فیها – بشراب، فقیل له: اشرب.فقال: هذه اللیلة التی وعدت أن اقبض فیها.فقبض فیها. [۴۴۸] .۹۶ – و منها: ما روی عن علی بن میسرة قال: لما استقدم عبد الله بن محمد الدوانیقی، أبا عبد الله علیه السلام، أقام مولی له بسیف مسلول قد أسبل علیه کمه، و قال: إذا دخل [۴۴۹] جعفر، و صرت خلفه [و أشرت إلیک] فاضرب عنقه.فلما دخل، و نظر إلی الدوانیقی (أسر شیئا فیما) [۴۵۰] بینه و بین نفسه [۴۵۱] لم ندر ما هو إلا قوله [۴۵۲] : یامن یکفی خلقه کله و لا یکفیه أحد، اکفنی شر عبد الله بن محمد. [صفحه ۷۷۴] فصار أبو جعفر الدوانیقی لا یبصر مولاه فیومئ إلیه، و صار مولاه لا یبصره و لا یری أبا عبد الله، فقال له: لقد عنیتک [۴۵۳] یا جعفر فی هذا الحر [۴۵۴] فانصرف.فانصرف أبو عبد الله علیه السلام، فقال الدوانیقی لمولاه: ویلک، ما منعک من أن تمتثل أمری؟! قال: لا و الله ما أبصرته و لا أبصرتک حتی خرج، و لقد دهمنی [۴۵۵] حجاب حال بینی و بینه و بینک.فقال الدوانیقی: لئن تحدثت بهذا لاقتلنک بدلا منه. [۴۵۶] .۹۷ – و منها: ما روی عن معاویة بن وهب [۴۵۷] [قال] : کنت مع أبی عبد الله علیه السلام بالمدینة، و هو راکب علی حمار له، فنزل – و قد کنا صرنا إلی السوق [۴۵۸] – فسجد سجدة طویلة، و أنا أنتظره [۴۵۹] ثم رفع رأسه، فسألته عن ذلک فقال: [صفحه ۷۷۵] إنی ذکرت نعمة الله علی.فقلت: ففی السوق، و الناس یجیئون و یذهبون؟! فقال: [إنه] لم یرنی أحد منهم غیرک. [۴۶۰] [۴۶۱] .۹۸ – و منها: ما روی عن جابر، عن أبی جعفر علیه السلام [قال] : صلی رسول الله صلی الله علیه و آله فی بعض اللیالی، فقرأ تبت یدا أبی لهب.فقیل لام جمیل – اخت أبی سفیان – إمرأة أبی لهب: إن محمدا لم یزل البارحة یهتف بک و بزوجک فی صلاته، و یقنت علیکما.فخرجت تطلبه، و هی تقول: لئن رأیته لاسمعنه [۴۶۲] و جعلت تنشد [۴۶۳] : من أحس لی [۴۶۴] محمدا؟ حتی انتهت إلی رسول الله، و أبو بکر جالس معه.فقال أبو بکر: یا رسول الله لو تنحیت، فان ام جمیل قد أقبلت، و أنا خائف أن تسمعک سبابا [۴۶۵] فقال: إنها لن ترنی.فجاءت حتی قامت علیه، فقالت: یا أبا بکر رأیت محمدا؟ قال: لا.فمضت راجعة إلی بیتها. [صفحه ۷۷۶] فقال أبو جعفر: ضرب الله بینهما حجاجا أصفر.و کانت تقول له صلی

الله علیه و آله: مذمم.و کذا قریش کلهم، فقال النبی صلی الله علیه و آله: إن الله أنساهم [ذکر] اسمی و هم یسبون [۴۶۶] مذمما، و أنا محمد. [۴۶۷] .۹۹ – و منها: ما روی عن محمد بن مسلم قال: دخلت مع أبی جعفر علیه السلام مسجد الرسول، فإذا طاووس الیمانی یقول: من کان [۴۶۸] نصف الناس؟ فسمعه أبو جعفر علیه السلام فقال: إنما هو ربع الناس، آدم و حواء و هابیل و قابیل. [۴۶۹] .قال: صدقت یا بن رسول الله.قال محمد بن مسلم: فقلت فی نفسی: هذه – و الله – مسألة فغدوت إلی منزل أبی جعفر علیه السلام و قد لبس ثیابه و أسرج له، فلما رآنی نادانی – قبل أن أسأله – فقال: بالهند و وراء الهند بمسافة بعیدة رجل علیه مسوح [۴۷۰] یده مغلولة إلی عنقه، موکل [صفحه ۷۷۷] به عشرة رهط [۴۷۱] ، یعذب إلی أن تقوم الساعة.قلت: و من ذاک؟ قال: قابیل. [۴۷۲] .۱۰۰ – و منها: ما روی عن سلیمان [۴۷۳] بن خالد: کان أبو عبد الله البلخی فی سفر مع أبی عبد الله علیه السلام فعطش القوم، فقال علیه السلام للبلخی: أنظر هل تری جبا [۴۷۴] ؟ فإذا جب لیس فیه ماء.فقام علیه السلام علی شفیره [۴۷۵] و قال: أیها الجب إسقنا مما جعل الله فیک.فنبع منه ماء عذب، فشربوا.فقال البلخی: سنة فیکم کسنة موسی؟ قال: نعم، و الحمد الله. [۴۷۶] .۱۰۱ – و منها: ما روی عن المفضل بن عمر قال: حمل إلی أبی عبد الله علیه السلام مال من خراسان مع رجلین من أصحابه، فلم یزالا یتفقدان المال حتی صارا إلی الری، و لقیهما رجل من إخوانهما، فدفع إلیهما کیسا فیه ألفا درهم.فجعلا یتفقدان المال فی کل یوم، و الکیس فی جملته، حتی قربا من المدینة، فقال [صفحه ۷۷۸] أحدهما لصاحبه: تفقد المال.فنظرا، فإذا کیس الرازی [۴۷۷] مفقود.فوجما [۴۷۸] من ذلک، و اغتما، و قالا: ما نقول لمولانا أبی عبد الله علیه السلام؟ فقال أحدهما: أبو عبد الله – و الله – کریم، و نرجو أن یکون علم ذلک عنده.فلما دخلا المدینة، و وصلا إلیه، و سلما علیه، حملا المال و سلماه، فقال لهما: أین کیس الرازی؟ فأخبراه بالخبر.فقال لهما: إن رأیتما الکیس تعرفانه؟ قالا: نعم.قال: یا جاریة علی بالکیس.فأخرجته فدفعه إلیهما، فقالا: هو، هو! قال: فانی احتجت فی جوف اللیل إلی مال، فوجهت من شیعتنا من الجن إلی ما معکما، فأتانی بهذا الکیس من متاعکما. [۴۷۹] .۱۰۲ – و منها: ما روی عن عبد الرحمن بن کثیر قال: قال أبو الحسن علیه السلام: لما قبض [۴۸۰] رسول الله صلی الله علیه و آله هبط جبرئیل و [۴۸۱] الملائکة و الروح، الذین کانوا یهبطون فی لیلة القدر.ففتح أمیر المؤمنین علیه السلام بصره، فرآهم من منتهی السماوات إلی الارض، ثم [صفحه ۷۷۹] کانوا یغسلون النبی صلی الله علیه و آله مع علی علیه السلام و یصلون علیه، و یحفرون له – و الله – ما حفر له غیرهم.و لما وضع فی قبره تکلم محمد صلی الله علیه و آله – و فتح لعلی سمعه – فسمعه یوصیهم [بعلی] فبکی أمیر المؤمنین علیه السلام و سمعهم یقولون: لن نألوه [۴۸۲] جهدا، و هو صاحبنا بعدک.حتی إذا ما ت [۴۸۳] أمیر المؤمنین علیه السلام رأی [۴۸۴] الحسن علیه السلام مثل الذی [۴۸۵] رأی أمیر المؤمنین علیه السلام.حتی إذا مات الحسن علیه السلام رأی منهم الحسین علیه السلام مثل ذلک. [۴۸۶] حتی إذا مات [۴۸۷] الحسین علیه السلام رأی علی بن الحسین علیهما السلام منهم مثل ذلک. [۴۸۸] .حتی إذا مات علی بن الحسین علیهما السلام رأی منهم محمد بن علی علیهما السلام مثل ذلک. [۴۸۹] .حتی إذا مات محمد بن علی علیه السلام رأی جعفر بن محمد علیهما السلام منهم [مثل] ذلک.حتی إذا مات جعفر بن محمد علیهما السلام رأی منهم موسی بن جعفر علیهما السلام مثل ذلک و سمع الاوصیاء یقولون: أبشری أیتها الشیعة [بنا] .و هکذا یخرج [۴۹۰] إلی آخرنا. [۴۹۱] . [صفحه ۷۸۰] ۱۰۳ – و منها: ما روی عن ضریس قال: کنت عند أبی جعفر علیه السلام فقال له أبو بصیر: ما یعلم عالمکم؟ قل: لا یعلم الغیب إلا الله، و لو و کل عالمنا إلی نفسه لکان مثل بعضکم، و لکن یحدث إلیه [۴۹۲] ساعة بعد ساعة.و قال: لا و الله لا یکون عالم جاهلا أبدا، الله أجل و أعظم من أن یفرض طاعة عبد، ثم یحجب عنه علم سمائه و أرضه.ثم قال: لا یحجب عنه علم ذلک. [۴۹۳] .۱۰۴ – و منها: ما روی عن داود بن فرقد، عن أبی عبد الله علیه السلام قال: إن رجلا منا صلی العتمة [۴۹۴] بالمدینة، و أتی قوم موسی [۴۹۵] فی أمر تشاجروا فیه فیما بینهم، و أصلح بینهم، ثم عاد لیلته، ثم صلی الغداة بالمدینة. [۴۹۶] . [صفحه ۷۸۱] فکان الصادق علیه السلام هذا الرجل، طویت له الارض، أو رکب علی الریح.۱۰۵ – و منها: ما روی أنه دخل علیه [۴۹۷] رجل من أهل الیمن، قال: عندکم علماء [۴۹۸] ؟ قال: نعم.قال: فما بلغ من علم عالمکم؟ قال: یسیر فی ساعة من النهار مسیرة الشمس سنة حتی یقطع اثنی عشر عالما مثل عالمکم هذا، فیها خلائق ما یعلمون أن الله

خلق آدم.قال: يعرفونكم [۴۹۹] ؟ قال: نعم، ما افترض الله عليهم إلا ولايتنا، و البراءة من أعدائنا. [۵۰۰] .۱۰۶ – و منها: ما روى عن يونس بن ظبيان، عن أبى عبد الله عليه السلام قال: إذا أراد الله أن يخلق إماما أخذ الله بيده شربة من تحت عرشه، فدفعها إلى ملك من ملائكته، فأوصلها إلى الامام، فكان الامام من بعده منها. [۵۰۱] .فإذا مضت له أربعون يوما، سمع الصوت و هو فى بطن امه.فإذا ولد غذى [۵۰۲] بالحكمة، و كتب على عضده الايمن (و تمت كلمة ربك صدقا و عدلا لا لا مبدل لكلماته و هو السميع العليم). [۵۰۳] . [صفحه ۷۸۲] فإذا وصل الامر إليه [۵۰۴] أعانه الله بثلاثمائة و ثلاثة عشر ملكا عدة أهل بدر، فكان معهم سبعون رجلا و إثنا عشر نقيبا، و أما السبعون، فيبعثهم إلى الآفاق، يدعون الناس [إلى] [۵۰۵] ما دعوا إليه أولا، و يجعل الله له فى كل موضع سراجا يبصر به أعمالهم. [۵۰۶] .۱۰۷ – و منها: أن أبا محمد العسكرى عليه السلام كان يركب إلى دار الخلافة كل اثنين و خميس، و كان يحضر يوم النوبة من الناس شيء عظيم [۵۰۷] و يغص [۵۰۸] الشارع بالدواب و البغال، فلا يكون لاحد موضع.فإذا جاء أبو محمد عليه السلام هدأ [۵۰۹] صهبل الخيل، و سكنت الضجة [۵۱۰] و تفرقت البهائم حتى يصير الطريق واسعا، فلا يحتاج أن يتوقى، ثم يدخل.فإذا أراد الخروج، صاح البوابون: هاتوا دابة أبى محمد، سكن الصياح و الصهيل حتى يمضى. [۵۱۱] . [صفحه ۷۸۳] ۱۰۸ – و منها: أن أبا محمد عليه السلام جلس يوما إلى نخاس [۵۱۲] فأتى بفرس كبوس [۵۱۳] لا يقدر أحد أن يدنو منه، فباعوه إياه بوكس. [۵۱۴] .فأمر غلامه أن يطرح عليه السرج فهدأ و لم يتحرك.فقال النخاس: ليس يباع.فقال أبو محمد عليه السلام: يا غلام قم.فخرج، ثم جاء النخاس ليأخذه، فكاد بهلكه، فلحق النخاس أبا محمد عليه السلام فقال: صاحبه يقول: أشفقت [۵۱۵] أن يرد: فقال الغلام: فاشترينا الفرس، و ما آذانى قط. [۵۱۶] .۱۰۹ – و منها: ما روى عن محمد بن الحسن بن رزين [۵۱۷] : حدثنا أبو الحسن الموسوى: حدثنا أبى أنه كان يغشى [۵۱۸] أبا محمد العسكرى عليه السلام بسر من رأى كثيرا.و أنه أتاه يوما، فوجده و قد قدمت إليه دابته ليركب إلى دار السلطان، و هو متغير اللون من الغضب.و كان بجنبه [۵۱۹] رجل من العامة، فإذا ركب دعا له، و جاء بأشياء يشنع [۵۲۰] بها عليه، فكان عليه السلام يكره ذلك.فلما كان فى ذلك اليوم زاد الرجل فى الكلام و ألح، فسار حتى انتهى إلى مفرق الطريقين، و ضاق على الرجل أخذهما من كثرة الدواب، فعدل إلى طريق يخرج منه، و يلقاه فيه. [صفحه ۷۸۴] فدعا عليه السلام بعض خدمه و قال له: أمض فكفن هذا.فتبعه الخادم.فلما انتهى عليه السلام إلى السوق، و نحن معه، خرج الرجل من الدرب ليعارضه [۵۲۱] فكان فى الموضع بغل واقف، فضربه البغل فقتله.و وقف الغلام، فكفنه كما أمره و سار عليه السلام، و سرنا معه. [۵۲۲] .۱۱۰ – و منها: ما روى عن على بن إبراهيم [۵۲۳] الفدكى قال: قال الازدى [۵۲۴] : بينا أنا فى الطواف قد طفت ستة، و أريد أن أطوف السابعة، فإذا أنا بحلقة [۵۲۵] عن يمين الكعبة، وشاب حسن الوجه، طيب الرائحة، هيوب، و مع هيبته متقرب إلى الناس، فتكلم، فلم أر أحسن من كلامه، و لا أعذب من منطقه فى حسن جلوسه.فذهبت أكلمه فزبرنى [۵۲۶] الناس، و قالوا: هو ابن رسول الله يظهر للناس فى كل سنة يوما لخواصه، فيحدثهم! فقلت: مسترشد أتاك فأرشدنى، هداك الله.قال: فناولنى حصاة، فحولت وجهى، فقال لى بعض خدامه: ما الذى دفع إليك ابن رسول الله؟ فقلت: حصاة. [۵۲۷] . [صفحه ۷۸۵] فكشفت عن يدى، فإذا أنا بسبيكة من ذهب، و إذا هو قد لحقنى، فقال: قد ثبتت عليك الحجة، و ظهر لك الحق، و ذهب عنك العمى، فتعرفنى؟ قلت: أللهم لا.قال: أنا المهدى، أنا قائم الزمان، أنا الذى أملاها عدلا كما ملئت جورا، إن الارض لا تخلو من حجة، و لا يبقى الناس فى فترة [أكثر من تيه بنى إسرائيل، و قد قرب [۴۳۹] أيام خروجى] . [۵۲۸] .فهذه أمانة فى رقبتك (تحدث بها) إخوانك من أهل الحق. [۵۲۹] .۱۱۱ – و منها: ما روى عن على بن إبراهيم بن مهزيار [۵۳۰] قال: حججت عشرين حجة أطلب بها عيان [۵۳۱] الامام، فلم أجد إليه سبيلا. [صفحه ۷۸۶] إذا رأيت ليلة فى النوم [۵۳۲] قائلا يقول: يا على بن إبراهيم قد أذن الله لك.فخرجت حاجا نحو المدينة، ثم إلى مكة، و حججت.فبينا أنا ليلة فى الطواف إذا أنا بفتى حسن الوجه، طيب الرائحة طائف [۵۳۳] فحس قلبى به [فابتدأنى] فقال لى: من أين؟ قلت: من الاهواز.قال: أتعرف الخصيبى [۵۳۴] ؟ قلت: رحمه الله، دعى فأجاب.فقال: رحمه الله، فما أطول ليله.أ فتعرف على بن إبراهيم؟ قلت: أنا على. [۵۳۵] .قال: آذن لك، صر إلى رحلك، و صر إلى شعب بنى عامر تلقانى هناك.فأقبلت مجدا حتى وردت [۵۳۶] الشعب [فإذا هو يتنظرنى] و سرنا حتى تخرقنا [۵۳۷]

جبال عرفات، و سرنا إلی جبال منی، و انفجر الفجر الاول، و قد توسطنا جبال الطائف.فقال: أنزل.فنزلنا و صلینا صلاة اللیل، ثم الفرض [۵۳۸] ثم سرنا حتی علاـ ذروة الطائف، فقال: هل تری شیئا؟ قلت: أری کثیب رمل علیه بیت شعر، یتوقد البیت نورا.فقال: هنالک الامل و الرجاء، ثم صرنا إلی أسفله، فقال: أنزل فهھنا یذل کل صعب، خل عن [۵۳۹] زمام الناقة، فهذا حرم القائم لا یدخله إلا مؤمن یدل. [۵۴۰] . [صفحه ۷۸۷] و دخلت علیه، فإذا أنا به جالس قد اتشح ببردة، و تأزر [۵۴۱] بأخری، و قد کسر بردته علی عاتقه، و إذا هو کغصن بان [۵۴۲] لیس بالطویل الشامخ، و لا بالقصیر اللازق، بل مربوع مدور الهامة، صلت الجبین [۵۴۳] أزج الحاجبین [۵۴۴] أقنی الانف [۵۴۵] سهل الخدین [۵۴۶] علی خده الایمن خال، کأنه فتات مسک علی رضراضة [۵۴۷] عنبر.فلما أن رأیته بدرته بالسلام، فرد علی أحسن ما سلمت علیه.و سألنی عن المؤمنین. [۵۴۸] .قلت: قد ألبسوا جلباب الذلة و هم بین القوم أذلاء.قال: لتملکونهم کما ملکوکم، و هم یومئذ أذلاء.قلت: لقد بعد الموطن. [۵۴۹] .قال: إن أبی عهد إلی ألا اجاور قوما غضب الله علیهم، و أمرنی ألاـ أسکن من الجبال إلا وعرها، و لا من البلاد إلا قفرها [۵۵۰] و الله مولاـکم أظهر [۵۵۱] التقیة، فأنا فی [صفحه ۷۸۸] التقیة إلی یوم یؤذن لی فأخرج.قلت: متی یکون هذا الامر؟ قال: إذا حیل بینکم و بین الکعبة.فأقمت أیاما، ثم [۵۵۲] أذن لی بالخروج، فخرجت نحو منزلی، و معی غلام یخدمنی فلم أر إلا خیرا. [۵۵۳] .۱۱۲ – و منها: ما روی جماعة: إنا وجدنا بهمدان أهل بیت [۵۵۴] کلهم مؤمنون فسألناهم عن ذلک، قالوا: کان جدنا قد حج ذات سنة، و رجع قبل دخول الحاج بکثیر. [۵۵۵] .فقلنا: کأنک انصرفت من العراق؟ [صفحه ۷۸۹] قال: لا إنما أنا قد [۵۵۶] حججت مع أهل بلدتنا و خرجنا.فلما کان [۵۵۷] فی بعض اللیالی فی البادیة، غلبتنی عینای، فنمت فما انتبهت [۵۵۸] إلا بعد أن طلعت الشمس [۵۵۹] [فانتبهت، فلم أر للقافلة أثرا] و خرجت القافلة، و أیست من الحیاة، و کنت أمشی و أقعد یومین و ثلاثة، فأصبحت یوما و إذا أنا بقصر، فأسرعت إلیه، و وجدت ببابه أسود، فأدخلنی دارا، و إذا أنا برجل حسن الوجه و الهیئة، فأمر أن یطعمونی و یسقونی.فقلت له: من أنت [جعلت فداک] ؟ قال: أنا الذی ینکرنی قومک و أهل بلدک. [۵۶۰] .فقلت: و متی تخرج؟ قال: تری هذا السیف المعلق ههنا، و هذه الرایة، فمتی انسل [۵۶۱] من غمده (و انتشرت الرایة بنفسها) [۵۶۲] خرجت.فلما کان بعد وهن من اللیل [۵۶۳] قال: ترید أن تخرج إلی بیتک.قلت: نعم.قال لبعض غلمانه: خذ بیده [و أوصله إلی منزله، فأخذ بیدی] ، فخرجت معه وکأن الارض تطوی تحت أرجلنا، فلما انفجر الفجر [و إذا نحن بموضع أعرفه بالقرب من بلدتنا] ، قال لی غلامه: هل تعرف الموضع؟ قلت: نعم، أسد آباذ. [۵۶۴] .فانصرف. [۵۶۵] .قال: و دخلت همدان [۵۶۶] ثم دخل [۵۶۷] بعد مدة أهل بلدتنا ممن حج معی، و حدث الناس بانقطاعی منهم، و تعجبوا من ذلک، فاستبصرنا من ذلک جمیعا. [۵۶۸] . [صفحه ۷۹۰] ۱۱۳ – و منها: أن علی بن الحسین بن موسی بن بابویه کانت تحته بنت عمه لم یرزق منها ولدا.فکتب إلی الشیخ أبی القاسم بن روح أن یسأل الحضرة لیدعو الله أن یرزقه أولادا فقهاء.فجاء الجواب: إنک لا ترزق من هذه، و ستملک جاریة دیلمیة ترزق منها ولدین فقیهین فرزقت محمدا و الحسین فقیهین ماهرین، و کان لهما أخ أوسط مشتغل بالزهد لا فقه له. [۵۶۹] .

پاورقی

[۱] منادیه البحار.

[۲] أی انفجرت، و منه قوله تعالی: فانبجست منه اثنتا عشرة عینا الاعراف: ۱۶۰.

[۳] فانبجست ط، ه و البحار.

[۴] عطشانا فاروی ط، ه.

[۵] عنه البحار: ۵۲: ۳۲۵. و رواه فی بصائر الدرجات: ۱۸۸ ح ۵۳، و فی الکافی: ۱: ۲۳۱ ح ۳ باسنادهما إلی أبی سعید الخراسانی. و رواه الشیخ الصدوق فی کمال الدین: ۶۷۰ ح ۱۷ باسناده إلی أبی الجارود. و رواه فی منتخب الانوار المضیئة: ۱۹۹ باسناده إلی الشیخ الصدوق.

[۶] أی عالی المنكبين.

[۷] أی مرفوعهٔ.

[۸] عنه البحار: ۵۲: ۳۱۹ ح ۲۰ و عن بصائر الدرجات: ۱۸۸ ح ۵۵ باسناده إلی أبی بصیر و أخرجه فی إثبات الهداهٔ: ۷: ۴۲ ح ۳۹۳، و حلیهٔ الابرار: ۲: ۵۷۷ عن البصائر.

[۹] حبیس م و کذا فی حدیث التالی. تقدمت ترجمته فی ص ۴۴۳ ح ۲۴.]

[۱۰] لا بن البحار، و کذا فی الموضع التالی، و الضمائر مذکرهٔ.

[۱۱] عنه البحار: ۵۱: ۳۳۲ و عن کمال الدین: ۴۹۴ باسناده عن أبیه، عن سعد بن عبد الله، عن أبی القاسم. و أخرجه فی إثبات الهداهٔ: ۷: ۳۰۷ ح ۶۱ و ۶۲ عن کمال الدین.

[۱۲] عنه البحار: ۵۱: ۳۳۲ و عن کمال الدین: ۴۹۴ باسناده عن أبیه، عن سعد بن عبد الله، عن أبی القاسم. و أخرجه فی إثبات الهداهٔ: ۷: ۳۰۷ ح ۶۱ و ۶۲ عن کمال الدین.

[۱۳] القاطول: نهر کان فی موضع سامراء قبل أن تعمر. معجم البلدان: ۴: ۲۹۷.

[۱۴] کـذا فی کمال الـدین، و الظاهر أنه الانسب، ففی معجم البلدان: ۲: ۳۲۸: الحیر: اسم قصـر کـان بسامراء بناه المتوکل. و فی م، ه الخرجهٔ قال عنها الحموی فی معجم البلدان: ۲: ۳۵۸ نقلا عن العمرانی: اسم ماء. و لم یحدد موقعه.

[۱۵] کذا فی کمال الدین و البحار، و فی م قبل أن ینطلق.

[۱۶] لم أکتب معک و کنت م، ه.

[۱۷] عنه البحار: ۵۱: ۳۳۲ و عن کمال الدین: ۴۹۵ باسناده عن أبیه، عن سعد بن عبد الله عن أبی القاسم. و أخرجه فی إثبات الهداهٔ: ۷: ۳۰۸ ح ۶۳ عن کمال الدین.

[۱۸] فکساه خ ل.

[۱۹] سورهٔ یوسف: ۹۴.

[۲۰] عنه منتخب الانوار المضیئهٔ: ۲۰۰. و عنه البحار: ۵۲: ۳۲۷ ح ۴۵ و عن کمال الدین. و رواه فی بصائر الدرجات: ۱۸۹ ح ۵۷، و فی تفسیر القمی: ۳۳۱، و فی الکافی: ۱: ۲۳۲ ح ۵، و فی تفسیر العیاشی: ۲: ۱۹۳ ح ۷۱، و فی کمال الدین: ۱۴۲ ح ۱۰، وص ۶۷۴ ح ۲۸، و فی علل الشرائع: ۱: ۵۳ ح ۲. و أورده فی الصراط المستقیم: ۲: ۲۵۳ مرسلا. و أخرجه فی البحار: ۱۲: ۲۴۸ ح ۱۴ عن تفسیری القمی و العیاشـی و کمال الدین و العلل و فی ج ۱۷: ۱۳۵ ح ۱۳ عن الکافی، و فیه فی ص ۱۴۳ ح ۳۰ و فی ج ۲۶: ۲۱۴ ح ۲۸ عن البصائر و العلل. و فی حلیهٔ الابرار: ۲: ۵۸۰ عن ابن بابویه.

[۲۱] عنه کشف الغمهٔ: ۲: ۵۰۰. و عنه إثبات الهـداهٔ: ۷: ۲۹۳ ح ۳۵ و عن غیبـهٔ الطوسـی و کمال الدین. و رواه فی کمال الدین: ۴۳۰ ذح ۵ وص ۴۴۱ ح ۱۱ باسـناده من طریقین إلی نسیم، عنه الوسائل: ۸: ۴۶۱ ح ۱، و البحار: ۵۱: ۵ ح ۷ وج ۵۲: ۳۰ ح ۲۴ وج ۷۶: ۵۴ ح ۱۲. و رواه فی غیبهٔ الطوسـی: ۱۳۹ باسـناده إلی محمد بن یعقوب یرفعه إلی نسیم، عنه إعلام الوری: ۴۲۰، و البحار: ۶۱: ۵ ح ۸، و عنه حلیـهٔ الابرار: ۲: ۵۴۴ و عن کمـال الـدین و رواه فی الهدایـهٔ الکـبری: ۳۵۸، و فی إثبات الوصـیهٔ: ۲۵۲ بالاسـناد إلی نسیم، عنهما مستدرک الوسائل: ۸: ۳۸۳ ح ۱. و أورده فی الصراط المستقیم: ۲: ۲۳۵ عن إبراهیم.

[۲۲] کذا فی موردین من الکافی، و معجم رجال الحدیث: ۲۱: ۱۲.

[۲۳] عنه البحار: ۵۲: ۵۹ ح ۴۳، و مدینهٔ المعاجز: ۶۱۶ ح ۹۹. و رواه فی الکافی: ۱: ۳۳۲ ح ۱۵ عن علی بن محمـد، عن أبی أحمد، عنه مدینهٔ المعاجز: ۵۹۸ ح ۲۲، و مستدرک الوسائل: ۳: ۲۴۱ ح ۶ وج ۸: ۴۹ ح ۲.

[۲۴] أبی ه، م بدل نصر بن صباح و ما فی المتن هو الصحیح کما فی الکافی و الارشاد و معجم رجال الحدیث: ۱۹: ۱۹۴.

[۲۵] الشاسی م الشامی خ ل الساشی خ ل، و کذا فی الحدیث الاتی، و أشار لهذه الاختلافات فی معجم رجال الحدیث: ۱۸: ۷۸. و الظاهر أن ما فی المتن هو الصحیح تسبهٔ إلی الشاش: و هی مدینهٔ وراء نهر سیحون خرج منها جماعهٔ من العلماء. راجع وفیات الاعیان: ۴: ۲۰۱.

[۲۶] ناسور الکافی و الارشاد. و کلاهما علهٔ تحدث فی المقعدهٔ. لسان العرب: ۴: ۵۹ و ج ۵: ۲۰۵.

[۲۷] عنه البحار: ۵۱: ۲۹۷ ح ۱۴ و عن الکافی و عن الارشاد. و رواه فی الکافی: ۱: ۵۱۹ ح ۱۱ عن علی بن محمد، عن نصر بن صباح، عنه إثبات الهداهٔ: ۷: ۲۷۶ ح ۱۰، و مدینهٔ المعاجز: ۶۰۰ ح ۳۱. و رواه المفید فی الارشاد: ۳۹۸ عن ابن قولویه، عن الکلینی، عنه کشف الغمهٔ: ۲: ۴۵۱.

[۲۸] قال الشیخ المفید فی الارشاد: ۴۰۰: هذا رمز کانت الشیعهٔ تعرفه قدیما بینها و یکون خطابها علیه السلام للتقیهٔ.

[۲۹] هو حاجز بن یزید، عده فی ربیع الشیعهٔ من وکلاء الحجهٔ، راجع معجم رجال الحدیث: ۴: ۱۸۹، و مجمع الرجال: ۲: ۶۷.

[۳۰] العابد البحار.

[۳۱] عنه البحار: ۵۱: ۲۹۴ ح ۵، و إثبات الهداهٔ: ۷: ۳۴۴، و مدینهٔ: ۶۱۶ ح ۱۰۰. و رواه الشیخ الطوسی فی الغیبهٔ: ۲۵۷ بالاسناد إلی الکلینی، باسناده إلی الشاشی، عنه البحار: ۵۱: ۳۶۳ ح ۱۰، و إثبات الهداهٔ: ۷: ۳۴۳ ح ۱۱۴.

[۳۲] استراباد ط و البحار و إثبات الهداهٔ.

[۳۳] خضراء البحار، بدل لونها أخضر.

[۳۴] و خاتم کنت نسیته البحار.

[۳۵] عنه البحار: ۵۱: ۲۹۴ ح ۶، و إثبات الهداهٔ: ۷: ۳۴۷ ح ۱۲۲، و مدینهٔ المعاجز: ۶۱۶ ح ۱۰۱.

[۳۶] عنه البحار: ۵۱: ۲۹۵ ح ۷، و إثبات الهداهٔ: ۷: ۳۴۸ ح ۱۲۳، و مدینهٔ المعاجز: ۶۱۶ ح ۱۰۲.

[۳۷] کذا فی ه و الوسائل و إثبات الهداهٔ. و فی م الاستادمی و فی خ ل الاستانی.

[۳۸] عنه الوسائل: ۹: ۴۳۶ ح ۱۳، و إثبات الهداهٔ: ۷: ۳۴۸ ح ۱۲۴، و البحار: ۵۲: ۶۰ ح ۴۴، و مدینهٔ المعاجز: ۶۱۶ ح ۱۰۳.

[۳۹] موضع علی فرسخین من مکهٔ، و قیل: أربعهٔ، و سمی بذلک لان جبلا عن یمینه یقال له: نعیم منه یحرم المکیون بالعمرهٔ. معجم البلدان: ۲: ۴۹.

[۴۰] أحمد بن محمد م، و فیه تقدیم و تأخیر، و هو محمد بن أحمد بن جعفر القمی وکیل الامام الحجهٔ علیه السلام. مجمع الرجال: ۵: ۱۲۷. و فی بعض المصادر الاسدی بدل محمد بن أحمد القمی. و هو محمد بن جعفر بن محمد بن عون الاسدی الکوفی عده الشیخ الطوسی فی الغیبهٔ: ۲۵۷ من وکلاء الحجهٔ علیه السلام، و راجع مجمع الرجال: ۵: ۱۷۷.

[۴۱] عنه البحار: ۵۱: ۲۹۵ ح ۸ و فی ص ۳۲۵ عنه و عن کمال الدین و الارشاد. و فی إثبات الهداهٔ: ۷: ۲۸۴ ح ۲۲ عنه و عن کمال الدین و الکافی. و رواه الکلینی فی الکافی: ۱: ۵۲۳ ح ۲۳ باسناده إلی محمد بن شاذان، عنه إرشاد المفید: ۴۰۱، و غیبهٔ الطوسی: ۲۵۸، و اعلام الوری: ۴۴۸، و مدینهٔ المعاجز: ۶۰۲ ح ۴۳. و رواه فی کمال الدین: ۴۸۵ ح ۵، وص ۵۰۹ ح ۳۸، و فی دلائل الامامهٔ: ۲۸۶ باسنادهما إلی محمد بن شاذان. و أورده فی الصراط المستقیم: ۲: ۲۴۷ مرسلا. و أخرجه فی منتخب الانوار المضیئهٔ: ۱۱۶ عن الشیخ المفید.

[۴۲] مدینهٔ من أعمال الجبل، بینها و بین همذان نیف و عشرون فرسخا. معجم البلدان: ۲: ۵۴۵.

[۴۳] عنه البحار: ۵۱: ۲۹۵ ح ۹.

[۴۴] کذا فی کمال الدین و کتب الرجال، و فی م علان بن حمک (حمید خ ل)، و فی البحار: غلال بن أحمد، و فی إثبات الهداهٔ هلال بن أحمد. و هو علی بن محمد بن إبراهیم بن أبان الرازی الکلینی، المعروف بعلان، یکنی أبا الحسن، ثقهٔ عین، له کتاب أخبار

القائم علیه السلام. راجع رجال النجاشی: ۲۶۰، و معجم رجال الحدیث: ۱۲: ۱۳۹، و غیرها.

[۴۵] أی طلب الامام.

[۴۶] عنه البحار: ۵۱: ۲۹۵ ح ۱۰، و إثبات الهداة: ۷: ۳۴۸ ح ۱۲۵، و مدینة المعاجز: ۶۱۶ و رواه فی کمال الدین: ۴۹۱ ح ۱۵ عن أبیه، عن سعد، عن علان، عنه البحار: ۵۱: ۳۳۰ ح ۵۴.

[۴۷] القرط: ما یعلق فی شحمة الاذن من در أو ذهب أو فضة أو نحوها.

[۴۸] عند ط، ه.

[۴۹] عرسها م.

[۵۰] فی ط، و البحار: فقلت فی نفسی: و کیف أقول لجعفر بدل و کنت أقول بجعفر.

[۵۱] فقلت: هذه المحنة البحار.

[۵۲] لادفعه م.

[۵۳] یا البحار.

[۵۴] سر من رأی ط، ه، و البحار، و کذا فی الموضع الاتی.

[۵۵] هذا الذی أردت ط، ه.

[۵۶] المحنة البحار.

[۵۷] باب ط، ه.

[۵۸] قرطان م.

[۵۹] فیهما، و فیهما م.

[۶۰] فادفعها م.

[۶۱] خادمتنا ه، خادمتنا إلی ط، و البحار.

[۶۲] هی هی خ ط، م.

[۶۳] فتحرجت ط، و البحار.

[۶۴] و أحبت ط، ه، و البحار.

[۶۵] أخواتها البحار، و کذا فی الموضع الاتی.

[۶۶] و المحنة البحار.

[۶۷] عمک البحار.

[۶۸] رزقک ط، ه، و البحار.

[۶۹] فی النسخ المعتمدة: فوزنته.

[۷۰] امرنا م.

[۷۱] الفیج: هو الذی یسعی علی رجلیه، أو المسرع فی مشیه الذی یحمل الاخبار من بلد إلی بلد.

[۷۲] و قد جاءنی من یخبرنی أن عمی ط، ه، و البحار. و حمو الرجل: أبو امرأته أو أخوها أو عمها. (لسان العرب: ۱۴: ۱۹۷ حما).

[۷۳] عنه البحار: ۵۱: ۲۹۵ ح ۱۱، و إثبات الهداة: ۷: ۳۴۹ ح ۱۲۶. و عنه مدینة المعاجز: ۶۱۶ ح ۱۰۵، و عن ثاقب المناقب: ۵۱۷ (مخطوط) عن أحمد بن أبی روح.

[۷۴] اوصله ه.

[۷۵] عبد الله ط، ه. و هو أبو جعفر محمد بن عثمان بن سعید العمری، و أبوه یکنی أبا عمرو، و هما وکیلان من جهة صاحب الزمان علیه السلام، و لهما منزلة جلیلة عند الطائفة. تجد ترجمته فی معجم رجال الحدیث: ۱۶: ۳۰۹ – ۳۱۳، و غیره.

[۷۶] غیره، فقلت: ه، م.

[۷۷] و خرجت م.

[۷۸] بأن یأخذه البحار.

[۷۹] ما یصح خ ل.

[۸۰] الوبر: حیوان من ذوات الحوافر فی حجم الارنب، أطحل اللون – أی بین الغبرة و السواد – قصیر الذنب، یحرک فکه السفلی کأنه یجتر، و یکثر فی لبنان، و الانثی: وبرة. السمور: حیوان ثدیی لیلی من الفصیلة السموریة من آکلات اللحوم، یتخذ من جلده فرو ثمین، و یقطن شمالی آسیا. السنجاب: حیوان أکبر من الجرذ، له ذنب طویل کثیف الشعر، یرفعه صعدا. الفنک: ضرب من الثعالب فروته أجود أنواع الفراء، و تسمی فراؤه: فنکا أیضا. الدلق: دویبة نحو الهرة طویلة الظهر، یعمل منها الفرو. الحوصل: طیر کبیر، له حوصلة عظیمة، یتخذ منه الفرو، و یکثر فی مصر و الجمع: الحواصل.

[۸۱] علیک خ ل.

[۸۲] فیه البحار.

[۸۳] مخالفة بتوبة م، و هو تصحیف.

[۸۴] عنه منتخب الانوار المضیئة: ۱۳۶، و البحار: ۵۳: ۱۹۷ ح ۲۳ وج ۶۶: ۲۶ ح ۲۶ وج ۸۳: ۲۲۷ ح ۱۶ و فیه بیان مفید، و إثبات الهداة: ۷: ۳۵۰ ح ۱۲۷، و مستدرک الوسائل: ۲: ۵۸۷ ح ۱ وج ۳: ۱۹۷ ب ۳ ح ۱.

[۸۵] عنه إثبات الهداة: ۷: ۲۷۴ ح ۷ و عن الکافی: ۱: ۵۱۹ ح ۸. و رواه فی الامامة و التبصرة: ۱۴۰ ح ۱۶۲، و کمال الدین: ۴۸۶ ح ۶، و الهدایة الکبری: ۳۷۰، و إرشاد المفید: ۳۹۷، و غیبة الطوسی: ۱۷۱، و منتخب الانوار المضیئة: ۱۲۰، و دلائل الامامة: ۲۸۶ جمیعا باسنادهم إلی الشیخ العمری. و أخرجه فی إعلام الوری: ۴۴۶ عن الکافی. و فی کشف الغمة: ۲: ۴۵۱ عن الارشاد. و فی البحار: ۵۱: ۳۲۶ ح ۴۵ عن الارشاد و کمال الدین. و فی مدینة المعاجز: ۶۰۵ ح ۵۸ عن الدلائل.

[۸۶] عنه إثبات الهداة: ۷: ۳۰ ح ۱۲۸. و عنه البحار: ۵۱: ۳۲۶ ح ۴۶ و عن کمال الدین: ۴۸۶ ح ۷. و رواه فی الامامة و التبصرة: ۱۴۱ ح ۱۶۳ باسناده إلی جماعة من أصحابنا. و أخرجه فی إعلام الوری: ۴۵۰، و إثبات الهداة: ۷: ۳۰۲ ح ۴۵، و مدینة المعاجز: ۶۱۲ ح ۸۵ عن کمال الدین.

[۸۷] تسمیته خ ل.

[۸۸] فخرج خ ل.

[۸۹] عنه إثبات الهداة: ۷: ۲۷۹ و عن الکافی و کمال الدین. و رواه فی الکافی: ۱: ۵۲۲ ح ۱۷، و کمال الدین: ۴۹۰ ح ۱۳، و إرشاد المفید: ۳۹۹، و غیبة الطوسی: ۱۷۱، و عیون المعجزات: ۱۴۶ جمیعا باسنادهم إلی الحسن بن الفضل بن یزید الیمانی. و أخرجه فی إعلام الوری: ۴۴۷ عن الکافی. و فی کشف الغمة: ۲: ۴۵۲ عن الارشاد. و فی البحار: ۵۱: ۳۰۸ عن الارشاد و الغیبة، و فی ص ۳۱۱ ح ۳۳ عن الغیبة، و فی ص ۳۲۸ عن کمال الدین. و فی مدینة المعاجز: ۶۱۱ عن عیون المعجزات.

[۹۰] امام ه.

[۹۱] عمر بن یزید ط، ه عمرو بن یزید م، و ما أثبتناه علی ما فی نسخة البصائر المصححة و الاختصاص، راجع رجال السید الخوئی: ۱۳: ۵۴، و تخریجاتنا علی الحدیث.

[۹۲] علی الیمانی م، و الثمالی هو علی بن أبی حمزة.

[۹۳] من بصائر الدرجات، و فی ط، ه قال: ان علیا علیه السلام کان قاعدا..

[۹۴] فقالوا: انا لنعجب ط، ه.

[۹۵] أ ترون ط.

[۹۶] و فتح م.

[۹۷] فوجدنا ط، ه.

[۹۸] زاد فی ه فی کفه.

[۹۹] عنه البحار: ۴۱: ۲۵۴ ح ۱۵، و مدینهٔ المعاجز: ۷۱ ح ۱۷۸، و عن بصائر الدرجات: ۳۷۵ ح ۳، عن عمر بن علی بن عمر بن یزید، عن علی الثمالی، و الاختصاص: ۲۶۴ عن عمر ابن علی بن عمر بن یزید، عن علی بن میثم التمار، عمن حدثه. و أخرجه فی إثبات الهداهٔ: ۴: ۵۰۳ ح ۱۰۶ و مدینهٔ المعاجز: ۸۵ ح ۲۱۴ عن بصائر الدرجات. [

[۱۰۰] سعید ه. و سعد بن طریف الحنظلی مولاهم، الاسکاف، کوفی، یعرف و ینکر، روی عن الاصبغ بن نباتهٔ.. رجال النجاشی: ۱۷۸ رقم ۴۶۸، و ترجم له الطوسی فی رجاله: ۲۰۲ رقم ۳ وعده من أصحاب الصادق، و السید الخوئی فی معجم رجال الحدیث: ۸: ۶۷، و ترجم أیضا لسعید بن طریف فی ص ۱۲۰ فراجع.

[۱۰۱] کذلک البحار.

[۱۰۲] لا تخبرنا البحار.

[۱۰۳] عنه البحار: ۴۱: ۳۰۲ ح ۳۴. و رواه فی بصائر الدرجات: ۲۶۲ عن أبی القاسم، عن محمد بن یحیی العطار، عن محمد بن الحسن، عن أحمد بن علی، عن ربیع بن محمد المکی، عن سعد بن طریف، عنه إثبات الهداهٔ: ۴: ۵۰۰ ح ۱۰۱، و البحار: ۲۶: ۱۴۵ ح ۲۰، و مدینهٔ المعاجز: ۱۲۲ ح ۳۲۵. و أورده فی مناقب آل أبی طالب: ۲: ۱۰۵ عن الاصبغ بن نباتهٔ، عنه البحار: ۴۱: ۳۱۳ ضمن ح ۳۹.

[۱۰۴] الدعوهٔ ط، ه.

[۱۰۵] و لا أدری م.

[۱۰۶] أشتری ه.

[۱۰۷] منفصلان ه.

[۱۰۸] سمکا خ ط.

[۱۰۹] الرغیف خ ل.

[۱۱۰] ما تشتهی ط، ه.

[۱۱۱] ضع القرص (الاخر.ه) و خذ ما ترید ط، ه.

[۱۱۲] و خرجت م.

[۱۱۳] فی جوفه جوهرهٔ ه.

[۱۱۴] بالرجلین ط، ه.

[۱۱۵] حالک إلی أن نأکل مثل هذا م، ه.

[۱۱۶] یقرع الباب خ ط، یقرع بأبی خ ط، ه.

[۱۱۷] أمرک ط، ه.

[۱۱۸] عنه إثبات الهداهٔ: ۵: ۲۲۵ ح ۱۳ و عن أمالی الصدوق: ۳۶۷ عن محمد بن القاسم الاستر آبادی، عن جعفر بن أحمد، عن یحیی بن محمد بن عبد الله القمی، عن سفیان بن عیینهٔ، عن الزهری مثله. و أورده فی روضهٔ الواعظین: ۲۳۵ و مناقب آل أبی طالب:

۳: ۲۸۷ عن الزهری مثله. و أخرجه فی الوسائل: ۱۷: ۳۶۰ ح ۴، و البحار: ۴۶: ۲۰ ح ۱، و عوالم العلوم: ۱۸: ۲۹ ح ۱، و مدینهٔ المعاجز: ۳۰۹ ح ۴۷، و حلیهٔ الابرار: ۲: ۲۴ عن الامالی.

[۱۱۹] فلقی البحار.

[۱۲۰] الهمیان: کیس تجعل فیه النفقهٔ و یشد علی الوسط.

[۱۲۱] زاد فی البحار فأخذ منه ثلاثین دینارا.

[۱۲۲] السکهٔ: الزقاق.

[۱۲۳] ما هذه؟ هات الصرهٔ، فأتی بها ط، ه، و البحار: ۱۰۴. و فی البحار: ۴۷ فاتی بها بدل فاتیت بها.

[۱۲۴] عنه البحار: ۴۷: ۱۱۷ ح ۱۵۵ وج ۱۰۴: ۲۵۰ ح ۱۱.

[۱۲۵] الدهریهٔ: قوم یقولون: لا رب و لا جنهٔ و لا نار، و یقولون: ما یهلکنا الا الدهر، و هو دین وضعوه لانفسهم بالاستحسان منهم علی تثبیت. قاله الطریحی فی مجمع البحرین دهر.

[۱۲۶] سورهٔ هود: ۴۴.

[۱۲۷] قرأت ه.

[۱۲۸] سورهٔ یوسف: ۸۰.

[۱۲۹] سورهٔ الاسراء: ۸۸.

[۱۳۰] عنه البحار: ۱۷: ۲۱۳ ح ۱۹ وج ۴۷: ۱۱۷ ح ۱۵۶ وج ۹۲: ۱۶ ح ۱۵، و مدینهٔ المعاجز: ۴۰۹ ح ۱۹۸. و عنه إثبات الهداهٔ: ۵: ۳۹۵ ح ۱۱۷ و عن الاحتجاج: ۲: ۱۴۲ عن هشام بن الحکم قال: اجتمع ابن أبی العوجاء، و أبو شاکر الدیصانی الزندیق، و عبد الملک البصری، و ابن المقفع عند بیت الله.. فی حدیث طویل مثله.

[۱۳۱] تقدم فی معجزات الامام محمد الباقر علیه السلام ص ۲۸۵ ح ۶.

[۱۳۲] هو فیهم فدللنا إلی البحار.

[۱۳۳] فلا م.

[۱۳۴] فانی و الله البحار: ۴۷ و هو تصحیف.

[۱۳۵] عنه البحار: ۴۶: ۲۵۳ ح ۴۹ وج ۴۷: ۱۱۸ ح ۱۵۷. و روا نحوه فی مستطرفات السرائر: ۴۲ ح ۱۳ عن أبی عبد الله علیه السلام، عنه البحار: ۴۷: ۳۴۵ ح ۳۹.

[۱۳۶] عنه البحار: ۴۶: ۲۱۴ ح ۷.

[۱۳۷] الاکمه: الذی یولد أعمی. و البرص: مرض یحدث فی الجسم کله قشرا أبیض و یسبب للمریض حکا مؤلما، و قیل: البرص: لون مختلط حمرهٔ و بیاضا أو غیرهما و لا یحصل الا من فساد فی المزاج و خلل فی الطبیعهٔ.

[۱۳۸] عنه الفصول المهمهٔ لا بن الصباغ: ۱۹۹، و البحار: ۴۶: ۲۳۷ ح ۱۴. و رواه فی بصائر الدرجات: ۲۶۹ ح ۱ عن أحمد بن محمد، عن علی بن الحکم، عن مثنی الحناط، عن أبی بصیر. و فی الکافی: ۱: ۴۷۰ ح ۳ عن عدهٔ من أصحابه، عن أحمد بن محمد، عنه إثبات الهداهٔ: ۵: ۲۷۰ ح ۶. و فی رجال الکشی: ۱۷۴ ح ۲۹۸ عن محمد بن مسعود، عن علی بن محمد القمی، عن محمد بن أحمد، عن أحمد بن الحسن، عن علی بن الحکم. و أورده فی دلائل الامامهٔ: ۱۰۰ عن علی بن الحکم، و فی إثبات الوصیهٔ: ۱۷۵، و مناقب آل أبی طالب: ۳: ۳۱۸، و اعلام الوری: ۲۶۷ عن أبی بصیر، و ثاقب المناقب: ۳۱۷ (مخطوط) عن المثنی، عن أبی بصیر. و أخرجه فی البحار المذکور ح ۱۳ و ۱۴ و ۱۵ عن البصائر، و اعلام الوری، و المناقب و رجال الکشی. و أخرجه فی مدینهٔ المعاجز: ۳۲۹ ح ۳۵ عن الکافی، و البصائر، و دلائل الامامهٔ، و ثاقب المناقب، و المناقب.

[۱۳۹] هکذا فی المصادر و فی م، ه ادخل.

[۱۴۰] أحوال م خ، ه.

[۱۴۱] یفلسون خ ل.

[۱۴۲] عنه البحار: ۴۸: ۵۴ ح ۵۷، و عوالم العلوم: ۲۱: ۱۲۳. و رواه فی بصائر الدرجات: ۲۶۵ ح ۱۳ عن الحسن بن علی بن فضال، عن معاویة، عن إسحاق، عنه البحار: ۴۲: ۱۲۳ ح ۵ وج ۴۸: ۵۴ ح ۵۶. و فی الکافی: ۱: ۴۸۴ ح ۷ عن أحمد بن مهران، عن محمد بن علی، عن سیف بن عمیر عن إسحاق، عنه إثبات الهداة: ۵: ۵۰۴ ح ۱۶، و البحار: ۴۸: ۵۴ ح ۵۸. و فی دلائل الامامة: ۱۶۰ باسناده عن سیف بن عمیر، عن إسحاق. و فی اختیار معرفة الرجال: ۴۰۹ ح ۷۶۷ عن نصر بن الصباح، عن سجادة، عن محمد ابن وضاح، عن إسحاق، عنه إثبات الهداة: ۵: ۵۶۰ ح ۱۰۸. و أورده فی إثبات الوصیة: ۱۹۱. و فی عیون المعجزات: ۹۸، و ثاقب المناقب: ۳۷۳ (مخطوط) عن إسحاق. و فی إعلام الوری: ۳۰۵ عن الحسن بن علی، عن إسحاق، عنه إثبات الهداة: ۵: ۵۳۹ ح ۷۵، و البحار: ۴۸: ۵۵ ح ۵۹. و فی مناقب آل أبی طالب: ۳: ۴۰۶ عن إسحاق. و فی الصراط المستقیم: ۲: ۱۹۰ ح ۳، عنه إثبات الهداة: ۵: ۵۷۳ ح ۱۳۷ مرسلا باختصار. و أخرجه فی کشف الغمة: ۲: ۲۴۲، من کتاب الدلائل، عن إسحاق، عنه إثبات الهداة: ۵: ۵۳۹ ح ۷۵، و البحار: ۴۲: ۱۳۹ ح ۲۰. جمیعا مثله. و فی مدینة المعاجز: ۴۳۰ ح ۱۵، عن الکافی، و ثاقب المناقب، و بصائر الدرجات و دلائل الامامة، و اعلام الوری و مناقب آل أبی طالب. و للحدیث تخریجات اخری. تقدم مثله فی معجزاته علیه السلام ص ۳۱۰ ح ۳.

[۱۴۳] عنه البحار: ۴۷: ۳۴۳ ح ۳۳. و رواه الطوسی فی اختیار معرفة الرجال: ۳۳۷ ح ۶۱۹ عن نصر بن الصباح، عن الحسن بن علی بن أبی عثمان، عن سجادة، عن محمد بن الوضاح، عن زید الشحام. و أورده المصنف فی کتاب الدعوات: ۲۴۷ ح ۶۹۶، عن زید الشحام.

[۱۴۴] رواه الصفار فی بصائر الدرجات: ۲۶۵ ح ۱۴ عن یعقوب بن یزید، عن ابن أبی عمیر عن هشام بن الحکم، عن میسر، عنه البحار: ۴۷: ۷۸ ح ۵۵، و مستدرک الوسائل: ۱۵: ۲۴۸ ح ۴۲. و فی البصائر خالی بدل خالتی.

[۱۴۵] ذکر الطبری فی تاریخه: ۶: ۴۴۸: و حج بالناس فیها - أی سنة ۱۷۴ - هارون الرشید.. و وقع الوباء فی هذه السنة بمکة..

[۱۴۶] بطن مر - بفتح المیم و تشدید الراء -: من نواحی مکة، عنده یجتمع وادی النخلتین فیصیران وادیا واحدا (معجم البلدان: ۱: ۴۴۹).

[۱۴۷] رواه الصفار فی بصائر الدرجات: ۲۶۵ ح ۱۶ عن أحمد بن الحسین، عن الحسن بن برة عن عثمان بن عیسی، عنه إثبات الهداة: ۵: ۵۲۴ ح ۴۵، و البحار: ۴۸: ۵۵ ح ۶۱، و عنه مدینة المعاجز: ۴۳۹ ح ۳۹، و عن دلائل الامامة: ۱۷۱ عن أحمد بن الحسن.. و روی الصفار فی بصائر الدرجات: ۲۶۴ ح ۱۱ عن جعفر بن إسحاق، عن عثمان بن عیسی، عن خالد مثله، عنه إثبات الهداة: ۵: ۵۷۲ ح ۵۴، و البحار: ۴۸: ۵۴ ح ۵۴. و أورده فی ثاقب المناقب: ۳۷۴ (مخطوط) عن خالد بن نجیح.

[۱۴۸] قبل م، ه.

[۱۴۹] عنه البحار: ۴۸: ۷۲ ح ۹۸، و عوالم العلوم: ۲۱: ۸۶ ح ۱۸ و رواه الصفار فی بصائر الدرجات: ۲۶۴ ح ۱۰ عن جعفر بن إسحاق، عن عثمان بن علی، عن خالد بن نجیح، عنه البحار: ۴۷: ۷۷ ح ۵۱، و الطوسی فی اختیار معرفة الرجال: ۳۲۹ ح ۵۹۷ عن نصر بن الصباح، عن إسحاق بن محمد البصری عن الحسن بن علی بن یقطین عن عیسی بن سلیمان، عنهما إثبات الهداة: ۵: ۵۲۷ ح ۵۳ وص ۵۶۱ ح ۱۱۰. و أورده فی ثاقب المناقب: ۳۷۴ (مخطوط) عن خالد بن نجیح، عنه مدینة المعاجز: ۴۶۶ ح ۱۱۶.

[۱۵۰] رواه الصفار فی بصائر الدرجات: ۲۶۵ ح ۲ عن جعفر بن إسحاق، عن سعد، عن عثمان بن عیسی عن خالد بن نجیح، عنه إثبات الهداة: ۵: ۵۲۸ ح ۵۵، و البحار: ۴۸: ۵۴ ح ۵۵، و عوالم العلوم: ۲۱: ۱۰۴ ح ۱۳. و أورده فی ثاقب المناقب: ۳۷۴ (مخطوط) عن خالد بن نجیح مثله، عنه مدینة المعاجز: ۴۶۶ ح ۱۱۵.

[۱۵۱] رواه الصفار فی بصائر الدرجات: ۲۶۳ ح ۵ عن معاویة بن حکیم، عن جعفر بن محمد بن یونس، عن عبد الرحمن بن الحجاج، عنه إثبات الهداة: ۵: ۵۲۶ ح ۵۰، و البحار: ۴۸: ۵۳ ح ۵۲. و أورده عماد الدین فی ثاقب المناقب: ۳۷۵ عن عبد الرحمن، عنه مدینة المعاجز: ۴۶۶ ح ۱۷.

[۱۵۲] هاشم خ ل، و ما أثبتناه کما فی م، هو البصائر. و الظاهر أنه هشام بن الحکم، کما فی کشف الغمة.

[۱۵۳] رواه فی بصائر الدرجات: ۲۶۳ ح ۴ باسناده عن محمد بن عیسی، عن الوشاء، عن هشام مثله، عنه البحار: ۴۸: ۵۳ ح ۵۱، و عوالم العلوم: ۲۱: ۱۰۴ ح ۱۱، و أورده فی کشف الغمة: ۲: ۲۴۳ عن هشام بن الحکم مثله، عنه البحار المذکور ص ۳۱ و العوالم المذکور ص ۹۷ ح ۲، و فی ثاقب المناقب: ۳۷۵ (مخطوط)، عنه مدینة المعاجز: ۴۶۶ ح ۱۱۸. و أخرجه فی إثبات الهداة: ۵: ۵۲۵ ح ۴۹ عن البصائر و کشف الغمة.

[۱۵۴] رواه فی بصائر الدرجات: ۲۶۴ ح ۷ باسناده عن محمد بن الحسین، عن عبد الله بن سعید، عن الحسین بن موسی مثله، عنه إثبات الهداة: ۵: ۵۲۶ ح ۵۱ و فی دلائل الامامة: ۱۷۱ عن محمد بن الحسن، عن عبد الله بن سعید، عن الحسن بن موسی مثله، عنه مدینة المعاجز: ۴۳۹ ح ۴۰، و عوالم العلوم: ۲۱: ۱۱۶ ح ۶ (مستدرکات). و أورده فی فرج المهموم: ۲۳۱ بالاسناد إلی الطبری.

[۱۵۵] عنه إثبات الهداة: ۶: ۱۸۲ ملحق ح ۲۰، و عن بصائر الدرجات: ۲۶۲ ح ۲ باسناده عن محمد بن عیسی، عن إبراهیم بن محمد. و أخرجه فی البحار: ۵: ۳۷ ح ۲ عن البصائر، و عن مناقب آل أبی طالب: ۳: ۵۰۲ عن إبراهیم مثله.

[۱۵۶] عنه إثبات الهداة: ۵: ۴۱۷ ح ۱۵۳. و رواه فی بصائر الدرجات: ۲۶۳ ح ۶ باسناده عن الحسین بن محمد، عن معلی بن محمد عن أحمد بن عبد الله، عن عبد الله بن إسحاق، عن علی، عن أبی بصیر مثله، عنه إثبات الهداة المذکور ص ۳۸۹ ح ۱۰۲، و البحار: ۴۷: ۷۷ ح ۵۲. و أورده فی مناقب آل أبی طالب: ۳: ۳۴۹ عن أبی بصیر مثله، عنه البحار المذکور ح ۵۳. و أخرجه فی کشف الغمة: ۲: ۱۹۰ نقلا عن دلائل الحمیری مثله، عنه البحار المتقدم ح ۵۴.

[۱۵۷] یقال: نخلة خاویة: التی انقطعت من أصلها، فخوی مکانها. أی خلا.

[۱۵۸] تضلع: امتلا شبعا أوریا. و منه حدیث ماء زمزم شرب حتی تضلع أی أکثر من الشرب حتی تمدد جنبه و أضلاعه.

[۱۵۹] رواه فی بصائر الدرجات: ۲۵۴ ح ۵ وص ۲۵۷ ح ۱۱ باسناده إلی سلیمان بن خالد من طریقین مثله، عنه إثبات الهداة: ۵: ۳۸۴ ح ۹۲، و البحار: ۴۷: ۷۶ ح ۴۵. و أورده فی دلائل الامامة: ۱۲۴ عن سلیمان بن خالد مثله، عنه مدینة المعاجز: ۳۸۱ و فی مناقب آل أبی طالب: ۳: ۳۶۶ عن سلیمان بن خالد مثله، عنه البحار المذکور ص ۷۷ ح ۴۶. و تقدم مثله ص ۲۹۹ ضمن ح ۵، و نحوه ص ۲۹۶ ح ۳ عن أبی حمزة عنه علیه السلام.

[۱۶۰] عنه مدینة المعاجز: ۶۰ ح ۱۲۵، و عن ثاقب المناقب: ۲۱۳ (مخطوط). و تقدم الحدیث بکامل تخریجاته ص ۲۱۸ ح ۶۲ فراجع.

[۱۶۱] فلتقبل خ ل.

[۱۶۲] بصیر خ ل. و کلاهما کنیة له.

[۱۶۳] رواه فی بصائر الدرجات: ۲۵۱ ح ۲ باسناده عن أحمد بن محمد، عن عمر بن عبد العزیز عن واحد، عن أبی بصیر مثله، عنه إثبات الهداة: ۵: ۳۸۹ ح ۱۰۱، و البحار: ۴۷: ۷۶ ح ۴۴. و فی دلائل الامامة: ۱۲۴ عن محمد بن عبد الله، عن الزیات، عن محمد بن أحمد، عن محمد بن الحسن بن محبوب، عن علی بن أبی حمزة، عن أبی بصیر مثله، عنه مدینة المعاجز: ۳۹۴ ح ۱۲۴.

[۱۶۴] القادسیة: قریة قرب الکوفة، من جهة البر، بینها و بین الکوفة خمسة عشر فرسخا (مراصد الاطلاع: ۳: ۱۰۵۴).

[۱۶۵] الزنفیلجة – بکسر الزای و الفاء و فتح اللام –: شبیه بالکنف، و هو معرب، و أصله بالفارسیة: زین بیلة. (لسان العرب: ۲: ۲۹۱).

[۱۶۶] سورة البینة.

[۱۶۷] أکبر ه.

[۱۶۸] رواه فی بصائر الدرجات: ۲۴۶ ح ۸ باسناده عن أحمد بن محمد، عن ابن أبی نصر عنه إثبات الهداة: ۶: ۱۲۰ ح ۱۲۳، و البحار: ۴۹: ۴۶ ح ۴۱ وج ۹۲: ۵۰ ح ۱۶ و عنه مدینة المعاجز: ۴۷۹ ح ۳۵، و عن دلائل الامامة: ۱۹۰ باسناده عن أبی جعفر محمد بن الحسن، عن أحمد بن محمد الاشعری، عن أحمد بن محمد بن أبی نصر مثله. و رواه الطوسی فی اختیار معرفة الرجال: ۵۸۸ ح ۱۱۰۱ باسناده عن محمد بن الحسن، عن محمد بن یزداد، عن یحیی بن محمد الرازی، عن محمد بن الحسین، عن أحمد بن محمد بن نصر مثله، عنه إثبات الهداة: ۶: ۱۴۴ ح ۱۶۷، و البحار: ۹۲: ۵۴ ح ۲۲.

[۱۶۹] من عیون أخبار الرضا.

[۱۷۰] الدفتر: مجموع الصحف المضمومة.

[۱۷۱] رواه الصدوق فی عیون أخبار الرضا علیه السلام: ۲: ۲۲۱ باسناده عن أبیه، عن سعد بن عبد الله، عن محمد بن عیسی، عن أبی علی الحسن بن راشد، عنه إثبات الهداة: ۶: ۸۳ ح ۷۷ و البحار: ۴۹: ۴۲ ح ۳۲ و مدینة المعاجز: ۴۸۵ ح ۷۱.

[۱۷۲] عاقلا ط.

[۱۷۳] منهم ط.

[۱۷۴] المسجد ط.

[۱۷۵] آل محمد ط.

[۱۷۶] محمد ه.

[۱۷۷] عنه إثبات الهداة: ۵: ۳۳۹ ح ۱، و البحار: ۴۷: ۷۵ ح ۴۰. و رواه الصفار فی بصائر الدرجات: ۲۴۵ ح ۷ باسناده عن عمر بن علی، عن عمه عمیر، عن صفوان بن یحیی، عن جعفر بن محمد بن الاشعث. و الکلینی فی الکافی: ۱: ۴۵۷ ح ۶ باسناده عن أبی علی الاشعری، عن محمد بن عبد الجبار عن صفوان بن یحیی. و الطبری فی دلائل الامامة: ۱۲۳ باسناده عن ماجیلویه، عن محمد بن خالد البرقی، عن صفوان بن یحیی. و أورده فی مناقب آل أبی طالب: ۳: ۳۴۸، و ثاقب المناقب: ۳۴۷ (مخطوط) عن صفوان. و أخرجه فی إثبات الهداة المذکور عن الکافی و البصائر. و فی البحار المذکور ح ۳۹ عن البصائر، وح ۴۱ عن الکافی، وح ۴۲ عن المناقب. و أخرجه أیضا فی مدینة المعاجز: ۳۶۵ ح ۳۰ عن المصادر أعلاه.

[۱۷۸] هو عبد الله بن النجاشی بن غنیم بن سمعان أبو البختری الاسدی النصری (البصری) یروی عن أبی عبد الله علیه السلام رسالة منه الیه و قد ولی الاهواز من قبل المنصور. معجم رجال الحدیث: ۱۰: ۳۵۸.

[۱۷۹] من المصادر.

[۱۸۰] و هو م.

[۱۸۱] فطهرت ط.

[۱۸۲] مستفه یعنی فراه م. و ما أثبتناه من رجال الکشی. و الصدرة - بالضم -: ثوب یغطی الصدر.

[۱۸۳] عنه البحار: ۴۷: ۷۳ ح ۳۵، و عن مناقب آل أبی طالب: ۳: ۳۴۸ مرسلا. و رواه فی بصائر الدرجات: ۲۴۵ ح ۶ باسناده عن محمد بن الحسین، عن إبراهیم بن أبی البلاد، عن عمار السجستانی، عنه البحار المذکور ح ۳۴. و فی رجال الکشی: ۳۴۲ ذح ۶۳۴ باسناده عن محمد بن الحسن، عن الحسن بن خرزاذ عن موسی بن القاسم البجلی، عن إبراهیم بن أبی البلاد. عنه البحار: ۴۷: ۱۵۳ ح ۲۱۴ وج ۷۹: ۲۲۳ ذح ۱۱. و أورده فی ثاقب المناقب: ۳۵۲ (مخطوط) عن عمار السجستانی، عنه مدینة المعاجز: ۳۷۵ ح ۵۰ و عن البصائر و مناقب آل أبی طالب.. جمیعا مثله.

[۱۸۴] رواه الصفار فی بصائر الدرجات: ۲۴۴ ح ۵ باسناده عن محمد بن الحسین، عن حارث الطحان عن أحمد - و کان من أصحاب أبی الجارود - عن الحارث بن حصیرة، عنه إثبات الهداة: ۵: ۳۸۲ ح ۸۹، و البحار: ۴۷: ۷۲ ح ۸۳. و الطبری فی دلائل الامامة: ۱۳۰

باسناده عن أحمد بن عبد الله، عنه مدینة المعاجز: ۳۷۵ ح ۴۹، و عن البصائر.

[۱۸۵] وأنی ضربته ط. و قوله ضربت علی بناء المجهول، و حاصله أنه تمنی أن یکونوا مشدودین علی وسطه، فیضرب ضربة یکون فیها هلاکهم و هلاکه. قاله المجلسی. و فی خ ل بطنی و کذا ما یأتی.

[۱۸۶] و سبق السیف الدم: کنایة عن سرعة نفوذها و قوتها قاله المجلسی. و فی خ ل و مدینة المعاجز فصبغ السیف الدم. و فی المناقب یشق السیف الدم.

[۱۸۷] ظاعنا خ ل. و ظعن: سار و رحل.

[۱۸۸] الکنانة: جعبة من جلد أو خشب تجعل فیها السهام. و القربوس: حنو السرج: أی قسمه المقوس المرتفع من قدام المقعد و من موخره. و هما قربوسان.

[۱۸۹] طیور م. قال ابن الاثیر فی النهایة: ۳: ۳۸: و فی حدیث البقرة و آل عمران کأنهما حزقان من طیر صواف أی باسطات أجنحتها فی الطیران. الصواف: جمع صافة.

[۱۹۰] ختمه ط.

[۱۹۱] فتصدقنی ط.

[۱۹۲] لعلی ه، ط.

[۱۹۳] بلغ من ه، خ ل.

[۱۹۴] ثم قال الرجل: ه.

[۱۹۵] و أنا ألان ه.

[۱۹۶] احمل ه.

[۱۹۷] عنه إثبات الهداة: ۴: ۴۹۸ ح ۱۰۰، و البحار: ۸: ۴۱۵ ط. حجر، و عن بصائر الدرجات: ۲۴۳ ح ۴ باسناده عن أحمد بن محمد و الحسن بن علی بن النعمان، عن أبیه عن محمد بن سنان یرفعه عن عائشة مثله. و أورده فی مناقب آل أبی طالب: ۲: ۹۶ عن علی بن النعمان، و محمد بن یسار، عن أبی عبد الله علیه السلام مثله. و أخرجه فی مدینة المعاجز: ۱۱۶ ح ۳۱۲ عن البصائر.

[۱۹۸] ابان - بالکسر و تشدید الباء - الشیء: أوله، حینه. و فی البصائر: أوان.

[۱۹۹] رواه فی بصائر الدرجات: ۲۴۸ ح ۱۳ باسناده عن محمد بن عیسی، عن حماد بن عیسی عن الحسین بن المختار، عن أبی بصیر مثله، عنه إثبات الهداة: ۵: ۲۸۷ ح ۲۷، و البحار: ۴۶: ۲۳۵ ح ۶.

[۲۰۰] عمر البصائر، و البحار. تصحیف ظ. أنظر رجال السید الخوئی: ۴: ۱۷۷ رقم ۲۴۱۲.

[۲۰۱] فی الفرس م.

[۲۰۲] عنه مدینة المعاجز: ۱۹۹ ح ۴۶، و فیها: فأقر بما قال علیه السلام. و رواه فی بصائر الدرجات: ۲۴۷ ح ۱۱ باسناده عن أحمد بن محمد، عن عمر بن عبد العزیز عن بکار بن کردم، عن أبی عبد الله مثله، عنه إثبات الهداة: ۴: ۵۰۴ ح ۱۰۷، و البحار: ۴۱: ۲۸۸ ح ۱۱.

[۲۰۳] کذا فی الاصل و لعلها تصحیف الحمیراء. و الحمیراء: تصغیر حمراء، موضع من نواحی المدینة به نخل. (مراصد الاطلاع: ۱: ۴۲۸).

[۲۰۴] المشرف من الاماکن: العالی و المطل علی غیره.

[۲۰۵] من ذنوبه ه.

[۲۰۶] سورة نوح: ۲۵.

[۲۰۷] قال: فمات م، ه.

[۲۰۸] قال ابن الاثیر: فی النهایة: ۳: ۳۶۱: و منه حدیث وحشی أنه مات غرقا فی الخمر أی متناهیا فی شربها، و الاکثار منه، مستعار من الغرق.

[۲۰۹] رواه فی بصائر الدرجات: ۲۴۷ ح ۱۲ باسناده عن معاویة بن حکم، عن سلیمان بن جعفر الجعفری مثله، عنه إثبات الهداة: ۵: ۵۲۵ ح ۴۸، و البحار: ۴۹: ۴۶ ح ۴۲.

[۲۱۰] کهمش بالشین المعجمة، و الصحیح بالسین المهملة کما فی توضیح الاشتباه: ۳۱۴، و معجم رجال الحدیث: ۲۲: ۲۸، و جامع الرواة: ۲: ۴۱۲.

[۲۱۱] عنه الوسائل: ۱۴: ۱۴۲ ح ۲، و عن بصائر الدرجات: ۲۴۳ ح ۱ باسناده عن أبی کهمس و رواه فی دلائل الامامة: ۱۱۵ باسناده عن أبی کهمس، عنه مدینة المعاجز: ۳۷۴ ح ۴۶، و عن البصائر. و أورده فی ثاقب المناقب: ۳۵۶ (مخطوط) عن أبی کهمس. و أخرجه فی عیون المعجزات: ۸۶، و البحار: ۴۷: ۷۱ ح ۲۸، و إثبات الهداة: ۵: ۳۸۱ ح ۸۶، و مستدرک الوسائل: ۱۴: ۲۷۲ ب ۸۲ ح ۱ عن البصائر.

[۲۱۲] عنه الوسائل: ۱۴: ۱۴۲ ح ۳، و عن بصائر الدرجات: ۲۴۳ ح ۲ باسناده عن مهزم. و رواه فی دلائل الامامة: ۱۱۶ باسناده عن مهزم. و أورده فی مناقب ابن شهر اشوب: ۳: ۳۵۳ عن مهزم، و ثاقب المناقب: ۳۵۵ عن إبراهیم بن أبی البلاد. و أخرجه فی إعلام الوری: ۲۷۵ عن کتاب نوادر الحکمة، عنه البحار: ۴۷: ۷۱ ح ۲۹ و ۳۰ و ۳۱، و عن البصائر و المناقب. و فی إثبات الهداة: ۵: ۳۸۱ ح ۸۷، و مستدرک الوسائل: ۱۴: ۲۷۲ ب ۸۲ ح ۲ عن البصائر و اعلام الوری. و فی مدینة المعاجز: ۳۷۵ ح ۴۷ عن البصائر و دلائل الامامة و نوادر الحکمة.

[۲۱۳] لها فی الکلام ط، ه.

[۲۱۴] رواه فی بصائر الدرجات: ۲۴۳ ح ۳ باسناده عن إبراهیم بن مهزم، عنه البحار: ۴۷: ۷۲ ح ۳۲ وج ۷۴: ۷۶ ح ۶۹، و إثبات الهداة: ۵: ۳۸۲ ح ۸۸، و مستدرک الوسائل: ۱۵: ۱۹۰ ب ۷۵ ح ۱۱. و فی دلائل الامامة: ۱۱۶ باسناده عن إبراهیم بن مهزم. و أورده فی مناقب ابن شهر اشوب: ۳: ۳۴۸، و ثاقب المناقب: ۳۵۱ (مخطوط) عن مهزم. و أخرجه فی مدینة المعاجز: ۳۷۵ ح ۴۸ عن البصائر و الدلائل و المناقب.

[۲۱۵] رواه فی بصائر الدرجات: ۳۴۷ ح ۱۰ باسناده عن مرازم، عنه البحار: ۴۸: ۴۵ ح ۲۶ وج ۶۸: ۱۴۳ ح ۹، و إثبات الهداة: ۵: ۵۲۴ ح ۴۷.

[۲۱۶] عمله م.

[۲۱۷] یقطعه ط، ه.

[۲۱۸] رحلت إلی ه.

[۲۱۹] عنه مدینة المعاجز: ۳۵۲ ح ۱۰۲. و عنه إثبات الهداة: ۵: ۲۸۷ ح ۲۸، و عن بصائر الدرجات: ۲۴۸: ح ۱۴ باسناده عن علی بن دراج، مفصلا. و أورد نحو ذیله فی ثاقب المناقب: ۳۲۶ (مخطوط) عن أبی بصیر، عنه مدینة المعاجز: ۳۴۸ ح ۹۱. و أخرجه فی البحار: ۴۵: ۳۳۸ ح ۳ عن البصائر.

[۲۲۰] الکلة: الستر الرقیق یخاط کالبیت یتوقی فیه من البق و البعوض. لسان العرب: ۱۱: ۵۹۵، العین: ۵: ۵۷۹.

[۲۲۱] رواه فی بصائر الدرجات: ۲۵۰ ح ۱ وص ۲۵۱ ح ۴ باسناده من طریقین إلی هشام بن سالم عنه البحار: ۴۷: ۲۵۰ ح ۲۰ وج ۴۸: ۵۰ ح ۴۴ وص ۵۱ ح ۴۷، و إثبات الهداة: ۵: ۵۲۳، و حلیة الابرار: ۲: ۲۳۴، و مدینة المعاجز: ۴۲۹. و رواه الکلینی فی الکافی: ۱: ۳۵۱ ح ۷ باسناده إلی هشام بن سالم، عنه إعلام الوری: ۳۰۰، و إثبات الهداة: ۵: ۴۹۸ ح ۹، و حلیة الابرار: ۲: ۲۳۱. و رواه المفید فی الارشاد: ۳۲۶ عن ابن قولویه، عن الکلینی، عنه البحار: ۴۷: ۳۴۳ ح ۳۵، و عن مناقب ابن شهر اشوب: ۳: ۴۰۹. و رواه والد الصدوق فی

الامامة و التبصرة: ۷۲ ح ۶۱. و أورده مرسلا عن هشام بن سالم فی إثبات الوصیة: ۱۹۱، و الصراط المستقیم: ۲: ۱۹۲ ح ۱۷، و کشف الغمة: ۲: ۲۲۲، و ثاقب المناقب: ۳۷۶، عنه مدینة المعاجز: ۴۳۰، و حلیة الابرار: ۲: ۲۳۴. و رواه الطبری فی دلائل الامامة: ۱۵۹ باسناده إلی الشیخ الصدوق، عنه حلیة الابرار: ۲: ۲۳۳.

[۲۲۲] عن شیء ما م.

[۲۲۳] عنه إثبات الهداة: ۵: ۳۵۸ ح ۴ و عن البصائر و الفقیه و الامالی. و رواه فی بصائر الدرجات: ۲۳۹ ح ۱۵، و فی الکافی: ۳: ۴۸۷ ح ۳، و فی الفقیة: ۱: ۲۵ ح ۶۱۵ وص ۵۶۸ ح ۱۵۷۱، و أمالی الطوسی: ۱: ۲۳۲، و دلائل الامامة: ۱۳۶، و التهذیب: ۲: ۱۰ ح ۲۰، و کشف الغمة: ۲: ۱۹۲، و مناقب ابن شهر اشوب: ۳: ۳۵۳، و اعلام الوری: ۲۷۴ جمیعا باسنادهم إلی عائذ الاحمسی. و أخرجه فی الوسائل: ۳: ۶ ح ۲ وص ۴۹ ح ۲ وص ۵۰ ح ۷ وح ۱۰، و فی إثبات الهداة: ۵: ۳۵۹ ح ۴۱ وص ۳۹۷ ح ۱۲۰ وص ۴۳۲ ح ۱۸۴ وص ۴۶۲ ح ۲۶۱ و البحار: ۴۷: ۱۵۰ ح ۲۰۷ وج ۸۲: ۲۸۸ ح ۹ وج ۸۷: ۳۳ ح ۱۷ وج ۹۶: ۲۴۳ ح ۱۰، و مستدرک الوسائل: ۳: ۵۳ ح ۱ عن جملة من المصادر أعلاه.

[۲۲۴] رواه فی بصائر الدرجات: ۲۳۹ ح ۱۶، باسناده إلی الاشعری، عنه إثبات الهداة: ۶: ۱۶۰ ح ۴۱. و رواه فی عیون أخبار الرضا: ۲: ۲۰۴ ح ۳، عنه البحار: ۴۹: ۳۱ ح ۵ و عن البصائر و رواه فی دلائل الامامة: ۱۹۰، عنه مدینة المعاجز: ۴۷۹ و عن البصائر. و أورده ابن شهر اشوب فی المناقب: ۳: ۴۴۷ عن الاشعری.

[۲۲۵] رواه فی بصائر الدرجات: ۲۳۵ ح ۱ وص ۲۳۶ ح ۴ باسناده من طریقین إلی عمر بن یزید، عنه البحار: ۷۴: ۱۴۶ ح ۱، و إثبات الهداة: ۵: ۳۷۷ ح ۷۴ و عنه مدینة المعاجز: ۳۷۸ ح ۶۱ و عن الدلائل. و أورده فی کشف الغمة: ۲: ۱۹۴ عن عمر بن یزید، عنه البحار: ۴۷: ۶۷ ح ۱۱. و رواه فی دلائل الامامة: ۱۳۳ باسناده إلی محمد بن علی، عن عمه محمد بن خالد عن جده، عن أبی عبد الله علیه السلام. و یأتی مثله فی الحدیث الاتی.

[۲۲۶] أی عن عمر بن یزید کما فی المصادر.

[۲۲۷] ألان ه.

[۲۲۸] فحرک ه.

[۲۲۹] رواه فی بصائر الدرجات: ۲۳۵ ح ۲ باسناده إلی عمر بن یزید، عنه البحار: ۲۶: ۱۳۹ ح ۱۰ وج ۴۷ ح ۲۱. و أورده فی المناقب: ۳: ۳۴۷، و فی ثاقب المناقب: ۳۴۴ وص ۳۵۵ عن عمر بن یزید.

[۲۳۰] شعبة ه و البصائر. و المغیرة بن شعبة هو رجل من أصحاب رسول الله صلی الله علیه و آله ثم خالف علیا علیه السلام و لحق بمعاویة حتی توفی بالکوفة أمیرا علیها لمعاویة سنة خمسین - أو احدی و خمسین - معجم رجال الحدیث: ۱۸: ۳۲۰. و ما فی المتن هو الصحیح حیث وردت فی ذمه و خبثه أحادیث کثیرة عن الائمة علیهم السلام معم رجال الحدیث: ۱۸: ۳۱۵.

[۲۳۱] رواه فی بصائر الدرجات: ۲۳۸ ح ۱۲، و فی رجال الکشی: ۱۹۱ ح ۳۳۶. و فی دلائل الامامة: ۱۳۳، و فی الاختصاص: ۲۰۰، و فی المناقب: ۳: ۳۴۷، و فی ثاقب المناقب: ۳۴۴ بالاسناد إلی زیاد. و أخرجه فی البحار: ۴۶: ۳۲۷ ح ۶ وج ۴۷: ۶۹ ح ۲، و إثبات الهداة: ۵: ۳۷۷ ح ۷۵ عن البصائر. و فی البحار: ۴۶: ۳۴۱ ح ۳۱ عن الاختصاص. و فی مدینة المعاجز: ۳۷۹ عن البصائر و الدلائل.

[۲۳۲] یقال: خالس فلانا: انتهز منه فرصة فاعجله.

[۲۳۳] أذکر خ ل.

[۲۳۴] الهفتیة م و هو تصحیف.

[۲۳۵] رواه فی بصائر الدرجات: ۲۴۰ ح ۹ باسناده إلی زرارة، عن أبی عبد الله علیه السلام عنه البحار: ۲: ۲۳۷ ح ۲۸، و العوالم: ۳: ۵۴۶ ح ۱۲، و مدینة المعاجز: ۳۳۸، و الایقاظ من الهجعة: ۳۷۳.

[۲۳۶] سورة القمر: ۳۴.

[۲۳۷] رواه فی بصائر الـدرجات: ۲۴۰ ح ۲۱ باسناده عن جعفر بن هارون الزیات، عنه البحار: ۴۷: ۷۰ ح ۲۵، و إثبات الهداة: ۵: ۳۷۹ ح ۸۰. و فی دلائل الامامـة: ۱۳۹ باسناده عن جعفر بن هارون الزیات، عنه مدینـة المعاجز: ۳۹۶ ح ۱۳۷. و أخرجه فی مدینة المعاجز: ۳۸۰ ح ۷۰ عن البصائر و الدلائل.

[۲۳۸] و یتوضأ فلم یلبث أن خ ل.

[۲۳۹] رواه فی بصائر الدرجات: ۲۳۶ ح ۵ وص ۲۴۱ ح ۲۲ من طریقین باسناده عن اسماعیل ابن عبد العزیز، عنه البحار: ۲۵: ۲۷۹ ح ۲۲ وج ۷۴: ۱۴۶ ح ۲، و إثبات الهداة: ۷: ۴۶۴ ح ۴۸، و مدینة المعاجز: ۳۸۰ ح ۷۱. و أورده فی ثـاقب المناقب: ۳۴۳ (مخطوط) عن اسـماعیل بن عبد العزیز. و أخرجه فی کشف الغمة: ۲: ۱۹۱ عن دلائل الحمیری، عنه إثبات الهـداة: ۷: ۴۷۹ ح ۷۴. و فی البحار: ۴۷: ۶۸ ح ۱۵ و ۱۶، و إثبات الهداة: ۵: ۳۷۹ ح ۸۱ عن البصائر و الکشف.

[۲۴۰] عنه إثبات الهداة: ۵: ۴۱۷ ح ۱۵۴ وج ۷: ۴۷۷ ح ۶۸. و رواه فی بصائر الدرجات: ۲۴۱ ح ۲۴ و ۲۵ من طریقین باسناده عن خالد بن نجیح عنه البحار: ۴۷: ۷۱ ح ۲۶ وص ۳۴۱ ح ۲۵، و إثبات الهداة: ۵: ۳۸۰ ح ۸۳ و ۸۴ وج ۷: ۴۶۴ ح ۴۹ و ۵۰، و مدینة المعاجز: ۳۸۱ ح ۷۳. و أورده فی ثاقب المناقب: ۳۴۳ (مخطوط) عن خالد بن نجیح.

[۲۴۱] فراء من المیزاب ه، م.

[۲۴۲] عنه البحار: ۴۷: ۱۱۸ ح ۱۵۸. و رواه فی بصائر الدرجات: ۲۴۲ ح ۲۶ باسناده عن عبد الله النجاشی، عنه البحار: ۴۷: ۷۱ ح ۲۷، و إثبات الهداة: ۵: ۳۸۱ ح ۸۵. و فی دلائل الامامة: ۱۴۲ باسـناده عن عبد الله النجاشی، عنه مدینة المعاجز: ۴۸۱ ح ۷۴ و عن البصائر. و أورده فی مناقب ابن شهر اشوب: ۳: ۳۴۸ عن عبد الله النجاشی.

[۲۴۳] رواه فی بصائر الدرجات: ۲۳۷ ح ۸ باسناده عن هشام بن أحمر، عنه البحار: ۴۷: ۶۸ ح ۱۷. و الحدیث لیس فی ه.

[۲۴۴] أی محمد بن جعفر الصادق علیه السلام کما فی العیون.

[۲۴۵] رواه فی عیون الاخبـار: ۲: ۲۰۴ ح ۱ باسـناده عن عمر بن یزید، عنه البحار: ۴۷: ۲۴۶ ح ۴ وج ۴۹: ۳۰ ح ۳ وص ۲۱۹ ح ۶، و إثبات الهداة: ۶: ۵۹ ح ۳۹، و مدینة المعاجز: ۴۷۹ ح ۳۸.

[۲۴۶] بسمته خ ل. و المیسم: هو السمة.

[۲۴۷] أخرج مضمونة فی البحار: ۶۹: ۲۶۸.

[۲۴۸] عنه البحار: ۴۷: ۱۱۸ ح ۱۵۹.

[۲۴۹] کذا ط، ه، کل هذا البحار.

[۲۵۰] عنه إثبات الهداة: ۵: ۴۱۷ ح ۱۵۵. و رواه فی بصائر الدرجات: ۳۷۴ ب ۲ ح ۱، و الکافی: ۱: ۴۷۴ ح ۴، و دلائل الامامة: ۱۳۷ و ۱۴۵، و الاختصاص: ۲۶۳ بأسانیـدهم جمیعا عن یونس بن ظبیان و المفضل بن عمر، و أبی سـلمة السـراج، و الحسین بن ثویر بن أبی فاختة. و أورده فی إثبات الوصیـة: ۱۸۰، و عیون المعجزات: ۸۵ و مناقب ابن شـهر اشوب: ۳: ۳۶۹، و ثاقب المناقب: ۳۶۹ (مخطوط) عن یونس، و المفضل، و أبی سـلمة، و الحسین بن أبی فاختة. و فی الصـراط المسـتقیم: ۲: ۱۸۹ ح ۲۶ مرسلا مختصرا. و أخرجه فی البحار: ۴۷: ۸۷ ح ۸۸ و ۸۹ و ۹۰ عن الاختصاص و البصائر و الکافی و المناقب و فی إثبات الهداة: ۵: ۳۳۸ ح ۹ عن الکافی و البصائر. و فی مدینة المعاجز: ۳۷۲ ح ۴۱ عن الکافی و البصائر و الدلائل و الاختصاص و ثاقب المناقب و عیون المعجزات.

[۲۵۱] میمون ه، الحسین المیمون ط، و کلاهما تصحیف، راجع مجمع الرجال: ۵: ۱۸۶ و معجم رجال الحدیث: ۱۵: ۲۴۶.

[۲۵۲] سورة یوسف: ۷۷.

[۲۵۳] و السائل رجل ط، ه.

[۲۵۴] و صار ط، ه.

[۲۵۵] السربال: القميص، و الدرع.

[۲۵۶] أی اردد.

[۲۵۷] فی ه: من بدل کل ما.

[۲۵۸] عنه البحار: ۱۲: ۲۹۸ ح ۸۶ و إثبات الهداة: ۶: ۳۲۷ ح ۸۵ و مدينة المعاجز: ۵۸۱ ح ۱۳۱.

[۲۵۹] ميمون ه، راجع تعليقتنا رقم (۲) على سند الحديث السابق: ۳۷۸.

[۲۶۰] محص م، و فی ه: أوليائه بدل أولياءنا.

[۲۶۱] کما حدثت ط، ه.

[۲۶۲] عدونا م.

[۲۶۳] رواه فی رجال الکشی: ۵۳۳ ح ۱۰۱۸ باسناده عن محمد بن الحسن، عنه البحار: ۵۰: ۲۹۹ ذح ۷۲ و ۷۳ و عن کشف الغمة: ۲: ۴۲۱. و أورده فی مناقب ابن شهر اشوب: ۳: ۵۳۴ عن محمد بن الحسن.

[۲۶۴] قطعتين فأصلحتهما فصين ه.

[۲۶۵] عنه البحار: ۵۰: ۲۷۶ ح ۴۹.

[۲۶۶] عنه البحار: ۴۱: ۳۰۴ ح ۳۶، و إثبات الهداة: ۵: ۳۲ ح ۳۷۲. و روی الخطبة الخالية من الالف فی کفاية الطالب: ۳۹۳ باسناده عن أبی صالح. و أوردها فی مناقب ابن شهر اشوب: ۱: ۳۲۶ عن الکلبی و الصدوق، عنه البحار: ۴۰: ۱۶۳ ضمن ح ۵۴، و إثبات الهداة: ۵: ۷۲ ح ۴۵۷. و فی مصباح الکفعمی: ۷۴۱ مرسلة. و أخرجها فی الصراط المستقيم: ۱: ۲۲۲ عن النخب، عنه إثبات الهداة: ۵: ۶۱ ح ۴۳۲. و فی البحار: ۷۷: ۳۴۰ عن مطالب السؤول. و فی فضائل الخمسة: ۲: ۲۵۶ عن کنز العمال: ۸: ۲۲۱.

[۲۶۷] وانی خ ل.

[۲۶۸] عنه البحار: ۴۲: ۱۸ ح ۵، و مدينة المعاجز: ۱۹۰ ح ۵۲۳.

[۲۶۹] ذلک ليمتحن ما عنده فی أمره و أن يرد خ ل.

[۲۷۰] عنه إثبات الهداة: ۴: ۵۵۳ ح ۲۰۶.

[۲۷۱] فضمه کل واحد منهما إلى صدره ه.

[۲۷۲] بلسان ذلک ه بدل آخر بلسان آخر غيره، فجاء بغلام.

[۲۷۳] عنه إثبات الهداة: ۵: ۵۴۷ ح ۸۸. و رواه فی بصائر الدرجات: ۳۳۳ ح ۲ باسناده إلى معتب، عنه البحار: ۴۸: ۵۶ ح ۶۴، و العوالم: ۲۱: ۱۵۴ ح ۱.

[۲۷۴] عنه البحار: ۴۷: ۱۱۸ ح ۱۶۰، و إثبات الهداة: ۵: ۴۱۸ ح ۱۵۶، و مدينة المعاجز: ۴۰۹ ح ۹۹. و أورده فی ثاقب المناقب: ۳۳۷ عن محمد بن راشد، عن أبيه، عنه مدينة المعاجز: ۳۹۰ ح ۱۰۸.

[۲۷۵] الاوکية: جمع وکاء، و هو کل سير أو خيط يشد به فم السقاء أو الوعاء. لسان العرب: ۱۵: ۴۰۵ و کی.

[۲۷۶] رواه فی بصائر الدرجات: ۲۶۱ ح ۳ باسناده إلى أبی بصير، عنه البحار: ۲۶: ۱۴۵ ح ۱۸.

[۲۷۷] أمير المؤمنين ه.

[۲۷۸] عرفت ه.

[۲۷۹] لابصرت ه. أقصر عن الشيء: کف و نزع عنه و هو يقدر عليه.

[۲۸۰] عنه الايقاظ من الهجعة: ۱۸۲ ح ۳۴. و عنه البحار: ۶: ۲۳۸ ح ۵۸ وج ۸: ۵۳۱ (الطبعة الحجرية)، و عن أمالی المفيد: ۱۰۴ ح ۵

باسناده عن قیس. و رواه فی بصائر الدرجات: ۲۸۰ ح ۱۶ باسناده إلی علی بن حسان، عن عمه و عبد الرحمن ابن کثیر، عنه إثبات الهداة: ۴: ۵۰۸ ح ۱۱۷. و أورده فی مناقب آل أبی طالب: ۲: ۸۴، و ثاقب المناقب: ۱۹۱ (مخطوط) عن عبد الرحمن بن کثیر، عنهما مدینة المعاجز: ۳۶ ح ۵۶ و عن الامالی. و أخرجه فی فی البحار: ۳۹: ۱۳۵ ح ۷ عن البصائر و المناقب. و فی إثبات الهداة: ۳: ۵۶۶ ح ۶۴۴ عن الامالی. و تأتی قطعة منه فی باب ۱۶ ح ۳۳.

[۲۸۱] سعید ه. و هو سوید بن غفلة الجعفی،، من أصحاب أمیر المؤمنین و الحسن علیهما السلام. راجع معجم رجال الحدیث: ۸: ۳۲۶.

[۲۸۲] الضلالة ه.

[۲۸۳] حماد خ ل.

[۲۸۴] الثمالی قال: و الله ه.

[۲۸۵] حبیب بن جماز علی مقدمته م، ط.

[۲۸۶] رواه فی بصائر الدرجات: ۲۹۸ ح ۱۱، و الهدایة الکبری: ۱۶۱، و إرشاد المفید: ۱۹۰ و زاد فی آخره: و سار بها حتی دخل المسجد من باب الفیل، و الاختصاص: ۲۷۴ بأسانیدهم إلی سوید بن غفلة. و فی خصائص أمیر المؤمنین: ۲۰ باسناده إلی ام حکیم بنت عمرو، عنه مدینة المعاجز: ۱۱۹ ح ۳۱۹، و عن الاختصاص، و ثاقب المناقب: ۲۳۳ (مخطوط) عن سوید بن علقمة و مناقب آل أبی طالب: ۲: ۱۰۶ نقلا عن أبی الفرج الاصفهانی فی أخبار الحسن (ع) و أورده فی إعلام الوری: ۱۷۵ عن سوید بن غفلة، و إرشاد القلوب: ۲۲۵ مرسلا مختصرا. و أخرجه فی البحار: ۴۱: ۳۱۳ ضمن ح ۳۹ عن المناقب، و فی ج ۴۲: ۱۶۱ ح ۳۳ عن الاختصاص، و فی ج ۴۴: ۲۵۹ ح ۱۱ عن البصائر و الارشاد. و فی إثبات الهداة: ۴: ۵۰۹ ح ۱۱۸ وص ۵۳۹ ذح ۱۷۶ (اشارة) عن البصائر. و فی شرح نهج البلاغة: ۲: ۲۸۶ عن کتاب الغارات، عنه البحار: ۸: ۷۳۰ (الطبعة الحجریة)، وج ۴۱: ۲۸۸ ح ۱۲ و عن الاختصاص و البصائر، و إثبات الهداة: ۵: ۴۰.

[۲۸۷] سورة الاسراء: ۷۱.

[۲۸۸] خبثا ه.

[۲۸۹] عنه البحار: ۴۱: ۲۸۶ ح ۷ و ۸، و عن الخصال: ۲: ۶۴۴ ح ۲۶، و بصائر الدرجات: ۳۰۶ ح ۱۵ باسنادهما عن الاصبغ بن نباتة، و مناقب ابن شهر اشوب: ۲: ۹۷ نقلا عن إسحاق بن حسان. و عنه مدینة المعاجز: ۱۲۴ ح ۳۴۰، و عن الاختصاص: ۲۷۷ باسناده عن الاصبغ بن نباتة. و رواه فی الهدایة الکبری: ۴۲ باسناده عن أبی حمزة الثمالی، عنه مدینة المعاجز: ۱۹۳ ح ۵۳۳. و أورده فی إرشاد القلوب: ۲۷۵ عن أبی حمزة الثمالی عن أبی جعفر علیه السلام. و فی المحتضر: ۱۱۹ مرسلا (قطعة). و أخرجه فی البحار: ۸: ۶۱۵ (الطبعة الحجریة) عن الاختصاص و المهذب و غیره. و فی البحار: ۴۰: ۱۲۷ ح ۱ عن الخصال. و فی إثبات الهداة: ۴: ۴۸۲ ح ۷۸ عن الخصال و البصائر.

[۲۹۰] سوء ه.

[۲۹۱] سورة الحجر: ۷۵.

[۲۹۲] للمتوسمین ه.

[۲۹۳] رواه فی بصائر الدرجات: ۳۵۴ ب ۱۷ ح ۲ باسناده عن جابر وص ۳۵۶ ح ۷ باسناده عن محمد بن مسلم، عنه إثبات الهداة: ۴: ۵۱۰ ح ۱۲۰ قطعة. و فی تفسیر فرات بن إبراهیم: ۸۱ و ۹۸ من طریقین بالاسناد عن أبی جعفر علیه السلام، عنه البحار: ۶۱: ۱۳۲ ضمن ح ۵ و عن البصائر. و فی تفسیر العیاشی: ۲: ۲۴۸ ح ۳۲ باسناده عن جابر بن یزید الجعفی، عنه البحار: ۲۴: ۱۲۹ و ۱۳۰ ح ۱۴ و ۱۵ و عن البصائر، و إثبات الهداة: ۳: ۵۱ ضمن ح ۷۱۴ قطعة. و فی الکافی: ۱: ۲۱۸ ضمن ح ۵ باسناده عن جابر، و فی نسخة اخری عن

إبراهيم بن أيوب، عنه تأويل الايات: ۱: ۲۵۱ ح ۹، و البحار: ۱۷: ۱۳۰ ضمن ح ۲. و في الاختصاص: ۲۹۵ باسناده عن جابر بن يزيد، عنه البحار: ۲۴: ۱۲۶ ح ۶، و عنه البحار: ۴۱: ۲۹۰ ح ۱۴ وج ۶۱: ۱۳۶ ح ۱۳ و عن البصائر. و أخرجه في إثبات الهداة: ۲: ۴۹۸ ح ۴۴۵ و ۴۴۶ عن البصائر، و عن بعض أصحابنا.

[۲۹۴] النقاب: القناع على أول الانف.

[۲۹۵] عثمانيا البصائر و الاختصاص و البحار.

[۲۹۶] على شيء لم يطلع عليه ه.

[۲۹۷] الركب – بالتحريك –: ما انحدر عن البطن. قيل: ظاهر الفرج. و قيل: هو الفرج نفسه. راجع لسان العرب: ۱: ۴۳۴ (ركب).

[۲۹۸] سلقلقة ه قوذع ه، و كذا في الموضع التالي.

[۲۹۹] سلقلقة ه قوذع ه، و كذا في الموضع التالي.

[۳۰۰] عنه البحار: ۴۱: ۲۹۳ ح ۱۶، و عن الاختصاص: ۲۹۷، و البصائر: ۳۵۸ ح ۱۶ باسنادهما إلى بكار بن كردم و عيسى بن سليمان، و شرح نهج البلاغة: ۲: ۲۸۸ نقلا عن كتاب الغارات. و روى ذيله في بصائر الدرجات: ۳۵۷ ح ۱۴، و الاختصاص: ۲۹۸ باسنادهما إلى الاصبغ بن نباتة، عنهما مدينة المعاجز: ۱۲۶ ح ۳۵۴، و مستدرك الوسائل: ۲: ۴۰ ح ۱۲. و أخرجه في البحار: ۸: ۷۲۲ (الطبعة الحجرية)، و مدينة المعاجز: ۱۲۷ ح ۳۵۶، و غاية المرام: ۵۲۰ ح ۲۸ عن الاختصاص. و في البحار: ۴۰: ۱۴۱ ح ۴۲، و إثبات الهداة: ۴: ۵۰۱ ح ۱۰۴ وص ۵۱۱ ح ۱۲۰ وص ۵۱۲ ح ۱۲۱ عن البصائر. و رواه ابن حسنويه في در بحر المناقب: ۱۱۳ (مخطوط) باسناده إلى زيد بن علي، عنه الاربعين للحافظ محمد بن أبي الفوارس،: ۲۱ ح ۱۵ (مخطوط)، عنهما إحقاق الحق: ۸: ۹۷ و ۹۸ و عن شرح النهج.

[۳۰۱] و جاؤوا بهم خ ل.

[۳۰۲] امر وزان العوالم آبيروزبادهرمز البحار. و لم تحفظ لنا النسخ ضبطها، و لا ترجمتها. و على كل يظهر أن رؤيتها إياه أزعجتها حتى قالت مقوليها تلك تأسفا على حالها، أو تعجبا من سيرته.

[۳۰۳] العلج: الرجل من كفار العجم، و الانثى: علجة. لسان العرب: ۲: ۳۲۶ (علج).

[۳۰۴] الاسلام ه.

[۳۰۵] أني خرجت إلى المدينة ما مسى يدى إنسان البحار.

[۳۰۶] عنه البحار: ۴۶: ۱۰ ح ۲۱، و عوالم العلوم: ۱۸: ۷ ح ۲، و مستدرك الوسائل: ۱۳: ۳۷۷ ب ۱۶ ح ۱ (قطعة). و رواه في بصائر الدرجات: ۳۳۵ ح ۸ باسناده إلى جابر، عنه البحار: ۴۶: ۹ ح ۲۰ و عوالم العلوم: ۱۸: ۶ ح ۱. و في الكافي: ۱: ۴۶۶ ح ۱ باسناده إلى جابر، عنه إثبات الهداة: ۴: ۴۴۱ ح ۱۴ وج ۵: ۲۱۴ ضمن ح ۳ (قطعة)، و مدينة المعاجز: ۱۲۹ ح ۳۶۲، و حلية الابرار: ۲: ۷ و أورده في إثبات الوصية: ۱۶۷، و مقصد الراغب: ۱۴۸ (مخطوط)، و محاضرت الادباء للراغب الاصبهاني: ۱: ۳۴۷ مرسلا نحوه. و أخرجه في إحقاق الحق: ۱۲: ۶ عن محاضرات الادباء.

[۳۰۷] سؤال: الاصح أن لا تأكل بيض طير الماء البحار.

[۳۰۸] عنه البحار: ۴۷: ۱۱۹ ح ۱۶۱ وج ۶۶: ۴۷ ح ۱۹، مستدرك الوسائل: ۱۶: ۱۸۵ ب ۷ ب ۱۶ ح ۷ و رواه في بصائر الدرجات: ۳۳۴ ح ۶ باسناده إلى اسماعيل بن مهران، عنه الوسائل: ۱۶: ۳۵۰ ح ۹، و البحار: ۴۷: ۸۱ ح ۶۹، و مدينة المعاجز: ۳۸۹ ح ۱۰۰. و في دلائل الامامة: ۱۳۷ باسناده إلى اسماعيل بن مهران، عنه المستدرك: ۱۶: ۱۸۴ ب ۱۶ ح ۵. و أورده في مناقب آل أبي طالب: ۳: ۳۴۷ عن رجل من أهل دوين. و أخرجه في البحار: ۶۶: ۴۵ ح ۷ عن البصائر و الدلائل.

[۳۰۹] الجزار و الجزير: الذي يجزور الجزور، و حرفته الجزارة.

[۳۱۰] قرد القرية مات ه، قوفة ما نامت البحار، و كذا في الموضع التالي.

[۳۱۱] عنه إثبات الهداة: ۵: ۴۱۸ ح ۱۵۷. و رواه فی بصائر الدرجات: ۳۳۴ ح ۷ باسناده إلی أحمد بن محمد بن أبی نصر، عنه البحار: ۴۷: ۸۱ ح ۷۱. و فی دلائل الامامهٔ: ۱۳۷ باسناده إلی أحمد بن محمد بن أبی نصر، عنه مدینهٔ المعاجز: ۳۸۹ ح ۱۰۱ و عن البصائر و ثاقب المناقب: ۳۵۵.

[۳۱۲] فارس. ط، البحار، و مدینهٔ المعاجز.

[۳۱۳] خدای تعالی أو را بأندازه آن عذاب کند خ ل.

[۳۱۴] من البحار.

[۳۱۵] و بینهما و کذلک کان آبائی و کذلک یکون أبنائی ط، ه، و مدینهٔ المعاجز.

[۳۱۶] عنه البحار: ۴۷: ۱۱۹ ح ۱۶۲، و مدینهٔ المعاجز: ۴۰۹ ح ۲۰۱.

[۳۱۷] و هی الحائط وهیا: ضعف و استرخی. کاد یسقط.

[۳۱۸] بالنبطیهٔ خ ل. و کذا ما یأتی.

[۳۱۹] کف لک م.

[۳۲۰] رواه الصفار فی بصائر الدرجات: ۳۳۷ ح ۱ باسناده عن أحمد بن محمد عن الحسین ابن سعید و البرقی، عن النضر بن سوید، عن یحیی الحلبی، عن عمران بن علی، عن محمد بن علی الحلبی مثله، عنه البحار: ۴۶: ۷۰ ح ۴۷ وج ۴۵: ۱۷۷ ح ۲۵ و عوالم العلوم: ۱۷: ۴۱۳ ح ۱۲.

[۳۲۱] و أمر أن یحمل ابنه ه.

[۳۲۲] تراطن القوم و تراطنوا فیما بینهم: تکلموا بالاعجمیهٔ.

[۳۲۳] أین م.

[۳۲۴] عنه البحار: ۴۶: ۷۲ ح ۵۷، و عوالم العلوم: ۱۸: ۹۶ ح ۲.

[۳۲۵] عنه إثبات الهداة: ۴: ۵۵۴ ح ۲۰۷، و البحار: ۴۱: ۲۸۳ ح ۱، و مدینهٔ المعاجز: ۱۹۰ ح ۵۲۴.

[۳۲۶] فانتهینا إلی عندهم ه.

[۳۲۷] شحطا م.

[۳۲۸] إلی القوم ه.

[۳۲۹] و یمضی ه.

[۳۳۰] موضعک ه.

[۳۳۱] فمضی ه.

[۳۳۲] و وقع مقتولاً فقال للامام: ألان حل لنا قتالهم. ثم قال: احملوا علیهم. فحمل القوم و علی علیه السلام فی أوائلهم، فما کان الا ساعهٔ، الا و هم صرعی إلی النهر و لم یسلم منهم سوی نفر تحتهم خیولهم ط. و الحروریهٔ: جماعهٔ من الخوارج النواصب، و النسبهٔ لبلد قرب الکوفهٔ - علی میلین منها - تسمی حروراء، نزل بها هؤلاء بعد خروجهم علی أمیر المؤمنین علی علیه السلام. (معجم الفرق الاسلامیهٔ: ۹۴).

[۳۳۳] قاله الطریحی فی مجمع البحرین: ۲: ۲۹۱: و فی حدیث علی علیه السلام فی ذی الثدیهٔ مخدج الید أی ناقص الید - بضم المیم و فتح الدال - راجع ص ۲۲۷ هامش ۲.

[۳۳۴] ثدییه ه.

[۳۳۵] سبلهٔ الرجل: الدائرهٔ التی فی وسط الشفهٔ العلیا، و قیل: ما علی الشارب من الشعر، و قیل: مقدم اللحیهٔ، و قیل ذلک. و حکی

اللحیانی: انه لذو سبلات. و هو من الواحد الذی فرق فجعل کل جزء منه سبلة ثم جمع علی هذا.. و قال ابن الاثیر فی النهایة: ۲: ۳۳۹، و ابن منظور فی لسان العرب: ۱۱: ۳۲۲: و فی حدیث ذی الثدیة: علیه شعرات مثل سبالة السنور.

[۳۳۶] ذکر فی هامش م بخط آخر: یعنی ذا الثدیة.

[۳۳۷] نبیه لمن قاتل ه، مدینة المعاجز.

[۳۳۸] عنه إثبات الهداة: ۴: ۵۵۴ ح ۲۰۸ باختصار، و البحار: ۸: ۶۱۰ ط. حجر، و مدینة المعاجز: ۱۹۱ ح ۵۲۷ و تقدم مثله ص ۲۲۶ ح ۷۱ فراجع.

[۳۳۹] جری بینه و بین أبی بکر کلام قد تقدم ذکره فی حدیث فدک و باب فاطمة علیها السلام و ذلک أن ه.

[۳۴۰] الجماعة م.

[۳۴۱] کذا فی النسخ، و فی البحار و المدینة: فتفکر أبو بکر.

[۳۴۲] أضاف فی ه، ط ان قتل علی.

[۳۴۳] ثم کان خالد بعد ذلک ه.

[۳۴۴] غرة: غفلة.

[۳۴۵] و کان (خالد) مدججا ه، البحار، و المدینة.

[۳۴۶] الا بعد جعله (حله) بالنار ه، ط، البحار، و المدینة.

[۳۴۷] جیده ه.

[۳۴۸] القلادة ه.

[۳۴۹] باصبعیه فبهتوا ه.

[۳۵۰] عنه إثبات الهداة: ۴: ۵۵۴ ح ۲۰۹، و البحار: ۸: ۹۹ ط. حجر، و مدینة المعاجز: ۱۹۰ ح ۵۲۵.

[۳۵۱] فی ه، إثبات الهداة، البحار، و المدینة بلفظ: ان قصابا کان یبیع.. و کان یحیف. حاف علیها: جار علیها و ظلمها.

[۳۵۲] فمضی معها نحوه ه، و الاثبات.

[۳۵۳] الناس ه.

[۳۵۴] فانصرف ه. إثبات الهداة، و البحار.

[۳۵۵] للقصاب ه، إثبات الهداة، و البحار.

[۳۵۶] ید نفسه م.

[۳۵۷] عنه إثبات الهداة: ۴: ۵۵۵ ح ۲۱۰، و البحار: ۴۱: ۲۰۳ ح ۱۸، و مدینة المعاجز: ۱۹۱ ح ۵۲۶.

[۳۵۸] هذی یهذی هذیا: تکلم بغیر معقول لمرض أو لغیره.

[۳۵۹] یفتر م. یعبره البحار.

[۳۶۰] عنه البحار: ۴۷: ۱۱۹ ح ۱۶۳.

[۳۶۱] تقدم بیانها ص ۳۶۵ هامش ۵. و فی ه تقدیم و تأخیر فی العبارة، و فیها بقریة بدل ب صریا.

[۳۶۲] نبئ م.

[۳۶۳] الدحو: البسط. و المدحوات: الارضون.

[۳۶۴] عنه الوسائل: ۷: ۳۳۵ ح ۳، و عن مصباح المتهجد: ۵۷۱ عن إسحاق مرسلا مثله. و عنه إثبات الهداة: ۶: ۲۱۹ ح ۱۵، و عن التهذیب، ۴: ۳۰۵ ح ۴ باسناده عن ابن عیاش، عن أحمد بن زیاد و علی بن محمد، عن محمد بن اللیث المکی، عن إسحاق مثله، و

عن مصباح المتهجد. و عنه البحار: ۵۰: ۱۵۷ ح ۴۷، و عن مصباح المتهجد، و مناقب آل أبی طالب: ۳: ۵۱۹ نقلا ـ عن أبی جعفر الطوسی فی المصباح و الامالی (التهذیب ظ). و عنه البحار: ۹۶: ۲۶۶ ح ۱۳. و أخرجه فی الوسائل المذکور ص ۳۲۴ ح ۳، و إثبات الهداة: ۳: ۳۳۱ ح ۱۰۱ عن التهذیب و فی مدینة المعاجز: ۵۵۴ ح ۷۷ عن التهذیب و المناقب.

[۳۶۵] أبی القاسم ه، و البحار. و هو تصحیف، تقدمت ترجمته ص ۴۰۴ هامش ۱.

[۳۶۶] فلم یجب ه، البحار.

[۳۶۷] عنه البحار: ۵۰: ۱۵۷ ح ۴۶. و راه الصفار فی بصائر الدرجات: ۳۳۸ ح ۲ باسناده عن عبد الله بن جعفر، عن أبی الهاشم الجعفری مثله، عنه البحار: ۴۹: ۸۸ ح ۷.

[۳۶۸] اقتباس من قوله تعالی فی سورة المدثر: ۵۲.

[۳۶۹] عنی خ ل.

[۳۷۰] مقالات ه. و القبالة: اسم لما یلتزمه الانسان من عمل و دین و غیر ذلک. الکفالة.

[۳۷۱] هکذا فی البصائر، و فی الاصل یقال له: زرفة و فی الاختصاص درقة بدل درفة و کذا ما بعدها.

[۳۷۲] هکذا فی البصائر و الاختصاص، و فی الاصل أجل، قال: و خرجنا.

[۳۷۳] عنه مدینة المعاجز: ۴۱۰ ح ۲۰۲. و رواه فی بصائر الدرجات: ۳۳۹ ح ۷ باسناده عن محمد بن عبد الجبار، عن البرقی، عن فضالة، عن مسمع کردین مثله، عنه إثبات الهداة: ۵: ۴۸۴ ح ۴۰، و البحار: ۴۸: ۲۴ ح ۴۱. و فی الاختصاص: ۲۸۴ بالاسناد عن أحمد بن محمد بن عیسی، عن محمد بن عبد الجبار.. مثله، عنه البحار: ۴۷: ۸۲ ح ۷۲، و عن البصائر. و أخرجه فی مدینة المعاجز: ۴۰۱ ح ۱۶۱ عن الاختصاص.

[۳۷۴] حدیثکم ه.

[۳۷۵] عنه البحار: ۴۷: ۱۱۹ ح ۱۶۴.

[۳۷۶] هو أبو أراکة البجلی، کوفی من أصحاب أمیر المؤمنین علیه السلام. کذا عده الشیخ فی رجاله: ۱۰. أنظر معجم رجال الحدیث: ۲۱: ۱۱ رقم ۱۳۸۷۹.

[۳۷۷] أیمن الله: اسم وضع للقسم، و التقدیر: أیمن الله قسمی. و فیه لغات، و أیضا بمعناها: أیم الله، وأم الله – بتثلیث المیم –...

[۳۷۸] نشط: طابت نفسه للعمل و غیره.

[۳۷۹] القسط ه. العبیط البحار.

[۳۸۰] لتمییز م. لتلین ه. و فی البحار هنا بدل فیها.

[۳۸۱] عنه إثبات الهداة: ۴: ۵۵۵ ح ۲۱۱، و البحار: ۴۰: ۱۴۵ ح ۵۲.

[۳۸۲] قدامه البحار.

[۳۸۳] صادفه: قابله علی قصد أو بدونه.

[۳۸۴] عنه البحار: ۴۷: ۱۲۰ ح ۱۶۵ وج ۸۵: ۱۶۵ ح ۱۵، و مستدرک الوسائل: ۴: ۴۷۳ ب ۱۸ ح ۹.

[۳۸۵] وشی به إلی الملک نم علیه وسعی به.

[۳۸۶] و سمع ه.

[۳۸۷] یثبتها خ ط.

[۳۸۸] یأتینی البحار.

[۳۸۹] منازل المنصور خ ط.

[۳۹۰] معزل ه، البحار. يقال: ما له معدل أو معدول عن كذا أى مصرف.

[۳۹۱] فجاءوا و قالوا البحار.

[۳۹۲] ذلک م.

[۳۹۳] ذلک خ ل.

[۳۹۴] و لکنى البحار.

[۳۹۵] فحلفه أنت، بما قلت ط.

[۳۹۶] زال عنه ما كان يجد من الغضب أو الهم.

[۳۹۷] و مضى و أقبل المنصور على الصادق عليه السلام فسأله ط، ه، و البحار.

[۳۹۸] مالى ط، ه، و البحار.

[۳۹۹] يخوضون فى أمر البحار.

[۴۰۰] فى أمر ذلک الميت ه.

[۴۰۱] و حاسد خ ل.

[۴۰۲] على الذى ه، البحار.

[۴۰۳] فيه البحار.

[۴۰۴] عنه الوسائل: ۶: ۱۶۷ ح ۳، و البحار: ۴۷: ۱۷۲ ح ۱۹. و أورده المفيد فى الارشاد: ۳۰۵ مرسلا نحوه.

[۴۰۵] الابواء - بالفتح، ثم السكون، و فتح الواو و ألف ممدودة -: قرية من أعمال الفرع من المدينة، بينها و بين الجحفة مما يلى المدينة ثلاثة و عشرون ميلا. و قيل: جبل عن يمين آخره و يمين المصعد إلى مكة من المدينة. و الابواء قبر آمنة ام النبى صلى الله عليه و آله. (مراصد الاطلاع: ۱: ۱۹).

[۴۰۶] قتلهما. م. و المراد به محمد ذو النفس الزكية. ففى رواية عبد الله بن جعفر ابن المسور بلفظ: فانا و الله نجده يقتل محمدا..، ثم ما خرجت - و الله - من الدنيا حتى رأيته قتله. راجع تفصيل ذلک فى مقاتل الطالبيين: ۲: ۱۶۰ - ۱۹۲، و عمدة الطالب: ۱۰۳ - ۱۰۵.

[۴۰۷] و نهض م.

[۴۰۸] أ تقول أن ط.

[۴۰۹] عنه البحار: ۴۷: ۱۲۰ ح ۱۶۶. و أخرجه فى إثبات الهداة: ۵: ۳۹۶ ح ۱۱۹ عن مجمع البيان مختصرا.

[۴۱۰] يزيد م. و فى البحار الرازى بدل الرزامى. و كلاهما تصحيف ذكره النجاشى فى رجاله: ۳۶۸ رقم ۱۰۰۰، و قال: خادم الرضا عليه السلام. و راجع معجم رجال الحديث: ۱۶: ۹۷ رقم ۱۰۷۸۸.

[۴۱۱] أى الشفرة الكبيرة.

[۴۱۲] لابين م.

[۴۱۳] فى م.

[۴۱۴] يلزمک ه. و زاد فى م كلمة واضحة، و الظاهر أنها يوقفک.

[۴۱۵] يوحدون الله ط.

[۴۱۶] قال لعزيز مصر ه.

[۴۱۷] سورة يوسف: ۵۵.

[۴۱۸] بدل يجلس مجالس.

[۴۱۹] عنه البحار: ۴۹: ۵۵ ح ۶۷. و أورده فی الصراط المستقیم: ۲: ۱۹۸ ح ۲۰ مختصرا.

[۴۲۰] أی قبل أن أقول بإمامته علیه السلام. و فی ه، ط: أرید أن أدخل.

[۴۲۱] الدهلیز ه، ط.

[۴۲۲] روی مثله الصدوق فی عیون أخبار الرضا: ۲: ۱۳۱ ح ۱ باسناده عن أبیه، عن سعد بن عبد الله، عن صالح بن أبی حماد، عن الوشاء مفصلا، عنه إثبات الهداة: ۶: ۹۰ ح ۹۲، و البحار: ۴۹: ۴۴ ح ۳۷. و الطبرسی فی إعلام الوری: ۳۲ باسناده عن الحاکم الموفق النوقانی، عن الحسن ابن أحمد السمرقندی، عن محمد بن علی الصفار، عن أبی سعید الزاهد، عن عبد العزیز ابن عبد ربه الشیرازی، عن عمر بن محمد بن عراک، عن علی بن محمد الشیروانی، عن الوشاء نحوه. و أورد مثله فی دلائل الامامة: ۱۹۴ عن الوشاء مرسلا، و فی مناقب آل أبی طالب: ۳: ۴۵۳ عن الحسن بن محمد السمرقندی بالاسناد عن الحسن بن علی الوشاء الکوفی و فی ثاقب المناقب: ۴۲۰ (مخطوط)، و عیون المعجزات: ۱۰۸ مرسلا عن الوشاء. و أخرجه فی مدینة المعاجز: ۴۹۰ ح ۹۲ عن دلائل الامامة، إعلام الوری، المناقب، عیون المعجزات، و ثاقب المناقب بألفاظه المختلفة.

[۴۲۳] زیاد بن الصامت ه، ط، و إثبات الهداة.

[۴۲۴] و أردت ما قلت م، ط.

[۴۲۵] الدنانیر ه، ط، إثبات، و البحار.

[۴۲۶] و تأتون.. فأتوا البحار.

[۴۲۷] سراویل م.

[۴۲۸] عنه إثبات الهداة: ۶: ۱۳۷ ح ۱۵۰، و البحار: ۴۹: ۵۶ ح ۶۸. و رواه فی قرب الاسناد: ۱۴۸ باسناده عن الریان بن الصلت مثله، و فی عیون أخبار الرضا: ۲: ۲۰۸ ح ۱۰ باسناده عن محمد بن أحمد، عن أبیه، عن محمد بن الحسین عن معمر بن خلاد، عن الریان مثله. و فی رجال الکشی: ۵۴۶ ح ۱۰۳۵ وص ۵۴۷ ح ۱۰۳۶ من طریقین عن الریان مثله. و فی دلائل الامامة: ۱۹۱ باسناده عن أبی الحسن محمد بن هارون، عن أبیه، عن محمد بن الحسن، عن معمر بن خلاد، عن الریان، مفصلا مثله. و أورده فی مناقب آل أبی طالب: ۳: ۴۵۱ و ثاقب المناقب: ۴۱۶ (مخطوط) عن معمر بن خلاد، عن الریان مثله. و فی إعلام الوری: ۳۲۲ عن ابن بابویه. و أخرجه فی کشف الغمة: ۲: ۲۹۹ نقلا من کتاب الدلائل. و فی إثبات الهداة: ۶: ۶۴ ح ۴۸ عن العیون وص ۱۴۵ ح ۱۶۹ عن الکشی. و فی البحار المتقدم ص ۲۹ ح ۱ عن قرب الاسناد و الکشی و کشف الغمة، وص ۳۳ ح ۹ عن العیون و المناقب، وح ۱۰ عن الکشی. و فی مدینة المعاجز: ۴۸۰ ح ۴۵ عن بعض المصادر المتقدمة.

[۴۲۹] علی م.

[۴۳۰] فانصرفت إلی البیت و قد سرق جمیع مالی ه، ط، و البحار.

[۴۳۱] کذا استظهرناها، و فی م، ه و أعطونی. و فی ط، و البحار بلفظ یأخذون منی درهما و یأتوننی و یعطونی.

[۴۳۲] عنه البحار: ۴۹: ۵۶ ح ۶۹.

[۴۳۳] المتقدم ذکره فی الحدیث ۸۵.

[۴۳۴] فی روایة البصائر: عن ثمن عمودان أعدت لهذا.

[۴۳۵] یحدث البحار.

[۴۳۶] طیبة: اسم ضیعة کانت للامام الصادق علیه السلام. ذکرها معتب مولاه فی حدیث له مذکور فی بصائر الدرجات: ۲۳۴ ح ۳.

[۴۳۷] عنه البحار: ۴۶: ۳۳ ح ۲۷. و روی الصفار مثله فی بصائر الدرجات: ۱۷۵ ح ۳، عنه البحار: ۲۶: ۲۰۴ ح ۵.

[۴۳۸] أی قلیلا من الزمان. ساعة یسیرة.

[۴۳۹] اضفناناها للزومها، و بقرينة ما سيأتى من قوله عليه السلام فتى من ولد الحسين.

[۴۴۰] أى: يا هذا. حذف حرف النداء، كما أجازه بعض النحويين، مع اسم الاشارة. أنظر شرح ابن عقيل: ۲: ۲۵۷.

[۴۴۱] عنه البحار: ۴۷: ۱۲۰ ح ۱۶۷.

[۴۴۲] عنه البحار: ۴۶: ۲۵۶ ح ۵۶.

[۴۴۳] غاله يغوله و اغتاله: أهلكه و أخذه من حيث لا يدرى.

[۴۴۴] قال المجلسى ره: قوله عليه السلام لم يبلغ الفتح أى لم يبلغ ما يتمناه من فتوح الدنيا و التمتع بها، و ظاهر هذا الجواب ذمه، و يحتمل أن يكون المعنى أنه عليه السلام خيرهم فى ذلك، فلا اثم على من تخلف، انتهى. و فى بعض المصادر لم يدرك الفتح.

[۴۴۵] عنه البحار: ۴۲: ۲۳۴ ح ۴۳ صدره. و روى صدره فى نوادر على بن أسباط: ۱۲۴ عن بعض أصحابه مثله، و فى بصائر الدرجات: ۴۸۰ ح ۱ باسناده عن أحمد بن فضال، عن على بن أسباط يرفعه إلى أمير المؤمنين عليه السلام مثله، عنه البحار المذكور ص ۱۹۷ ح ۱۵. و فى مختصر بصائر الدرجات: ۶ بالاسناد عن ابن فضال و محمد بن الحسين، عن على ابن أسباط، عن بعض رجاله رفعه إلى أمير المؤمنين عليه السلام مثله. و روى ذيله فى بصائر الدرجات: ۴۸۱ ح ۵ باسناده عن أيوب بن نوح، عن صفوان ابن يحيى، عن مروان بن اسماعيل، عن حمزة بن حمران، عن أبى عبد الله عليه السلام مثله. و فى كامل الزيارات: ۷۵ ح ۱۵ باسناده عن أبيه و جماعة مشائخه، عن سعد بن عبد الله عن على بن اسماعيل بن عيسى و محمد بن الحسين، عن محمد بن عمرو بن سعيد الزيات، عن عبد الله بن بكير، عن زرارة عن أبى جعفر عليه السلام مثله. و أورده فى مختصر بصائر الدرجات: ۶ بالاسناد عن أيوب بن نوح، عن محمد بن اسماعيل عن حمزة بن حمران، عن أبى عبد الله عليه السلام مثله. و فى دلائل الامامة: ۷۷ بالاسناد إلى أبى جعفر عليه السلام. و فى مناقب آل أبى طالب: ۲۳۰ مرسلا عن أبى حمزة بن عمران، و فى كتاب الملهوف على قتلى الطفوف: ۲۷. و أخرجه فى إثبات الهداة: ۵: ۱۸۶ ح ۱۸ عن البصائر و كامل الزيارات و الملهوف و كتاب الرسائل الكلينى، و سعد بن عبد الله فى بصائر الدرجات، و فى البحار: ۴۲: ۸۱ ح ۱۲ عن البصائر و المناقب، وج ۴۵: ۸۴ ح ۱۳ عن البصائر. و فى مدينة المعاجز: ۲۳۹ ح ۲۳ عن دلائل الامامة.

[۴۴۶] أبى البحار. و الموجود فى كتب الرجال مسافر من أصحاب الرضا عليه السلام، أنظر رجال الشيخ ۶۲، و معجم رجال الحديث: ۱۸: ۱۳۰ رقم ۱۲۲۵۲.

[۴۴۷] عنه البحار: ۵۰: ۲ ح ۴.

[۴۴۸] عنه البحار: ۴۶: ۴۹ ح ۷. و رواه فى بصائر الدرجات: ۴۸۲ ضمن ح ۷ باسناده عن إبراهيم بن هاشم، عن ابن فضال، عن على بن عقبة، عن جده، عن أبى عبد الله عليه السلام مثله، عنه البحار المذكور ص ۲۱۳ ضمن ح ۶. و فى الكافى: ۱: ۲۵۹ ح ۳ باسناده عن محمد بن يحيى، عن أحمد بن محمد، عن ابن فضال، عن أبى جميلة، عن عبد الله بن أبى جعفر، عن أخيه، عن جعفر، عن أبيه عليهما السلام مثله، عنه إثبات الهداة: ۵: ۲۱۷ ح ۲، و مدينة المعاجز: ۲۹۸ ح ۲۲.

[۴۴۹] أتيت ه.

[۴۵۰] قال ط.

[۴۵۱] زاد فى ط كلاما.

[۴۵۲] فهمنا منه يقول ه، ط.

[۴۵۳] أى أتعبتك.

[۴۵۴] الامر ه.

[۴۵۵] دهمه الامر: غشيه. و فى م همنى.

[۴۵۶] عنه البحار: ۴۷: ۱۷۰ ح ۱۲. و رواه فى بصائر الدرجات: ۴۹۴ ح ۱ باسناده عن أحمد بن محمد، عن الحسين بن على، عن على

بن میسرة مثله، عنه إثبات الهداة: ۵: ۳۴۴ ح ۲۰، و عن الکافی: ۲: ۵۵۹ ح ۱۲ باسناده عن محمد بن یحیی، عن أحمد بن محمد.،. و عن سعد، بن عبد الله فی بصائر الدرجات مثله. و أورده فی دلائل الامامة: ۱۱۹ بالاسناد إلی محمد بن سنان، عن بعض أصحابه نحوه. و فی مختصر بصائر الدرجات: ۸ بالاسناد إلی میسرة، عنه البحار المذکور ص ۱۶۹ ح ۱۱ و عن البصائر. و فی ثاقب المناقب: ۳۶۵ (مخطوط) مثله مرسلا. و أخرجه فی مدینة المعاجز: ۳۶۰ ح ۱۸ عن الکافی و المختصر و ثاقب المناقب و الدلائل.

[۴۵۷] وهیب م، ه. تصحیف. قال عنه النجاشی فی رجاله: ۴۱۲ رقم ۱۰۹۷: ثقة، حسن الطریقة.

[۴۵۸] و نحن بالسوق ه، ط.

[۴۵۹] أنظر الیه ط، و البحار.

[۴۶۰] أقول: واضح أن أهل السوق لو رأوه ساجدا لاجتمعوا الیه، و أنکروا علیه، و تعجبوا من ذلک.

[۴۶۱] عنه البحار: ۴۷: ۱۲۱ ح ۱۶۸. و عنه الوسائل: ۴: ۱۰۸۳ ح ۹، و البحار: ۸۶: ۲۰۱ ح ۱۳، و عن بصائر الدرجات: ۴۹۵ ح ۲ باسناده عن أحمد بن محمد، عن الهیثم النهدی، عن الحسن بن محبوب، عن معاویة بن وهب مثله. و أورده فی مختصر بصائر الدرجات: ۹ بالاسناد إلی معاویة بن وهب مثله. و أخرجه فی إثبات الهداة: ۵: ۳۹۳ ح ۱۱۱ عن البصائر للصفار، و بصائر سعد بن عبد الله عن محمد بن الحسین عن الهیثم.

[۴۶۲] أی لا شتمه. و فی البحار لاسمعته.

[۴۶۳] نشد الضالة: نادی و سأل عنها و طلبها.

[۴۶۴] من أخبرنی ه، ط.

[۴۶۵] شیئا ه، ط، و البحار.

[۴۶۶] یسمونی ط. و فی البحار بلفظ و هم یعملون، یسمون. قال ابن إسحاق: و کانت قریش انما تسمی رسول الله صلی الله علیه و آله مذمما، ثم یسبونه، فکان رسول الله صلی الله علیه و آله یقول: ألا- تعجبون لما یصرف الله عنی من أذی قریش، یسبون و یهجون مذمما، و أنا محمد. (السیرة النبویة لا بن هشام: ۱: ۳۸۲).

[۴۶۷] عنه البحار: ۱۸: ۵۹ ح ۱۸. و أورده فی مختصر بصائر الدرجات: ۹ بالاسناد إلی علی بن اسماعیل بن عیسی و محمد بن الحسین بن أبی الخطاب، عن أحمد بن أبی نصر الخزاز، عن عمرو بن شمر، عن جابر، عن أبی جعفر مثله. و أخرجه فی إثبات الهداة: ۱: ۶۰۵ ح ۲۸۰ عن سعد بن عبد الله فی بصائر الدرجات و بالسند المتقدم فی المختصر. و أورد نحوه ابن هشام فی السیرة النبویة: ۱: ۳۸۱.

[۴۶۸] کان قتل ط.

[۴۶۹] زاد فی ط فقتل ربع الناس لا نصف الناس.

[۴۷۰] المسح: الکساء من شعر. ما یلبس من نسیج الشعر علی البدن تقشفا و قهرا للجسد. جمعها: أمساح و مسوح.

[۴۷۱] الرهط: عدد یجمع من الثلاثة إلی العشرة، و لیس فیهم إمرأة. و لا واحد له من لفظه.

[۴۷۲] عنه البحار: ۴۶: ۲۵۶ ح ۵۷.

[۴۷۳] مسلم خ ل. قال النجاشی: ۱۸۳ رقم ۴۸۴: سلیمان بن خالد بن دهقان بن نافلة مولی عفیف بن معدی کرب.. کان قارئا فقیها وجها، روی عن أبی عبد الله و أبی جعفر (ع) وعده الشیخ فی رجاله: ۷۶ من أصحاب الصادق علیه السلام. أنظر معجم رجال الحدیث: ۸: ۲۴۵ رقم ۵۴۳۰.

[۴۷۴] الجب: البئر العمیقة، الحفرة.

[۴۷۵] الشفیر: ناحیة کل شیء.

[۴۷۶] عنه إثبات الهداة: ۵: ۳۹۳ ح ۱۳، و عن بصائر الدرجات: ۵۱۲ ح ۲۸ باسناده عن موسی بن الحسن، عن أحمد بن الحسن، عن

أحمد بن إبراهيم، عن عبد الله بن بكير، عن عمر بن توبة، عن سليمان بن خالد مثله. و أخرجه فى البحار: ۴۷: ۹۲ ح ۱۰۳ عن البصائر. و تقدم مثله ص ۲۹۸ ضمن ح ۵.

[۴۷۷] نسبة إلى الرى، و هى مدينة جنوب طهران عاصمة ايران.

[۴۷۸] وجم: عبس وجهه، و أطرق لشدة الحزن.

[۴۷۹] عنه البحار: ۴۷: ۶۵ ح ۶. و رواه فى بصائر الدرجات: ۹۹ ح ۹ باسناده عن عبد الله بن محمد، عن محمد بن إبراهيم عن بشر، عن فضالة، عن محمد بن مسلم، عن المفضل بن عمر مثله، عنه عيون المعجزات: ۸۷، و إثبات الهداة: ۵: ۳۷۴ ح ۷۰، و البحار: ۲۷: ۲۰ ح ۱۰ وج ۴۷: ۶۵ ح ۵ وج ۶۳: ۱۰۱ ح ۶۳. و أخرجه فى مدينة المعاجز: ۳۷۶ ح ۵۲ عن البصائر و عيون المعجزات.

[۴۸۰] توفى ه، ط.

[۴۸۱] مع ه.

[۴۸۲] ينالونه الاصل. و ما فى المتن كما فى رواية البصائر. ألا ألوا وألى تألية و ائتلى ائتلاءا فى الامر: قصر و أبطأ. و منها يقال: لم يأل جهدا أى لم يقصر.

[۴۸۳] توفى ه.

[۴۸۴] أتى ه. و كذا بعدها.

[۴۸۵] مثل ذلك من الملائكة كما ه، ط.

[۴۸۶] زاد فى ط من الملائكة.

[۴۸۷] توفى ه، و كذا بعدها.

[۴۸۸] زاد فى ه من الملائكة.

[۴۸۹] زاد فى ط من الملائكة.

[۴۹۰] فى بصائر الدرجات بلفظ: حتى إذا مات جعفر رأى موسى منه مثل ذلك، هكذا يجرى.

[۴۹۱] رواه فى بصائر الدرجات: ۲۲۵ باسناده عن أحمد بن محمد، عن الحسن بن العباس بن الحريش عن أبى جعفر الثانى عليه السلام، مثله عنه البحار: ۲۲: ۵۱۳ ح ۱۳، وج ۲۷: ۲۸۹ ح ۳، و مدينة المعاجز: ۱۷۴ ح ۴۸۶ وص ۲۲۶ ح ۸۸ وص ۲۸۷ ضمن ح ۱۸۶ وص ۳۲۱ ح ۹۹. أقول: و سند البصائر المذكور كما فى نسخته المصححة و مدينة المعاجز، فلاحظ.

[۴۹۲] روى فى الكافى: ۱: ۲۷۰ ح ۱ باسناده إلى عبيد بن زرارة قال: أرسل أبو جعفر عليه السلام إلى زرارة أن يعلم الحكم بن عتيبة أن أوصياء محمد عليه و عليهم السلام محدثون. انتهى أى: تحدثهم الملائكة، و فيهم جبرئيل عليه السلام من معاينة. (أنظر مجمع البحرين حدث).

[۴۹۳] رواه فى بصائر الدرجات: ۳۲۵ ح ۲ باسناده عن أحمد بن محمد، عن على بن نعمان و محمد بن عبد الجبار، عن محمد بن اسماعيل، عن على بن النعمان، عن ابن مسكان عن ضريس مثله إلى قوله ساعة بعد ساعة، عنه البحار: ۲۶: ۶۰ ح ۱۳۶.

[۴۹۴] العتمة: صلاة العشاء أو وقت صلاة العشاء الاخرة. قيل: و الوجه فى تسمية صلاة العشاء بالعتمة لان الاعراب يعتمون بالابل فى المرعى فلا يأتون بها الا بعد العشاء الاخرة، و يسمون ذلك الوقت عتمة.

[۴۹۵] الظاهر أنهم المشار إليهم فى قوله تعالى و من قوم موسى امة يهدون بالحق و به يعدلون الاعراف: ۱۵۹ كما يستفاد من بعض الاحاديث المروية فى الاصول.

[۴۹۶] رواه فى بصائر الدرجات: ۳۹۷ ح ۱ باسناده عن أحمد بن محمد، عن على بن الحكم عن يوسف بن عميرة، عن داود بن فرقد مثله، عنه البحار: ۲۵: ۳۶۹ ح ۱۵ و عن الاختصاص: ۳۰۹ بسند البصائر. أقول: تجد فى المصدرين نحو هذا الحديث بأسانيد و ألفاظ

مختلفة ضمن باب طى الارض لهم.

[۴۹۷] أى على أبى عبد الله عليه السلام.

[۴۹۸] علم ه. عالم ط.

[۴۹۹] .. آدم أم لا. قال: يعلمونكم؟ ه، ط.

[۵۰۰] رواه فى بصائر الـدرجات: ۴۰۱ ح ۱۵ باسـناده عن أحمد بن محمد، عن الحسـين بن سـعيد، عن أبن أبى عمير، عن أبى أيوب، عن أبان بن تغلب، قال: كنت عند أبى عبد الله عليه السـلام.. مثله. عنه البحار: ۲۵: ۳۶۹ ح ۱۴، و عن الاختصاص: ۳۱۳ بسند البصائر. و أخرجه فى البحار: ۵۸: ۲۲۸ ح ۱۰، و مدينة المعاجز: ۴۱۰ ح ۲۰۳ عن البصائر.

[۵۰۱] فكان الامام يتغدى بها ه. و الامام يتغذى منها ط.

[۵۰۲] ربى م.

[۵۰۳] سورة الانعام: ۱۱۵.

[۵۰۴] فان كان الامر يصل اليه م.

[۵۰۵] من البصائر.

[۵۰۶] عنه البحار: ۲۵: ۱۳۹ ح ۱۱، و عن بصائر الدرجات: ۴۴۰ ح ۳ باسناده عن عمران بن موسى، عن محمد بن الحسين، عن عيسى بن هاشم.

[۵۰۷] خلق كثير ط.

[۵۰۸] غص المكان بهم: امتلا و ضاق عليهم.

[۵۰۹] سكن ه.

[۵۱۰] الصيحة: ط.

[۵۱۱] رواه الطبرى فى دلائل الامامـة: ۲۲۶ باسـناده عن أبى الحسـين محمـد بن هـارون التلعكبرى عن أبيه، عن شاكرى - أى أجير و مستخدم - لابى محمد عليه السلام ضمن حديث عنه مدينة المعاجز: ۵۷۶ ضمن ح ۵۱. و الطوسى فى الغيبة: ۱۲۹ باسناده عن جماعة، عن أبى محمـد التلعكبرى، عن شاكرى لابى محمد عليه السـلام، عنه مناقب آل أبى طالب: ۳: ۵۳۳، و إثبات الهداة: ۶: ۳۰۷ ضمن ح ۵۱، و البحار: ۵۰: ۲۵۱ ضمن ح ۶.

[۵۱۲] النخاس: بياع الرقيق، بياع الدواب.

[۵۱۳] قـال المجلسـى ره: والكبوس لعله معرب شـموش و لم أظفر له فى اللغـة على معنى يناسب المقام، و يحتمل أن يكون كيوس - باليـاء المثناة - من الكيس خلاف الحمق، فان الصـعوبة و قلـة الانقياد يكون غالبا فى الانسان مع الكياسـة، انتهى. أقول: كابسا: شادا - من شد إذا حمل -، و كبس: هجم فجأة. و جبال كبس - بضم الكاف و تشديد الباء - الصـلاب الشداد، فلعله اسـتفاد من صـيغة فعول للاشارة على أنه فرس صـعب. أو لعلها تصـحيف شموس - و هو الموجود فى إثبات الهداة - فالشموس من الخيل: الذى يمنع ظهره و لا يكاد يستقر.

[۵۱۴] الوكس: النقص.

[۵۱۵] أشفق منه و عليه: حاذر و خاف و حرص.

[۵۱۶] نفس التخريجة السابقة.

[۵۱۷] ذوير البحار.

[۵۱۸] يغشى: يأتى.

[۵۱۹] يجيئه الغيبة.

[۵۲۰] يشيع الغيبة.

[۵۲۱] عارضه في المسير: سار حياله.

[۵۲۲] عنه البحار: ۵۰: ۲۷۶ ح ۵۰، و عن مناقب آل أبي طالب: ۳: ۵۳۰ عن أبي الحسن الموسوى، عن أبيه مثله. و رواه الطوسى فى الغيبة: ۱۲۳ باسناده عن جماعة، عن التلعكبرى، عن أحمد بن على الرازى، عن الحسين بن على، عن محمد بن الحسن بن رزين، عن أبى الحسن الموسوى الخيبرى، عن أبيه مثله، عنه إثبات الهداة: ۶: ۳۰۵ ح ۴۷. و أخرجه فى مدينة المعاجز: ۵۷۸ ح ۱۱۶ عن المناقب.

[۵۲۳] أبى إبراهيم ط.

[۵۲۴] الاودى ط.

[۵۲۵] الحلقة: هى الجماعة من الناس مستديرة، كحلقة الباب.

[۵۲۶] زبره عن الامر: منعه و نهاه عنه.

[۵۲۷] زاد فى ط فلما خرجت من الحلقة.

[۵۲۸] ظهور م، و الغيبة. قال المجلسى ره: لعل هذا مما فيه البداء، و أخبر عليه السلام بأمر حتمى معلق بشرط أو المراد بالخروج ظهور أمره لاكثر الشيعة بالسفراء، و الاظهر ما فى رواية الصدوق - التى لم يروها و لم يحدد الظهور بوقت خاص -.

[۵۲۹] من غيبة الطوسى.

[۵۳۰] عنه البحار: ۵۲: ۱ ح ۱، و عن كمال الدين: ۲: ۴۴۴ ح ۱۸ باسناده عن الطالقانى، عن على بن أحمد الخديجى الكوفى عن الازدى مثله. و عن غيبة الطوسى: ۱۵۲ باسناده عن جماعة، عن التلعكبرى، عن أحمد بن على الرازى، عن شيخ ورد الرى على أبى الحسين محمد بن جعفر الاسدى، عن على بن إبراهيم الفدكى، عن الاودى مثله. و أخرجه فى إعلام الورى: ۴۵۰، و إثبات الهداة: ۱: ۲۲۲ ح ۱۶۴ عن كمال الدين. و فى إثبات الهداة: ۷: ۲۹۷ ح ۳۹ عن كمال الدين و الغيبة. و أورده فى ينابيع المودة: ۴۶۴ عن على بن أحمد الكوفى، عن الازدى مثله، عنه إحقاق الحق: ۱۹: ۷۰۵.

[۵۳۱] راجع معجم رجال الحديث: ۱۱: ۱۹۲ رقم ۷۸۱۵ وج ۱: ۳۰۳ رقم ۳۱۸ فله أرى حول الحديث.

[۵۳۲] يقال: لقيه أو رآه عيانا: أى مشاهدة لم يشك فى رؤيته إياه.

[۵۳۳] نومى خ ل.

[۵۳۴] أى طائف حول البيت.

[۵۳۵] الحضينى م. راجع معجم رجال الحديث: ۱۲: ۱۸۴. و المزار للمفيد: ۱۶۴.

[۵۳۶] هو ه، ط. أقول: بعد هذا المقطع كلام آخر يتضمن ما كان من علاقة بين الامام العسكرى عليه السلام و بين على بن إبراهيم. تجد تفصيله فى روايتى الطبرى و الطوسى، فراجع.

[۵۳۷] وصلت ه، ط.

[۵۳۸] تخرقنا - بالخاء المعجمة و الراء المشددة -: قطعنا.

[۵۳۹] الفجر ط.

[۵۴۰] خذ م.

[۵۴۱] موحد ط. يقال: هو يدل به: يثق به.

[۵۴۲] اتشح بثوبه: لبسه أو أدخله تحت ابطه فألقاه على منكبه. و تأزر: لبس الازار. و الازار: كل ما سترك، و الملحفة.

[۵۴۳] البان: شجر معتدل القوام لين.

[۵۴۴] قال ابن الاثیر فی النهایـة: ۳: ۴۵: فی صـفته صـلی الله علیه و آله: کان صـلت الجبین أی واسعه. و قیل: الصلت: الاملس. و قیل: البارز.

[۵۴۵] و قال أیضا فی ج ۲: ۲۹۶: فی صفته صلی الله علیه و آله: أزج الحواجب الزج: تقوس فی الحاجب مع طول فی طرفه و امتداد.

[۵۴۶] و قـال أیضـا فی ج ۴: ۱۱۶: فی صـفته صـلی الله علیه و آله: کـان أقنی العرنین القنا فی الانف: طوله ورقـۀ أرنبته مع حـدب فی وسطه.

[۵۴۷] و قال ایضا فی ج ۲: ۴۲۸: و فی صفته علیه الصلاهٔ و السلام: أنه سهل الخدین صلتهما أی سائل الخدین، مرتفع الوجنتین.

[۵۴۸] و قال أیضا فی ج ۲: ۲۲۹: فی صفۀ الکوثر: طینه المسک، و رضراضه التوم. الرضراض: الحصی الصغار. و التوم: الدر. و فی خ ل رضاضۀ.

[۵۴۹] فی روایۀ الطوسی: عن أهل العراق.

[۵۵۰] الوطن ه.

[۵۵۱] أقفر المکان: خلا من الناس و الماء و الکلا.

[۵۵۲] أظهر الشیء: بینه - بالیاء المثناة المشددة -.

[۵۵۳] حتی ط.

[۵۵۴] عنه مدینـۀ المعاجز: ۶۲۲ ملحق ح ۱۲۰. و رواه الطبری فی دلائل الامامـۀ: ۲۹۶ باسـناده عن محمد بن سهل الجلودی، عن أبی الخیر أحمـد بن محمـد بن جعفر الطائی فی مسـجد أبی إبراهیم موسـی بن جعفر، عن محمد بن الحسن الحارثی، عن علی بن إبراهیم بن مهزیار الاهوازی نحوه، عنه مدینـۀ المعاجز: ۶۰۶ ح ۶۷. و الصدوق فی کمال الدین: ۲: ۴۶۵ ح ۲۳ باسناده عن علی بن موسی بن أحمد بن إبراهیم بن محمد بن عبد الله بن جعفر بن محمد بن علی بن الحسـین بن علی بن أبی طالب علیهم السـلام، قال: وجدت فی کتـاب أبی (رض)، عـن محمـد بن أحمـد الطـوال، عن أبیه عن الحسن بن علی الطـبری، عن أبی جعفر محمـد بن الحسن بن علی بن إبراهیم بن مهزیـار، عن أبیه، عن جـده علی بن إبراهیم بن مهزیار نحوه، عنه البحار: ۵۲: ۴۲ ح ۳۲. و الطوسی فی الغیبۀ: ۱۵۹ باسناده عن جماعـۀ، عن التلعکبری، عن أحمـد بن علی الرازی عن علی بن الحسـین، عن رجـل، عن حـبیب بن محمـد بن یـونس بن شـاذان الصنعانی عن علی بن إبراهیم بن مهزیار الاهوازی، مثله. و أخرجه فی البحار المذکور ص ۹ ح ۶ فی الغیبۀ و الدلائل.

[۵۵۵] جماعۀ ه، ط.

[۵۵۶] قبل القافلۀ بمدۀ کثیرۀ ه، ط.

[۵۵۷] لا و الله ط.

[۵۵۸] کنا خ ل.

[۵۵۹] وعیت ه، ط.

[۵۶۰] طلع الفجر ه، ط.

[۵۶۱] بلدتک خ ل.

[۵۶۲] سل السیف نفسه ه، ط.

[۵۶۳] عفوا م.

[۵۶۴] الوهن من اللیل: نحو منتصفه أو بعد ساعۀ منه.

[۵۶۵] أسـد آبـاذ - بفتـح أوله و ثانیه، و بعـد الالف باء موحـدۀ و آخره ذال معجمـۀ -: مدینـۀ بینها و بین همـذان مرحلـۀ نحو العراق (مراصد الاطلاع: ۱: ۷۲).

[۵۶۶] فانصرفت ه.

[۵۶۷] زاد في م و استبصرنا جميعا.

[۵۶۸] وصل ط.

[۵۶۹] عنه إثبات الهداة: ۷: ۳۵۱ ح ۱۲۹.

[۵۷۰] عنه فرج المهموم: ۲۵۸، و إثبات الهداة: ۷: ۳۵۱ ح ۱۳۰. و رواه الصدوق في كمال الدين: ۲: ۵۰۲ باسناده عن أبي جعفر محمد بن على الاسود، قال: سألني على بن الحسين بن موسى بن بابويه بعد موت محمد بن عثمان العمرى رضى الله عنه.. مثله، عنه إثبات الهداة: ۷: ۳۱۳ ح ۷۶، و البحار: ۵۱: ۳۳۵ ح ۶۱، و مدينة المعاجز: ۶۱۲ ح ۸۷. و رواه الطوسى في الغيبة: ۱۸۷ بلفظ: قال ابن نوح: و حدثني أبو عبد الله الحسين بن محمد بن سورة القمي، عن على بن الحسن و محمد بن أحمد بن محمد الصيرفي و غيرهما من مشايخ قم أن على بن الحسين بن موسى بن بابويه.. مثله، عنه البحار: ۵۱: ۳۲۴ ضمن ح ۴۳ و رواه أيضا ص ۱۹۴ باسناده عن جماعة، عن أبي جعفر محمد بن على بن الحسين بن بابويه و أبي عبد الله الحسين بن على – أخيه –: عن أبي جعفر محمد بن على الاسود، عنه البحار: ۵۱: ۳۳۶ ذ ح ۶۱. و أورده في إعلام الورى: ۴۵۰، و ثاقب المناقب: ۵۳۹ (مخطوط) عن أبي جعفر محمد ابن على الاسود.

تعريف مركز القائمية باصفهان للتحريات الكمبيوترية

جاهِدُوا بِأَمْوالِكُمْ وَ أَنْفُسِكُمْ فى سَبيلِ اللَّهِ ذلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ (التوبة/۴۱).

قالَ الإمامُ علىّ بْنُ موسَى الرِّضا – علَيهِ السَّلامُ: رَحِمَ اللّهُ عَبْداً أحْيَا أمْرَنَا... يَتَعَلَّمُ عُلُومَنَا وَ يُعَلِّمُهَا النَّاسَ؛ فَإِنَّ النَّاسَ لَوْ عَلِمُوا مَحَاسِنَ كَلَامِنَا لَاتَّبَعُونَا... (بَنادِرُ البِحار – فى تلخيص بحار الأنوار، للعلّامة فيض الاسلام، ص ۱۵۹؛ عُيونُ أخبارِ الرِّضا(ع)، الشّيخ الصَّدوق، الباب۲۸، ج۱/ ص۳۰۷).

مؤسّس مُجتمَع "القائميّة" الثّقافىّ بأصبَهانَ – إيرانَ: الشهيد آية الله "الشمس آبادى" – رَحِمَهُ اللهُ – كان أحداً من جَهابذة هذه المدينة، الذى قدِ اشتهَرَ بشَغَفِهِ بأهل بَيت النبىّ (صلواتُ اللهِ علَيهِم) و لاسيَّما بحضرة الإمام علىّ بن موسَى الرِّضا (عليه السّلام) و بساحة صاحِب الزّمان (عَجَّلَ اللهُ تعالى فرجَهُ الشَّريفَ)؛ و لهذا أسّس مع نظره و درايته، فى سَنَةِ ۱۳۴۰ الهجريّة الشمسيّة (=۱۳۸۰ الهجريّة القمريّة)، مؤسَّسةً و طريقةً لَم يَنطَفِئ مِصباحُها، بل تُتَّبَع بأقوَى و أحسَنِ مَوقِفٍ كلَّ يوم.

مركز "القائميّة" للتحرّى الحاسوبىّ – بأصبَهانَ، إيرانَ – قد ابتدَأَ أنشِطتَهُ من سَنَةِ ۱۳۸۵ الهجريّة الشمسيّة (=۱۴۲۷ الهجريّة القمريّة) تحتَ عناية سماحة آية الله الحاجّ السيّد حسن الإمامىّ – دامَ عِزّهُ – و مع مساعَدَةِ جمعٍ من خِرّيجى الحوزات العلميّة و طلاب الجوامع، بالليل و النهار، فى مجالاتٍ شتّى: دينيّة، ثقافيّة و علميّة...

الأهداف: الدّفاع عن ساحة الشيعة و تبسيط ثَقافة الثَّقَلَين (كتاب الله و اهل البيت عليهِمُ السَّلامُ) و معارفهما، تعزيز دوافع الشّباب و عموم الناس إلى التّحَرّى الأدَقّ للمسائل الدّينيّة، تخليف المطالب النّافعة – مكانَ البَلاتيثِ المبتذلة أو الرّديئة – فى المحاميل (=الهواتف المنقولة) و الحواسيب (=الأجهزة الكمبيوتريّة)، تمهيد أرضيّةٍ واسعةٍ جامعةٍ ثَقافيّةٍ على أساس معارف القرآن و أهل البيت –عليهم السّلام – بباعث نشر المعارف، خدمات للمحققين و الطّلّاب، توسعة ثقافة القراءة و إغناء أوقات فراغة هُواةِ برامِج العلوم الإسلاميّة، إنالة المنابع اللازمة لتسهيل رفع الإبهام و الشّبُهات المنتشرة فى الجامعة، و...

- مِنها العَدالة الاجتماعيّة: التى يُمكِن نشرها و بثّها بالأجهزة الحديثة متصاعدةً، على أنّه يُمكِن تسريعُ إبراز المَرافِق و التسهيلاتِ – فى آكناف البلد – و نشرِ الثّقافةِ الاسلاميّة و الإيرانيّة – فى أنحاء العالَم – مِن جهةٍ اُخرَى.

- من الأنشطة الواسعة للمركز:

الف) طبع و نشر عشراتِ عنوانِ كتبٍ، كتيبة، نشرة شهريّة، مع إقامة مسابقات القِراءة

ب) إنتاجُ مئات أجهزةٍ تحقیقیّة و مکتبیة، قابلة للتشغیل فی الحاسوب و المحمول

ج) إنتاج المَعارض ثـّلاثیّةِ الأبعاد، المنظر الشامل (= بانوراما)، الرّسوم المتحرّکة و... الأماکن الدینیّة، السیاحیّة و...

د) إبداع الموقع الانترنتی" القائمیّة "www.Ghaemiyeh.com و عدّة مَواقِعَ اُخـَرَ

ه) إنتاج المُنتـَجات العرضیّة، الخـَطابات و... للعرض فی القنوات القمریّة

و) الإطلاق و الدَّعم العلمیّ لنظام إجابة الأسئلة الشرعیّة، الاخلاقیّة و الاعتقادیّة (الهاتف: ۰۰۹۸۳۱۱۲۳۵۰۵۲۴)

ز) ترسیم النظام التلقائیّ و الیدویّ للبلوتوث، ویب کشک، و الرّسائل القصیرة SMS

ح) التعاون الفخریّ مع عشراتِ مراکزَ طبیعیّة و اعتباریّة، منها بیوت الآیات العِظام، الحوزات العلمیّة، الجوامع، الأماکن الدینیّة کمسجد جَمکرانَ و...

ط) إقامة المؤتمَرات، و تنفیذ مشروع" ما قبلَ المدرسة "الخاصّ بالأطفال و الأحداث المُشارِکین فی الجلسة

ی) إقامة دورات تعلیمیّة عمومیّة و دورات تربیة المربّـِی (حضوراً و افتراضاً) طیلة السَّنـَة

المکتب الرّئیسیّ: إیران/أصبهان/ شارع"مسجد سیّد/ "ما بینَ شارع"پنج رَمَضان "ومُفترَق"وفائی/"بنایة"القائمیّة"

تاریخ التأسیس: ۱۳۸۵ الهجریّة الشمسیّة (=۱۴۲۷ الهجریة القمریّة)

رقم التسجیل: ۲۳۷۳

الهویّة الوطنیّة: ۱۰۸۶۰۱۵۲۰۲۶

الموقع: www.ghaemiyeh.com

البرید الالکترونی: Info@ghaemiyeh.com

المَتجَر الانترنتی: www.eslamshop.com

الهاتف: ۲۵-۲۳۵۷۰۲۳- (۰۰۹۸۳۱۱)

الفاکس: ۲۳۵۷۰۲۲ (۰۳۱۱)

مکتب طهرانَ ۸۸۳۱۸۷۲۲ (۰۲۱)

التـِّجاریّة و المَبیعات ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور المستخدمین ۲۳۳۳۰۴۵(۰۳۱۱)

ملاحَظة هامّة:

المیزانیّـة الحالیّـة لهـذا المرکز، شـَعبیّـة، تبرّعیّة، غیر حکومیّة، و غیر ربحیّة، اقتـُنِیَت باهتمام جمع من الخیّرین؛ لکنـّها لا تـُوافِی الحجمَ المتزاید و المتـّسِعَ للامور الدّینیّة و العلمیّة الحالیّة و مشاریع التوسعة الثـّقافیّة؛ لهذا فقد ترجّی هذا المرکزُ صاحِبَ هذا البیتِ (المُسمَّی بالقائمیّة) و مع ذلک، یرجو مِن جانب سماحة بقیّة الله الأعظم (عَجَّلَ اللهُ تعالی فرَجَهُ الشَّریفَ) أن یُوفـِّقَ الکلَّ توفیقاً متزائداً لِإعانتهم - فی حدّ التـّمکـّن لکلّ احدٍ منهم – إیّانا فی هذا الأمر العظیم؛ إن شاءَ اللهُ تعالی؛ و اللهُ ولیّ التوفیق.